

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021 Stan i struktura demograficzno-społeczna ludności w województwie warmińsko-mazurskim w świetle wyników NSP 2021

National Population and Housing Census 2021
Size, demographic and social structure of the population
in Warmińsko-Mazurskie Voivodship in the light of the 2021 Census results

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021
Stan i struktura demograficzno-społeczna ludności w województwie
warmińsko-mazurskim w świetle wyników NSP 2021

National Population and Housing Census 2021
Size, demographic and social structure of the population
in Warmińsko-Mazurskie Voivodship in the light of the 2021 Census results

Urząd Statystyczny w Olsztynie Statistical Office in Olsztyn

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Olsztynie, Warmińsko-Mazurski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Olsztyn, Warmińsko-Mazurski Centre for Regional Surveys

pod kierunkiem

supervised by

Joanny Balcerzak

Autor

Author

Aleksandra Kłosińska

Tłumaczenie

Translation

Joanna Abramowicz, Aleksandra Kłosińska

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Wioletta Wasilewska

ISBN 978-83-63285-95-1

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publication available on website

olsztyn.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data – please indicate the source

Zakład Wydawnictw
Statystycznych

00-925 WARSZAWA, AL. NIEPODLEGŁOŚCI 208

Przedmowa

Mam przyjemność przekazać Państwu opracowanie przedstawiające wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021, który został przeprowadzony na terenie Polski w okresie od 1 kwietnia do 30 września 2021 r. według stanu na dzień 31 marca 2021 r.

Publikacja prezentuje stan i strukturę demograficzną województwa warmińsko-mazurskiego, charakterystykę ludności w zakresie kraju urodzenia, posiadanego obywatelstwa, przynależności narodowo-etnicznej i wyznaniowej oraz poziomu wykształcenia. Przedstawia dane o osobach z niepełnosprawnościami, osobach przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania, a także migracjach wewnętrznych i zagranicznych ludności.

Opracowanie zawiera uwagi ogólne, które obejmują podstawy prawne, cel i zakres spisu oraz źródła danych. Komentarz analityczny jest uzupełniony prezentacją graficzną w postaci map i wykresów. Część tabelaryczna (dostępna w wersji elektronicznej) składa się z tablic przeglądowych zawierających porównanie danych ze spisów w latach 2011 i 2021 oraz tablic wynikowych z danymi ze spisu w 2021 r.

Wyniki spisu są zaprezentowane dla województwa, wybrane zjawiska przedstawione na poziomie powiatowym i gminnym, a ważniejsze informacje pokazane w odniesieniu do kraju i innych województw. Dane w szerszym zakresie tematycznym są opublikowane na stronie internetowej Głównego Urzędu Statystycznego <https://stat.gov.pl> w Banku Danych Lokalnych oraz w obszarze tematycznym Spisy Powszechne.

Wyrażam nadzieję, że prezentowane wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 będą przydatnym źródłem informacji dla wszystkich odbiorców zainteresowanych tematyką przemian demograficznych, jakie miały miejsce w naszym województwie.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Olsztynie

Marek Morze

Preface

I am pleased to present you a study showing the results of the National Population and Housing Census 2021, which was carried out in Poland between 1 April and 30 September 2021, as of 31 March 2021.

The publication presents the status and demographic structure of Warmińsko-Mazurskie Voivodship, the characteristics of the population in terms of country of birth, citizenship, national-ethnic and religious affiliation and level of education. It presents data on persons with disabilities, persons living in the collective living quarters, as well as internal and international migration of the population.

The study contains general notes, which include the legal basis, the purpose and scope of the census and data sources. The analytical commentary is supplemented by a graphical presentation in the form of maps and charts. The tabular part (available in electronic version) consists of review tables containing a comparison of data from the 2011 and 2021 censuses and result tables with data from the 2021 census.

The results of the census are presented for the Voivodship, selected phenomena are presented at powiat and gmina level, and more important information is presented in relation to the country and other voivodships. Data in a broader thematic scope are published on the Statistics Poland website <https://stat.gov.pl/en/> in the Local Data Bank and in the Censuses thematic area.

I hope that the presented results of the National Population and Housing Census 2021 will be a useful source of information for all recipients interested in the subject of demographic changes that have taken place in our Voivodship.

Director
of the Statistical Office in Olsztyn

Marek Morze

Olsztyn, January 2024

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
Preface	
Spis treści	5
Contents	
Spis tablic	7
List of tables	
Spis wykresów	8
List of charts	
Spis map	10
List of maps	
Objaśnienia znaków umownych	13
Symbols	
Ważniejsze skróty	13
Major abbreviations	
Synteza	14
Executive summary	
Rozdział 1. Stan i struktura demograficzna ludności	18
Chapter 1. Size and demographic structure of population	
1.1. Stan ludności	18
Size of population	
1.2. Ludność według płci i wieku	25
Population by sex and age	
1.3. Ludność według stanu cywilnego	38
Population by marital status	
Rozdział 2. Ludność według kraju urodzenia i obywatelstwa	44
Chapter 2. Population by country of birth and citizenship	
2.1. Ludność według kraju urodzenia	44
Population by country of birth	
2.2. Ludność według kraju obywatelstwa	49
Population by country of citizenship	
Rozdział 3. Wykształcenie ludności	53
Chapter 3. Education of the population	
3.1. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia	53
Population aged 13 and more by educational level	
3.2. Wykształcenie ludności według płci	56
Education of the population by sex	
3.3. Wykształcenie ludności według miejsca zamieszkania	57
Education of the population by place of residence	
3.4. Wykształcenie ludności według wieku	58
Education of the population by age	
3.5. Zróżnicowanie przestrzenne	59
Spatial diversity	

Rozdział 4. Osoby z niepełnosprawnościami	63
Chapter 4. Persons with disabilities	
4.1. Stan i struktura osób z niepełnosprawnościami	63
Size and structure of persons with disabilities	
4.2. Osoby z niepełnosprawnościami według stopnia niepełnosprawności oraz posiadanych ograniczeń sprawności	65
Persons with disabilities by disability degree and activity limitations	
4.3. Osoby z niepełnosprawnościami według grup schorzeń	68
Persons with disabilities by groups of medical conditions	
4.4. Osoby z niepełnosprawnościami według ekonomicznych grup wieku	70
Persons with disabilities by economic age groups	
4.5. Zróżnicowanie przestrzenne występowania niepełnosprawności	71
Spatial diversity of disability occurrence	
Rozdział 5. Przynależność narodowo-etniczna i wyznaniowa	76
Chapter 5. National-ethnic and religious affiliation	
5.1. Struktura narodowo-etniczna ludności oraz język używany w domu	76
National-ethnic structure of the population and language used at home	
5.2. Przynależność wyznaniowa	80
Religious affiliation	
Rozdział 6. Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania	82
Chapter 6. Population in the collective living quarters	
Rozdział 7. Migracje ludności	85
Chapter 7. Migration of population	
7.1. Ludność według okresu zamieszkiwania w miejscu aktualnego zamieszkania	85
Population by period of residence in the place of current residence	
7.2. Migracje wewnętrzne	87
Internal migration	
7.2.1. Ludność przybyła w latach 2011–2021 z innego miejsca w kraju	87
Population arrived in 2011–2021 from another place in the country	
7.2.2. Migracje wewnątrzwojewódzkie i międzywojewódzkie	90
Intravoivodship and intervoivodship migration	
7.3. Migracje zagraniczne	91
International migration	
7.3.1. Ludność przybyła w latach 2011–2021 z zagranicy	91
Population arrived in 2011–2021 from abroad	
7.3.2. Imigranci przebywający w województwie czasowo	91
Immigrants staying in the Voivodship temporarily	
7.3.3. Emigranci przebywający za granicą czasowo	93
Emigrants staying abroad temporarily	
Uwagi metodologiczne	96
Methodological notes	
1. Podstawa prawna, termin i zakres Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021	96
Legal basis, deadline and the scope of the National Population and Housing Census 2021	
2. Podstawowe cele spisu	97
Main objectives of the census	
3. Zakres tematyczny spisu	97
Information scope of the census	

4. Źródła danych	98
Data sources	
4.1. Rejestry administracyjne i systemy informacyjne	98
Administrative registers and information systems	
4.2. Elektroniczny formularz spisowy	99
Electronic census form	
5. Wybrane pojęcia i definicje spisowe	100
Selected census terms and definitions	
6. Klasyfikacje i grupowania wykorzystywane w spisie	104
Classifications and groupings used in the census	

Spis tablic

List of tables

Tablica 1. Ludność według miejsca zamieszkania	19
Table 1. Population by place of residence	
Tablica 2. Ludność według płci	25
Table 2. Population by sex	
Tablica 3. Ludność według ekonomicznych grup wieku	29
Table 3. Population by economic age groups	
Tablica 4. Współczynnik obciążenia demograficznego	31
Table 4. Age dependancy ratio	
Tablica 5. Ludność według biologicznych grup wieku	35
Table 5. Population by biological age groups	
Tablica 6. Wybrane miary starzenia się ludności	37
Table 6. Selected population ageing indicators	
Tablica 7. Ludność w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego	39
Table 7. Population aged 15 and more by marital status	
Tablica 8. Ludność według kraju urodzenia	44
Table 8. Population by country of birth	
Tablica 9. Ludność według kraju obywatelstwa	50
Table 9. Population by country of citizenship	
Tablica 10. Ludność w wieku 13 lat i więcej według płci i miejsca zamieszkania	54
Table 10. Population aged 13 and more by sex and place of residence	
Tablica 11. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia	55
Table 11. Population aged 13 and more by educational level	
Tablica 12. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia oraz grup wieku w 2021 r.	58
Table 12. Population aged 13 and more by educational level and age groups in 2021	
Tablica 13. Osoby niepełnosprawne według kategorii niepełnosprawności, płci i miejsca zamieszkania	64
Table 13. Disabled persons by category of disability, sex and place of residence	

Tablica 14.	Osoby niepełnosprawne według płci, miejsca zamieszkania, kategorii i stopnia niepełnosprawności oraz stopnia ograniczenia sprawności	66
Table 14.	Disabled persons by sex, place of residence, category and degree of disability and degree of activity limitation	
Tablica 15.	Osoby niepełnosprawne biologicznie według płci i liczby posiadanych schorzeń w 2021 r.	69
Table 15.	Biologically disabled persons by sex and number of medical conditions in 2021	
Tablica 16.	Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku	70
Table 16.	Disabled persons by economic age groups	
Tablica 17.	Osoby niepełnosprawne według miejsca zamieszkania, płci i powiatów	74
Table 17.	Disabled persons by place of residence, sex and powiat	
Tablica 18.	Ludność według identyfikacji narodowo-etnicznej w 2021 r.	77
Table 18.	Population by national-ethnic identification in 2021	
Tablica 19.	Ludność według języka używanego w domu w 2021 r.	79
Table 19.	Population by language used at home in 2021	
Tablica 20.	Ludność według deklarowanej przynależności do wyznania religijnego w 2021 r. ...	80
Table 20.	Population by declared religious affiliation in 2021	
Tablica 21.	Obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz ludność w nich mieszkająca według kategorii obiektów w 2021 r.	82
Table 21.	Collective living quarters and population living in them by category of objects in 2021	

Spis wykresów

List of charts

Wykres 1.	Odsetek ludności mieszkającej w miastach według powiatów w 2021 r.	22
Chart 1.	Percentage of urban population by powiat in 2021	
Wykres 2.	Ludność według płci i wieku w latach 2011 i 2021	26
Chart 2.	Population by sex and age in 2011 and 2021	
Wykres 3.	Ludność według płci, grup wieku i miejsca zamieszkania w latach 2011 i 2021	27
Chart 3.	Population by sex, age groups and place of residence in 2011 and 2021	
Wykres 4.	Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w latach 2011 i 2021	29
Chart 4.	Structure of population by economic age groups in 2011 and 2021	
Wykres 5.	Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku, płci i miejsca zamieszkania w latach 2011 i 2021	30
Chart 5.	Structure of population by economic age groups, sex and place of residence in 2011 and 2021	
Wykres 6.	Struktura ludności w wieku 15 lat i więcej według płci, stanu cywilnego i miejsca zamieszkania w 2021 r.	40
Chart 6.	Structure of population aged 15 and more by sex, marital status and place of residence in 2021	
Wykres 7.	Ludność w wieku 15 lat i więcej według płci, stanu cywilnego i grup wieku w 2021 r.	41
Chart 7.	Population aged 15 and more by sex, marital status and age groups in 2021	
Wykres 8.	Ludność urodzona za granicą według wybranych krajów urodzenia w latach 2011 i 2021	46
Chart 8.	Population born abroad by selected countries of birth in 2011 and 2021	

Wykres 9.	Ludność urodzona w Polsce i za granicą według płci i miejsca zamieszkania w latach 2011 i 2021	46
Chart 9.	Population born in Poland and abroad by sex and place of residence in 2011 and 2021	
Wykres 10.	Ludność urodzona w Polsce i za granicą według grup wieku w 2021 r.	47
Chart 10.	Population born in Poland and abroad by age groups in 2021	
Wykres 11.	Ludność urodzona za granicą według grup wieku w latach 2011 i 2021	47
Chart 11.	Population born abroad by age groups in 2011 and 2021	
Wykres 12.	Ludność według obywatelstwa, płci i miejsca zamieszkania w latach 2011 i 2021	51
Chart 12.	Population by country of citizenship, sex and place of residence in 2011 and 2021	
Wykres 13.	Ludność według obywatelstwa i grup wieku w 2021 r.	51
Chart 13.	Population by citizenship and age groups in 2021	
Wykres 14.	Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i płci w latach 2011 i 2021	56
Chart 14.	Population aged 13 and more by educational level and sex in 2011 and 2021	
Wykres 15.	Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i miejsca zamieszkania w latach 2011 i 2021	57
Chart 15.	Population aged 13 and more by educational level and place of residence in 2011 and 2021	
Wykres 16.	Osoby niepełnosprawne według kategorii niepełnosprawności, płci i miejsca zamieszkania w latach 2011 i 2021	65
Chart 16.	Disabled persons by category of disability, sex and place of residence in 2011 and 2021	
Wykres 17.	Osoby niepełnosprawne prawnie w wieku 16 lat i więcej według płci, miejsca zamieszkania i stopnia niepełnosprawności w 2021 r.	67
Chart 17.	Legally disabled persons aged 16 and more by sex, place of residence and disability degree in 2021	
Wykres 18.	Osoby niepełnosprawne według kategorii niepełnosprawności i stopnia ograniczenia sprawności w 2021 r.	68
Chart 18.	Disabled persons by category of disability and degree of activity limitations in 2021	
Wykres 19.	Osoby niepełnosprawne biologicznie według płci i głównej grupy schorzeń w 2021 r.	69
Chart 19.	Biologically disabled persons by sex and main medical condition group in 2021	
Wykres 20.	Udział osób niepełnosprawnych w ludności ogółem według ekonomicznych grup wieku w latach 2011 i 2021	71
Chart 20.	Share of disabled persons in total population by economic age groups in 2011 and 2021	
Wykres 21.	Osoby niepełnosprawne na 1000 ludności według płci i województw w 2021 r.	72
Chart 21.	Disabled persons per 1000 population by sex and voivodships in 2021	
Wykres 22.	Struktura przynależności wyznaniowej ludności w latach 2011 i 2021	81
Chart 22.	Structure of religious affiliation of the population in 2011 and 2021	
Wykres 23.	Struktura ludności w obiektach zbiorowego zakwaterowania według płci w 2021 r.	83
Chart 23.	Structure of population in the collective living quarters by sex in 2021	
Wykres 24.	Struktura obiektów zbiorowego zakwaterowania według kategorii obiektów w 2021 r.	84
Chart 24.	Structure of collective living quarters by category of objects in 2021	
Wykres 25.	Struktura ludności w obiektach zbiorowego zakwaterowania według kategorii obiektów w 2021 r.	84
Chart 25.	Structure of population in the collective living quarters by category of objects in 2021	

Wykres 26.	Ludność według okresu zamieszkiwania w miejscu aktualnego zamieszkania	86
Chart 26.	Population by period of residence in the place of current residence	
Wykres 27.	Ludność przybyła w latach 2011–2021 z innego miejsca w kraju według roku przybycia	88
Chart 27.	Population arrived in 2011–2021 from another place in the country by year of arrival	
Wykres 28.	Ludność przybyła z innego miejsca w kraju według wieku w momencie migracji	89
Chart 28.	Population arrived from another place in the country by age at the moment of migration	
Wykres 29.	Migracje międzywojewódzkie ludności między warmińsko-mazurskim a pozostałymi województwami w latach 2011–2021	90
Chart 29.	Intervoidship migration of population among Warmińsko-Mazurskie Voivodship and other voivodships in 2011–2021	
Wykres 30.	Imigranci przebywający w województwie czasowo według ekonomicznych grup wieku i płci w 2021 r.	92
Chart 30.	Immigrants staying in the Voivodship temporarily by economic age groups and sex in 2021	
Wykres 31.	Emigranci przebywający za granicą czasowo według ekonomicznych grup wieku i płci w 2021 r.	94
Chart 31.	Emigrants staying abroad temporarily by economic age groups and sex in 2021	

Spis map

List of maps

Mapa 1.	Zmiana liczby ludności według województw w latach 2011–2021	19
Map 1.	Change in the number of population by voivodships in 2011–2021	
Mapa 2.	Zmiana liczby ludności według powiatów w latach 2011–2021	20
Map 2.	Change in the number of population by powiats in 2011–2021	
Mapa 3.	Zmiana liczby ludności według gmin w latach 2011–2021	21
Map 3.	Change in the number of population by gminas in 2011–2021	
Mapa 4.	Współczynnik urbanizacji według województw w 2021 r.	22
Map 4.	Urbanisation rate by voivodships in 2021	
Mapa 5.	Gęstość zaludnienia według województw w 2021 r.	23
Map 5.	Population density by voivodships in 2021	
Mapa 6.	Gęstość zaludnienia według powiatów w 2021 r.	24
Map 6.	Population density by powiats in 2021	
Mapa 7.	Gęstość zaludnienia według gmin w 2021 r.	24
Map 7.	Population density by gminas in 2021	
Mapa 8.	Współczynnik feminizacji według gmin w 2021 r.	28
Map 8.	Feminisation rate by gminas in 2021	
Mapa 9.	Współczynnik obciążenia demograficznego według gmin w 2021 r.	32
Map 9.	Age dependency ratio by gminas in 2021	
Mapa 10.	Mediana wieku ludności według płci i powiatów w 2021 r.	34
Map 10.	Median age of population by sex and powiats in 2021	
Mapa 11.	Współczynnik starości demograficznej według gmin w 2021 r.	36
Map 11.	Old age rate by gminas in 2021	

Mapa 12.	Indeks starości według gmin w 2021 r.	37
Map 12.	Ageing ratio by gminas in 2021	
Mapa 13.	Ludność w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego i powiatów w 2021 r.	42
Map 13.	Population aged 15 and more by marital status and powiats in 2021	
Mapa 14.	Ludność urodzona za granicą według gmin w 2021 r. (województwo=100)	48
Map 14.	Population born abroad by gminas in 2021 (voivodship=100)	
Mapa 15.	Ludność urodzona za granicą według gmin w 2021 r.	49
Map 15.	Population born abroad by gminas in 2021	
Mapa 16.	Ludność z niepolskim obywatelstwem według gmin w 2021 r. (województwo=100) ...	52
Map 16.	Population with non-polish citizenship by gminas in 2021 (voivodship=100)	
Mapa 17.	Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem wyższym według gmin w 2021 r. ...	59
Map 17.	Population aged 13 and more with tertiary education by gminas in 2021	
Mapa 18.	Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem średnim według gmin w 2021 r.	60
Map 18.	Population aged 13 and more with secondary education by gminas in 2021	
Mapa 19.	Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem zasadniczym zawodowym/ branżowym według gmin w 2021 r.	61
Map 19.	Population aged 13 and more with basic vocational/sectoral education by gminas in 2021	
Mapa 20.	Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem gimnazjalnym według gmin w 2021 r.	62
Map 20.	Population aged 13 and more with lower secondary education by gminas in 2021	
Mapa 21.	Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem podstawowym według gmin w 2021 r.	62
Map 21.	Population aged 13 and more with primary education by gminas in 2021	
Mapa 22.	Osoby niepełnosprawne na 1000 ludności według miejsca zamieszkania i województw w 2021 r.	72
Map 22.	Disabled persons per 1000 population by place of residence and voivodships in 2021	
Mapa 23.	Osoby niepełnosprawne na 1000 ludności według powiatów w 2021 r.	73
Map 23.	Disabled persons per 1000 population by powiats in 2021	
Mapa 24.	Osoby niepełnosprawne prawnie według powiatów w 2021 r.	75
Map 24.	Legally disabled persons by powiats in 2021	
Mapa 25.	Odsetek osób deklarujących tożsamość narodowo-etniczną inną niż polska według województw w 2021 r. (województwo=100)	78
Map 25.	Percentage of persons declaring national-ethnic identification other than Polish by voivodships in 2021 (voivodship=100)	
Mapa 26.	Odsetek osób deklarujących przynależność wyznaniową do Kościoła Katolickiego obrzydka łacińskiego według województw w 2021 r. (województwo=100)	81
Map 26.	Percentage of persons declaring religious affiliation to Catholic Church – Latin rite by voivodships in 2021 (voivodship=100)	
Mapa 27.	Udział ludności zamieszkałej od urodzenia według województw w 2021 r.	87
Map 27.	Share of population residing since birth by voivodships in 2021	
Mapa 28.	Udział ludności przybyłej w latach 2011–2021 z innego miejsca w kraju według województw w 2021 r.	89
Map 28.	Share of population arrived in 2011–2021 from another place in the country by voivodships in 2021	
Mapa 29.	Udział ludności przybyłej w latach 2011–2021 z zagranicy według województw w 2021 r.	91
Map 29.	Share of population arrived in 2011–2021 from abroad by voivodships in 2021	

Mapa 30. Imigranci przebywający w województwie czasowo według powiatów w 2021 r. (województwo=100)	92
Map 30. Immigrants staying in the Voivodship temporarily by powiats in 2021 (voivodship=100)	
Mapa 31. Imigranci przebywający w województwie czasowo na 1000 ludności według powiatów w 2021 r.	93
Map 31. Immigrants staying in the Voivodship temporarily per 1000 population by powiats in 2021	
Mapa 32. Emigranci przebywający za granicą czasowo według powiatów w 2021 r. (województwo=100)	94
Map 32. Emigrants staying abroad temporarily by powiats in 2021 (voivodship=100)	
Mapa 33. Emigranci przebywający za granicą czasowo na 1000 ludności według powiatów w 2021 r.	95
Map 33. Emigrants staying abroad temporarily per 1000 population by powiats in 2021	

Tablice zawierające szczegółowe dane są dołączone w wersji elektronicznej do publikacji dostępnej na stronie internetowej Urzędu Statystycznego w Olsztynie <https://olsztyn.stat.gov.pl> w zakładce Publikacje i foldery w obszarze tematycznym Spisy Powszechne.

Tables containing detailed data are attached in an electronic version to the publication available on the website of the Statistical Office in Olsztyn <https://olsztyn.stat.gov.pl/en/> in the Publications section in National Censuses thematic area.

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero (0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
Kropka (.)	brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
Znak x	wypełnienie pozycji, ze względu na układ tablicy, jest niemożliwe lub niecelowe not applicable
"W tym" "Of which"	nie podaje się wszystkich składników sumy not all elements of sum are given

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Opis Description
NSP	Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań National Population and Housing Census
tys.	tysiąc thousand
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre
p. proc.	punkt procentowy percentage point

Synteza

Stan i struktura demograficzna ludności

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 populacja ludności w województwie warmińsko-mazurskim liczyła 1 382,2 tys. osób. Mieszkańcy regionu stanowili 3,6% populacji Polski. W porównaniu z wynikami spisu powszechnego przeprowadzonego w 2011 r. liczba mieszkańców województwa zmniejszyła się o 69,9 tys. osób, czyli o 4,8%.

Wyniki spisu wykazały zmiany w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku, polegające na zmniejszeniu liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Efektem tych zmian jest postępujący proces starzenia się społeczeństwa.

Analiza liczby ludności według stanu cywilnego wykazała zmniejszenie, w porównaniu z 2011 r., liczby kawalerów i panien, żonatych mężczyzn i zamężnych kobiet, a także wdowców i wdów. Zwiększeniu uległa natomiast liczba ludności w grupie osób rozwiedzionych.

Ludność według kraju urodzenia i obywatelstwa

Wyniki NSP 2021 wykazały, że 97,6% stałych mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego wskazało Polskę jako kraj urodzenia, natomiast 2,3% urodziło się poza jej obecnymi granicami. Wśród mieszkańców województwa, którzy urodzili się poza Polską, najliczniejszą grupę tworzyły osoby urodzone w Wielkiej Brytanii. Drugą najbardziej liczną grupą były osoby urodzone na Litwie.

Wśród stałych mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego 99,9% stanowili obywatele Rzeczypospolitej Polskiej, a jedynie 0,1% cudzoziemcy. Wśród osób nieposiadających obywatelstwa polskiego najwięcej było obywateli Ukrainy, Białorusi, Niemiec i Rosji.

Wykształcenie ludności

W warmińsko-mazurskim najliczniejszą grupę tworzyły osoby z wykształceniem średnim. Ich liczba w okresie dziesięciu lat wzrosła o 23,1 tys. osób i w 2021 r. stanowiła 30,0% ludności w wieku 13 lat i więcej, dla której ustalany był poziom wykształcenia. W województwie przybyło również osób z wykształceniem wyższym i policealnym. Warmińsko-mazurskie zajęło jednak ostatnią lokatę wśród województw pod względem liczby osób z co najmniej średnim wykształceniem, przypadających na 100 osób w wieku 13 lat i więcej.

W grupie osób posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe/branżowe zaobserwowano niewielkie zmiany. Ich liczba utrzymywała się na zbliżonym poziomie i podobnie jak w 2011 r. stanowiły one ok. 1/3 analizowanej populacji. W okresie międzyspisywym zmniejszyła się liczba mieszkańców z wykształceniem gimnazjalnym i podstawowym. Warmińsko-mazurskie było jednak województwem o najwyższym udziale osób posiadających ten poziom edukacji.

Osoby z niepełnosprawnościami

W województwie warmińsko-mazurskim liczba osób, które posiadały aktualne orzeczenie o niepełnosprawności lub zadeklarowały ograniczenie zdolności do wykonywania podstawowych czynności, wyniosła 209,2 tys. i była o 6,0% większa w porównaniu z wynikami spisu z 2011 r. Osoby z niepełnosprawnościami stanowiły 15,1% ludności województwa.

W porównaniu z 2011 r. w województwie wzrosła zarówno liczba osób niepełnosprawnych prawnie, jak i tylko biologicznie. Według wyników NSP 2021 osoby posiadające aktualne orzeczenie o niepełnosprawności stanowiły ponad 2/3 niepełnosprawnych.

Przynależność narodowo-etniczna i wyznaniowa

W 2021 r. polską tożsamość narodową (w pierwszej lub drugiej deklaracji) wskazało 99,2% mieszkańców województwa. Było to o 1,6 p. proc. więcej niż dziesięć lat wcześniej. Tożsamość narodową inną niż polska wskazało 1,7% osób w województwie. Niezależnie od kolejności deklaracji, w warmińsko-mazurskim najczęściej wskazywaną przynależnością narodowo-etniczną, inną niż polska, była ukraińska i niemiecka.

Większość mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego (99,7%) wskazało język polski jako ten, który był używany w kontaktach domowych. Osoby posługujące się językiem innym niż polski, niezależnie czy był to język podstawowy czy dodatkowy, stanowiły 3,2%. Językami niepolskimi używanymi najczęściej przez mieszkańców województwa w kontaktach domowych były: angielski, niemiecki, ukraiński.

W 2021 r. ponad 4/5 mieszkańców warmińsko-mazurskiego udzieliło odpowiedzi na pytanie o przynależność wyznaniową. W tej grupie osób 92,8% określiło się jako należący do wyznania. Najczęściej wskazywaną była przynależność do Kościoła Katolickiego obrządku łacińskiego. Wśród wiernych innych wyznań najliczniejszą społeczność w województwie tworzyli wierni Kościoła Katolickiego obrządku bizantyjsko-ukraińskiego. W warmińsko-mazurskim mieszkała największa grupa wiernych deklarujących przynależność do tego wyznania w Polsce.

Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania

W trakcie spisu powszechnego w 2021 r. badaniu poddano 927 obiektów zbiorowego zakwaterowania (OZZ) w województwie warmińsko-mazurskim, w których mieszkało 9,6 tys. osób. Najliczniejszą grupę tworzyły obiekty związane z nauką i pracą. Stanowiły one ponad połowę obiektów zbiorowego zakwaterowania, a warmińsko-mazurskie zajęło drugą lokatę, po świętokrzyskim, pod względem udziału tego typu obiektów w łącznej liczbie OZZ. Drugą najliczniejszą kategorią OZZ były obiekty związane z leczeniem i opieką.

Największą zbiorowość tworzyły osoby zamieszkujące w obiektach zbiorowego zakwaterowania związanych z leczeniem i opieką. Warmińsko-mazurskie było województwem o największym udziale mieszkańców w tego rodzaju OZZ. Prawie 1/5 osób zamieszkiwała obiekty związane z nauką i pracą, a co szósty mieszkaniec OZZ przebywał w obiekcie systemu pieczy zastępczej lub placówce dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Migracje ludności

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 wykazały, że 45,6% mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego mieszkało od urodzenia w miejscowości aktualnego zamieszkania. Ludność napływowa stanowiła 47,7%. Ponad 1/3 mieszkańców województwa to osoby, które przybyły do miejscowości obecnego zamieszkania przed 2011 r., a 12,1% to osoby, które przybyły w latach 2011–2021.

Według danych zebranych podczas spisu w warmińsko-mazurskim przebywało czasowo 21,1 tys. imigrantów. Najwięcej z nich przybyło z Ukrainy (60,2%). Kolejnymi krajami, z których pochodziły osoby przebywające w województwie czasowo były: Białoruś, Mołdawia, Gruzja.

Dane spisowe wykazały, że 73,4 tys. osób zameldowanych w warmińsko-mazurskim przebywało czasowo za granicą. Najczęściej wybieranym krajem emigracji czasowej była Wielka Brytania, w której w dniu spisu przebywało 28,2% emigrantów z warmińsko-mazurskiego. Drugim kierunkiem emigracji były Niemcy, do których wyjechało 23,3% emigrantów.

Executive summary

Size and demographic structure of population

According to the results of the National Population and Housing Census 2021, the population of Warmińsko-Mazurskie Voivodship amounted to 1,382.2 thousand persons. The inhabitants of the region constituted 3.6% of Poland's population. Compared to the results of the census conducted in 2011, the population of the Voivodship decreased by 69.9 thousand people, i.e. by 4.8%.

The results of the census showed changes in the structure of the population by economic age groups, consisting in a decrease in the number of people of pre-working and working age, with a simultaneous increase in the number of people of post-working age. The result of these changes is the progressive ageing of the population.

Analysis of the population by marital status showed a decrease, compared to 2011, in the number of single, married and widowed persons. However, there was an increase in the population of divorced persons.

Population by country of birth and citizenship

The results of the 2021 Census showed that 97.6% of permanent residents of Warmińsko-Mazurskie Voivodship indicated Poland as their country of birth, while 2.3% were born outside its current borders. Among the inhabitants of the Voivodship who were born outside Poland, the largest group were people born in United Kingdom. The second largest group were people born in Lithuania.

Among the permanent residents of Warmińsko-Mazurskie Voivodship, 99.9% were citizens of the Republic of Poland, and only 0.1% were foreigners. Most of the people who did not have Polish citizenship were citizens of Ukraine, Belarus, Germany and Russia.

Education of the population

In Warmińsko-Mazurskie Voivodship, the largest group were persons with secondary education. Their number increased by 23.1 thousand persons over a period of ten years and in 2021 accounted for 30.0% of the population aged 13 and over, for whom the level of education was determined. The number of persons with tertiary and post-secondary education has also increased in the Voivodship. However, Warmińsko-Mazurskie Voivodship took last place among voivodships in terms of the number of persons with at least secondary education per 100 people aged 13 and over.

In the group of persons with basic vocational/sectoral education, slight changes were observed. Their number remained at a similar level and, as in 2011, they accounted for about 1/5 of the analysed population. In the inter-census period, the number of inhabitants with lower secondary and primary education decreased. However, Warmińsko-Mazurskie Voivodship was the voivodship with the highest share of people with this level of education.

Persons with disabilities

In Warmińsko-Mazurskie Voivodship, the number of persons who had a current disability certificate or declared a limitation of their ability to perform basic activities amounted to 209.2 thousand and was 6.0% higher compared to the results of the 2011 census. Persons with disabilities accounted for 15.1% of the Voivodship's population.

Compared to 2011, the number of persons with both legal and only biological disabilities increased in the Voivodship. According to the results of the 2021 Census, persons with a current disability certificate accounted for more than 2/3 of the disabled.

National-ethnic and religious affiliation

In 2021, Polish national identification (in the first or second declaration) was indicated by 99.2% of the Voivodship's inhabitants. This was 1.6 percentage points more than ten years earlier. Non-Polish national identification was indicated by 1.7% of people in the Voivodship. Regardless of the order of declarations, in Warmińsko-Mazurskie the most frequently indicated national-ethnic affiliation other than Polish was Ukrainian and German.

The majority of inhabitants of Warmińsko-Mazurskie Voivodship (99.7%) indicated Polish as the language used in home contacts. People who spoke a language other than Polish, regardless of whether it was the primary or secondary language, accounted for 3.2%. The non-Polish languages most often used by the Voivodship's inhabitants in their home contacts were: English, German, Ukrainian.

In 2021, more than 4/5 of inhabitants of Warmińsko-Mazurskie Voivodship answered the question about their religious affiliation. In this group of persons, 92.8% identified themselves as belonging to a religion. Membership in the Catholic Church of the Latin rite was indicated most often. Among the faithful of other denominations, the largest community in the Voivodship was the faithful of the Catholic Church of the Byzantine-Ukrainian rite. The largest group of believers declaring affiliation to this denomination in Poland lived in Warmińsko-Mazurskie Voivodship.

Population in the collective living quarters

During the 2021 Census, 927 collective living quarters (CLQs) in Warmińsko-Mazurskie Voivodship, where 9.6 thousand people lived, were surveyed. The largest group consisted of facilities related to study and work. This accounted for more than half of the collective living quarters, and Warmińsko-Mazurskie Voivodship took the second place, after Świętokrzyskie Voivodship, in terms of the share of this type of facilities in the total number of CLQs. The second most numerous category of CLQs were facilities related to treatment and care.

The largest group consisted of persons living in collective living quarters related to treatment and care. Warmińsko-Mazurskie was the voivodship with the largest share of residents in this type of CLQs. Almost 1/5 of persons resided in facilities related to study and work, and every sixth resident of the CLQs stayed in a foster care facility or an institution for children young persons with special educational needs.

Migration of population

The results of the National Population and Housing Census 2021 showed that 45.6% of the inhabitants of Warmińsko-Mazurskie Voivodship had lived in their current place of residence since birth. The inflow population accounted for 47.7%. More than 1/3 of the Voivodship's inhabitants were persons who arrived in the locality of their current residence before 2011, and 12.1% were persons who arrived between 2011 and 2021.

According to data collected during the census, 21.1 thousand immigrants stayed temporarily in Warmińsko-Mazurskie Voivodship. Most of them came from Ukraine (60.2%). Other countries from which people staying temporarily in the Voivodship came were: Belarus, Moldova, Georgia.

The census data showed that 73.4 thousand persons registered in Warmińsko-Mazurskie Voivodship were temporarily abroad. The most frequently chosen country for temporary emigration was the United Kingdom, where 28.2% of emigrants from Warmińsko-Mazurskie Voivodship stayed on the census day. The second direction of emigration was Germany, where 23.3% of emigrants went.

Rozdział 1. Stan i struktura demograficzna ludności

Chapter 1. Size and demographic structure of population

1.1. Stan ludności

1.1. Size of population

Ludność według definicji krajowej – w kategorii tej są ujmowani stali mieszkańcy Polski, w tym osoby, które przebywają czasowo za granicą (bez względu na okres przebywania), ale zachowały stałe zameldowanie w Polsce, nie są natomiast ujmowani imigranci przebywający w Polsce czasowo.

Z punktu widzenia mieszkańców gminy kategoria ta obejmuje:

1. Osoby mieszkające stale (stali mieszkańcy) – osoby, które w spisie zadeklarowały, że dana gmina jest ich stałym miejscem zamieszkania (bez względu czy są tam zameldowane na pobyt stały czy nie) oraz – w momencie spisu:
 - były obecne (mieszkały w gminie),
 - były nieobecne, ale ich nieobecność trwała krócej niż 3 miesiące,
 - były nieobecne dłużej niż 3 miesiące, ale ich nieobecność wynikała z powodu m.in. przebywania w zakładzie karnym lub śledczym, pobytu za granicą;
2. Osoby przebywające czasowo dłużej niż 3 miesiące; dotyczy to osób, które w spisie zadeklarowały, że ich stałym miejscem zamieszkania jest inna gmina w kraju, natomiast w miejscu/gminie spisania przebywały czasowo (dłużej niż 3 miesiące) z następujących powodów: nauka, praca, warunki rodzinne lub mieszkaniowe, leczenie lub rehabilitacja, przebywanie w domu opieki.

Do kategorii ludności faktycznej danej gminy nie były zaliczane osoby przybyłe z zagranicy na pobyt czasowy, tj. takie, które nie posiadały stałego pobytu w Polsce. Kategoria nie ujmuje też stałych mieszkańców danej gminy, którzy w momencie spisu przebywali poza gminą dłużej niż 3 miesiące z przyczyn innych niż przebywanie w zakładzie karnym (śledczym) lub pobyt za granicą, tj. osób które przebywały czasowo w innej gminie kraju (zgodnie z przyjętą definicją zostali tam ujęci jako ludność według definicji krajowej).

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021 (NSP 2021) został przeprowadzony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w okresie od 1 kwietnia do 30 września 2021 r., według stanu na dzień 31 marca 2021 r. Według wyników spisu populacja ludności w województwie warmińsko-mazurskim to 1 382,2 tys. osób zaliczanych do ludności według definicji krajowej. Mieszkańcy regionu stanowili 3,6% populacji Polski. Pod względem liczby ludności województwo zajmowało dwunastą lokatę w kraju przed opolskim, lubuskim, podlaskim i świętokrzyskim. Największa liczba ludności zamieszkiwała województwo mazowieckie.

Tablica 1. Ludność według miejsca zamieszkania

Stan w dniu 31 marca

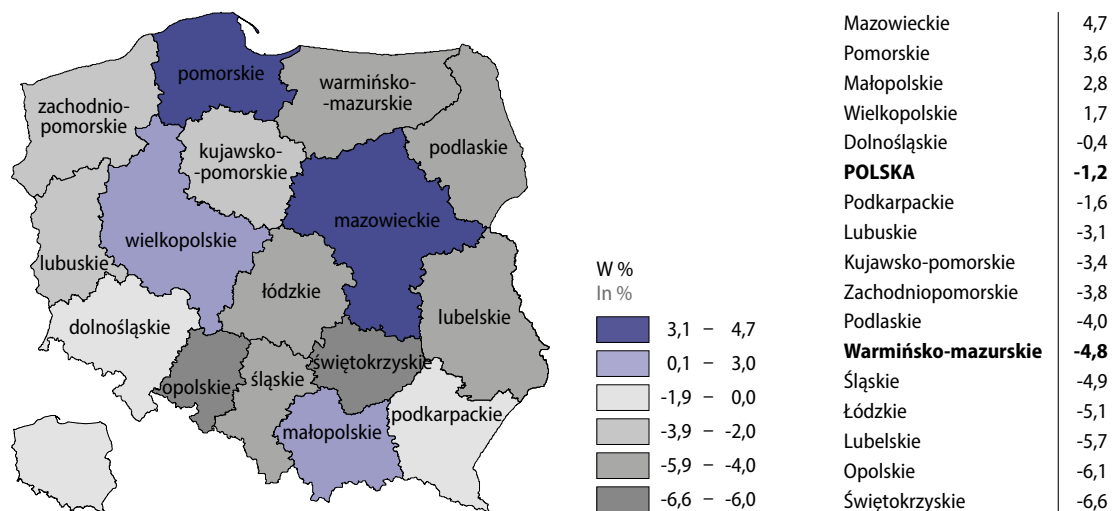
Table 1. Population by place of residence
As of 31 March

Wyszczególnienie Specification	2011		2021		
	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	2011=100
Ogółem Total	1 452 147	100,0	1 382 232	100,0	95,2
Miasta Urban areas	863 355	59,5	819 034	59,3	94,9
Wieś Rural areas	588 792	40,5	563 198	40,7	95,7

Warmińsko-mazurskie znalazło się w grupie dwunastu województw, w których odnotowano mniejszą w stosunku do poprzedniego spisu liczbę ludności. W porównaniu z wynikami spisu powszechnego przeprowadzonego w 2011 r. liczba mieszkańców województwa zmniejszyła się o 69,9 tys. osób, czyli o 4,8% (w Polsce o 1,2%). Największy spadek liczby ludności dotyczył świętokrzyskiego i opolskiego. Przyrost liczby mieszkańców wystąpił jedynie w województwie mazowieckim, pomorskim, małopolskim i wielkopolskim.

Mapa 1. Zmiana liczby ludności według województw w latach 2011–2021

Map 1. Change in the number of population by voivodships in 2011–2021

W województwie warmińsko-mazurskim zmniejszyła się zarówno liczba mieszkańców miast, jak i wsi. Na koniec marca 2021 r. w miastach województwa mieszkało 819,0 tys. osób, czyli o 44,3 tys. mniej niż w 2011 r. Liczba mieszkańców wsi wyniosła 563,2 tys. osób i była o 25,6 tys. mniejsza niż dziesięć lat wcześniej.

Pomimo zmniejszenia liczby ludności zamieszkującej tereny wiejskie, udział mieszkańców wsi w ludności województwa wzrósł z 40,5% w 2011 r. do 40,7% w 2021 r. Spowodowane to było większą dynamiką spadkową liczby ludności miejskiej. W porównaniu z 2011 r. liczba mieszkańców miast w warmińsko-mazurskim zmniejszyła się o 5,1%, a wsi – o 4,3%.

W Polsce zmniejszenie liczby ludności w analizowanej dekadzie lat dotyczyło wyłącznie mieszkańców miast (o 2,8%), na wsi odnotowano przyrost (o 1,2%). Było to spowodowane przemieszczaniem się ludności z miast na wieś, najczęściej do gmin podmiejskich skupionych wokół dużych miast.

W warmińsko-mazurskim najwięcej ludności zamieszkiwało stolicę województwa – Olsztyn (170,2 tys. osób). Drugim miastem pod względem liczebności mieszkańców był Elbląg (115,2 tys.), a trzecim – Ełk (60,4 tys.). Wśród powiatów ziemskich najwięcej ludności zamieszkiwało powiat olsztyński (128,7 tys. osób) i ostródzki (101,2 tys.). Najmniejszymi pod względem liczby mieszkańców były powiaty węgorzewski (21,4 tys. osób) i gołdapski (25,5 tys.).

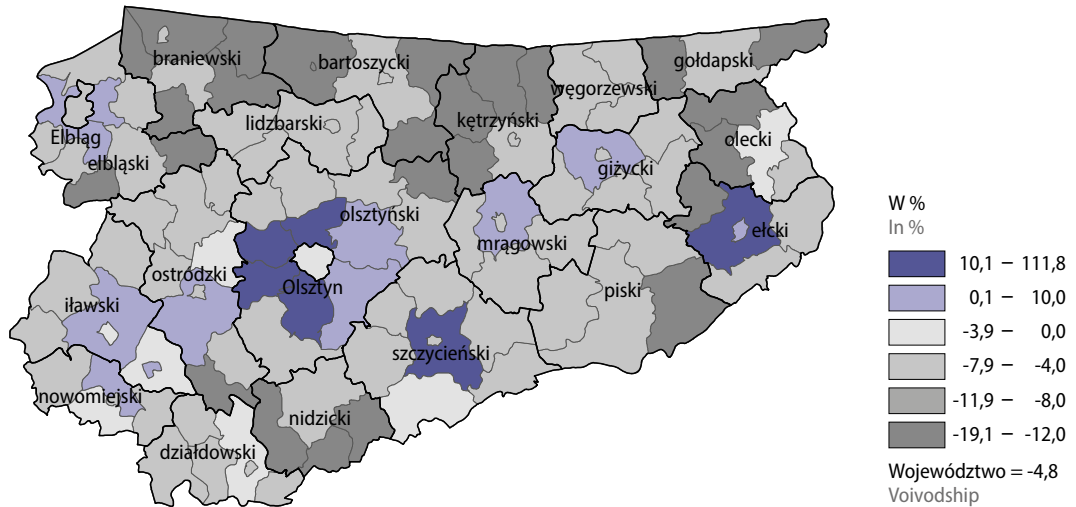
W latach 2011–2021 zmniejszenie liczby ludności nastąpiło zarówno w miastach na prawach powiatu, jak również niemal we wszystkich powiatach ziemskich województwa. W ujęciu procentowym największy spadek odnotowano w braniewskim (-11,5%), bartoszyckim (-11,4%) oraz kętrzyńskim (-11,3%). Wzrost liczby ludności dotyczył jedynie powiatu olsztyńskiego, w którym liczba mieszkańców zwiększyła się o 8,7 tys. osób oraz powiatu ełckiego, w którym liczba ludności wzrosła o 0,5 tys. osób.

Mapa 2. Zmiana liczby ludności według powiatów w latach 2011–2021
 Map 2. Change in the number of population by poviats in 2011–2021

W 99 gminach województwa warmińsko-mazurskiego odnotowano spadek liczby ludności w porównaniu z danymi spisowymi z 2011 r. Gminy o charakterze depopulacyjnym zlokalizowane były głównie w północnej części województwa. W latach 2011–2021 liczba ludności zmniejszyła się we wszystkich jednostkach administracyjnych powiatów położonych przy granicy z Federacją Rosyjską – braniewskim, bartoszyckim, kętrzyńskim, węgorzewskim i gołdapskim. Spadek liczby mieszkańców dotyczył również wszystkich gmin powiatu działdowskiego, lidzbarskiego, nidzickiego, oleckiego i piskiego, a także miast na prawach powiatu – Olsztyna i Elbląga. Ubytkiem ludności wyższym niż 10% charakteryzowało się 46 gmin. Wśród nich najwyższym spadkiem liczby mieszkańców (powyżej 15%) wyróżniły się gminy: Lełkowo, Reszel, Kolno, Godkowo, Pieniężno, Barciany i Wilczęta.

Mapa 3. Zmiana liczby ludności według gmin w latach 2011–2021
 Map 3. Change in the number of population by gminas in 2011–2021

W analizowanym okresie tylko w 17 gminach województwa liczba ludności zwiększyła się. Największym przyrostem charakteryzowały się gminy położone w bezpośrednim sąsiedztwie ośrodków miejskich. Wzrost odnotowały wszystkie gminy przylegające do Olsztyna, a także gminy wiejskie: Szczytno, Elk, Giżycko, Elbląg, Iława, Nowe Miasto Lubawskie, Milejewo, Mrągowo, Ostróda. Liczba mieszkańców wzrosła również w dwóch gminach miejskich – Lubawie i Elku. W gminie Stawiguda liczba ludności zwiększyła się ponad dwukrotnie (o 111,8%). Była to gmina o największym przyroście ludności w okresie międzypisowym w całym kraju.

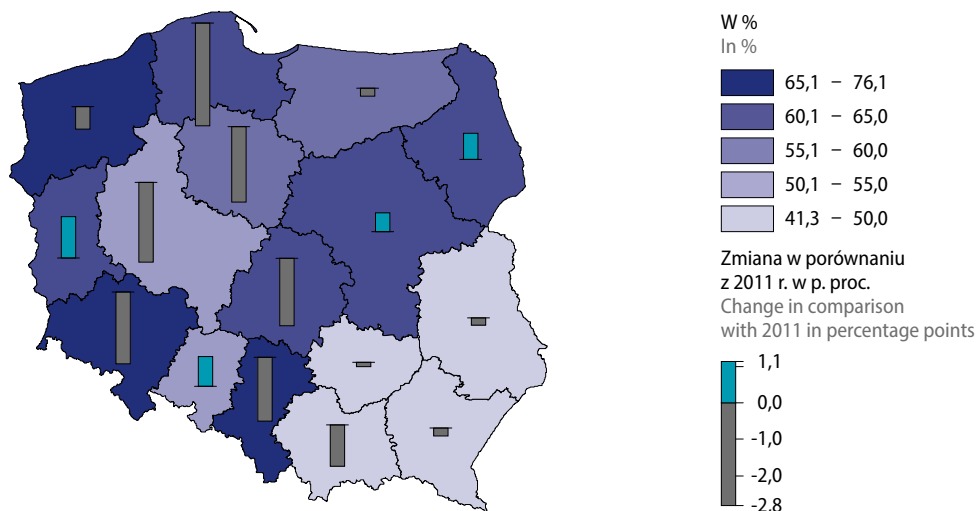
Współczynnik urbanizacji – udział ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności wyrażony w %.

Współczynnik urbanizacji ukształtował się w województwie na poziomie 59,3% (w Polsce 59,8%) i w porównaniu z 2011 r. był o 0,2 p. proc. mniejszy (w kraju o 1,0 p. proc.). Najwyższy poziom urbanizacji odnotowano w województwie śląskim, w którym ponad ¾ ludności mieszkało w miastach, a najniższy w podkarpackim, w którym ludność miejska stanowiła jedynie 41,3%. W porównaniu z 2011 r. w większości województw współczynnik urbanizacji zmniejszył się. Wzrósł jedynie w lubuskim, opolskim, podlaskim i mazowieckim.

Mapa 4. Współczynnik urbanizacji według województw w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Map 4. Urbanisation rate by voivodships in 2021
As of 31 March

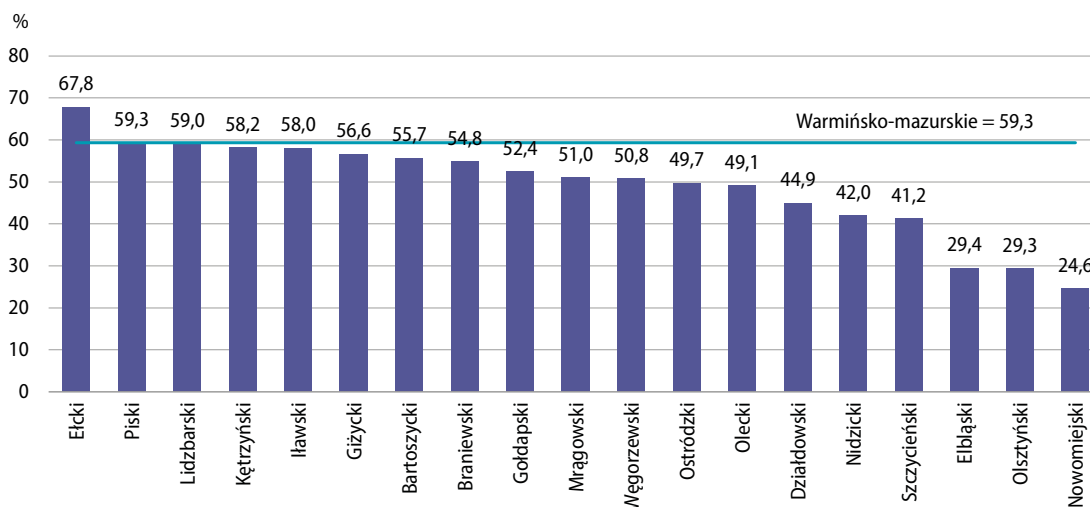

Nie licząc miast na prawach powiatu, w warmińsko-mazurskim tylko w powiecie ełckim odnotowano współczynnik urbanizacji powyżej średniej wojewódzkiej. Udział ludności miejskiej na poziomie 67,8% uplasował go na trzynastym miejscu wśród powiatów ziemskich w Polsce. W powiecie piskim poziom urbanizacji był na tym samym poziomie co w województwie, natomiast w pozostałych powiatach ziemskich współczynnik był poniżej wartości przeciętnej. W ośmiu z nich mieszkańcy miast stanowili mniej niż połowę ludności. Najmniej ludności mieszkającej w miastach było w powiecie nowomiejskim, olsztyńskim i elbląskim.

Wykres 1. Odsetek ludności mieszkającej w miastach według powiatów w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Chart 1. Percentage of urban population by powiats in 2021
As of 31 March

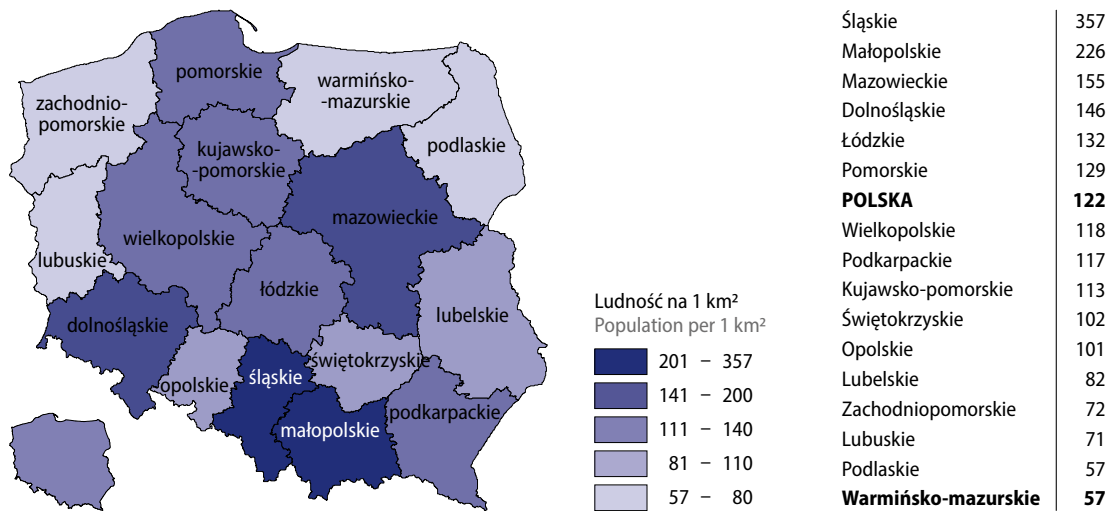
Gęstość zaludnienia – miara zagęszczenia ludności na określonym terytorium, wyrażana najczęściej w osobach na 1 km².

W marcu 2021 r. warmińsko-mazurskie zajmowało terytorium 24 173 km², które stanowiło 7,7% powierzchni kraju. Było czwartym pod względem wielkości powierzchni województwem w Polsce, po mazowieckim (11,4%), wielkopolskim (9,5%) i lubelskim (8,0%). Warmińsko-mazurskie było również drugim, obok podlaskiego, najslabiej zaludnionym regionem w Polsce. Gęstość zaludnienia zmniejszyła się z 60 osób na 1 km² w 2011 r. do 57 osób w 2021 r. i była ponad dwukrotnie niższa niż gęstość zaludnienia w Polsce (122 osoby). Województwami o najwyższej gęstości zaludnienia były śląskie i małopolskie.

Mapa 5. Gęstość zaludnienia według województw w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Map 5. Population density by voivodships in 2021
As of 31 March

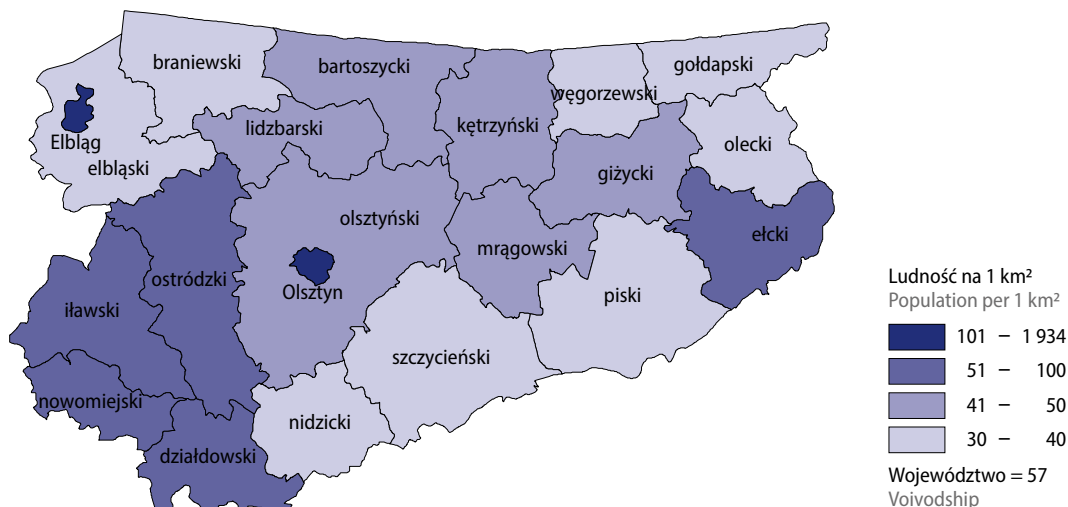

Wśród powiatów największe zagęszczenie ludności notowały miasta na prawach powiatu. W Olsztynie na 1 km² powierzchni przypadały 1 934 osoby, a w Elblągu 1 440 osób. W grupie powiatów ziemskich województwa warmińsko-mazurskiego największym zaludnieniem charakteryzował się powiat ełcki (80 osób na 1 km²), działowski (66), iławski (66) i nowomiejski (62). W powiecie ostródzkim gęstość zaludnienia była na poziomie wojewódzkim, natomiast w pozostałych czternastu powiatach kształtowała się na poziomie niższym niż w województwie. Najmniejsze zaludnienie występowało w powiecie piskim (30 osób na 1 km²), który wśród 314 powiatów ziemskich w kraju zajął dziewiąte miejsce pod względem najniższego zaludnienia.

Mapa 6. Gęstość zaludnienia według powiatów w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Map 6. Population density by powiats in 2021
As of 31 March

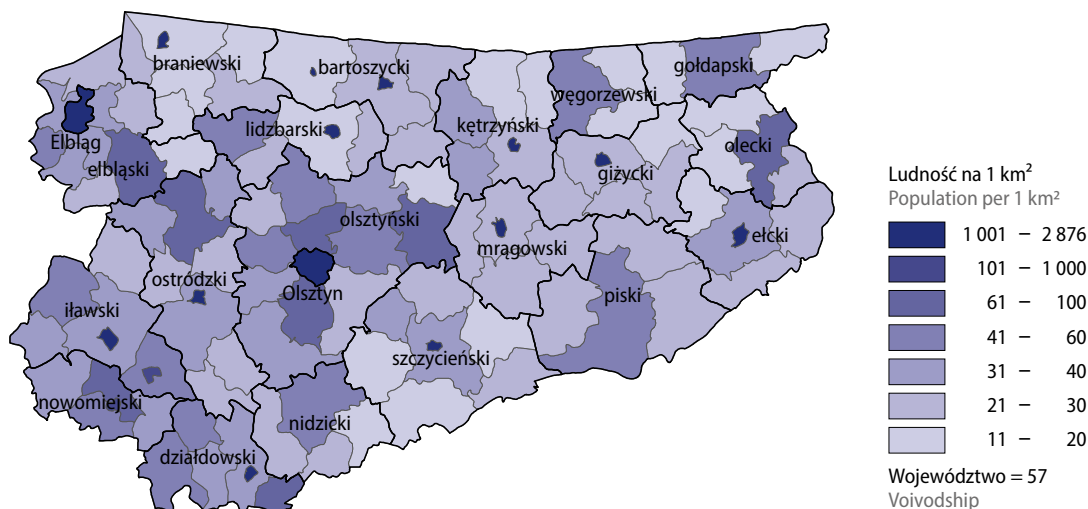
W porównaniu z 2011 r. gęstość zaludnienia wzrosła jedynie w powiecie olsztyńskim (o 3 osoby), nie zmieniła się w etckim, natomiast w pozostałych zmalała. Najbardziej zmniejszyła się w Elblągu (o 118 osób) i Olsztynie (o 50 osób), natomiast wśród powiatów ziemskich – w kętrzyńskim (o 6) i bartoszyckim (o 5).

Na 1 km² powierzchni terenów miejskich przypadało 1 330 osób, a terenów wiejskich – 24 osoby. Miastami o największej gęstości zaludnienia były: Etk (2 876 osób na 1 km²), Kętrzyn (2 617), a także Ostróda (2 289). Najmniej zaludnionymi miastami były: Lubawa (625 osób na 1 km²) oraz Nowe Miasto Lubawskie (954). Wśród pozostałych gmin najwyższym wskaźnikiem gęstości zaludnienia charakteryzowały się gminy Dywity i Olecko (80 osób na 1 km²), najniższym zaś – gmina Jedwabno (11). W 89 gminach gęstość zaludnienia była niższa od średniej wojewódzkiej.

Mapa 7. Gęstość zaludnienia według gmin w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Map 7. Population density by gminas in 2021
As of 31 March

W porównaniu z 2011 r. gęstość zaludnienia wzrosła w 16 gminach, w 3 nie zmieniła się, a w pozostałych 97 zmalała. Największy wzrost wystąpił w gminie miejskiej Ełk (o 64 osoby), która wśród prawie 2,5 tys. gmin w Polsce znalazła się na dziesiątym miejscu pod względem najwyższego zaludnienia. Największy spadek gęstości zaludnienia (powyżej 200 osób) wystąpił w miastach: Szczytno, Bartoszyce, Kętrzyn i Górowo Iławeckie.

1.2. Ludność według płci i wieku

1.2. Population by sex and age

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań wykazały, że w porównaniu ze spisem powszechnym przeprowadzonym w 2011 r. zmniejszyła się zarówno liczba mężczyzn (o 36,0 tys.), jak i kobiet (o 33,9 tys.). Udział mężczyzn w populacji zmniejszył się, a udział kobiet wzrósł o 0,1 p. proc.

Tablica 2. Ludność według płci

Stan w dniu 31 marca

Table 2. Population by sex
As of 31 March

Wyszczególnienie Specification	2011		2021		
	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	2011=100
Ogółem Total	1 452 147	100,0	1 382 232	100,0	95,2
Mężczyźni Males	711 468	49,0	675 430	48,9	94,9
Kobiety Females	740 679	51,0	706 802	51,1	95,4

Wiek osób określa się liczbą lat ukończonych, ustaloną poprzez porównanie pełnej daty urodzenia z datą przeprowadzenia spisu (tzw. momentem krytycznym, tj. 31 marca 2021 r.).

Współczynnik feminizacji – liczba kobiet przypadających na 100 mężczyzn.

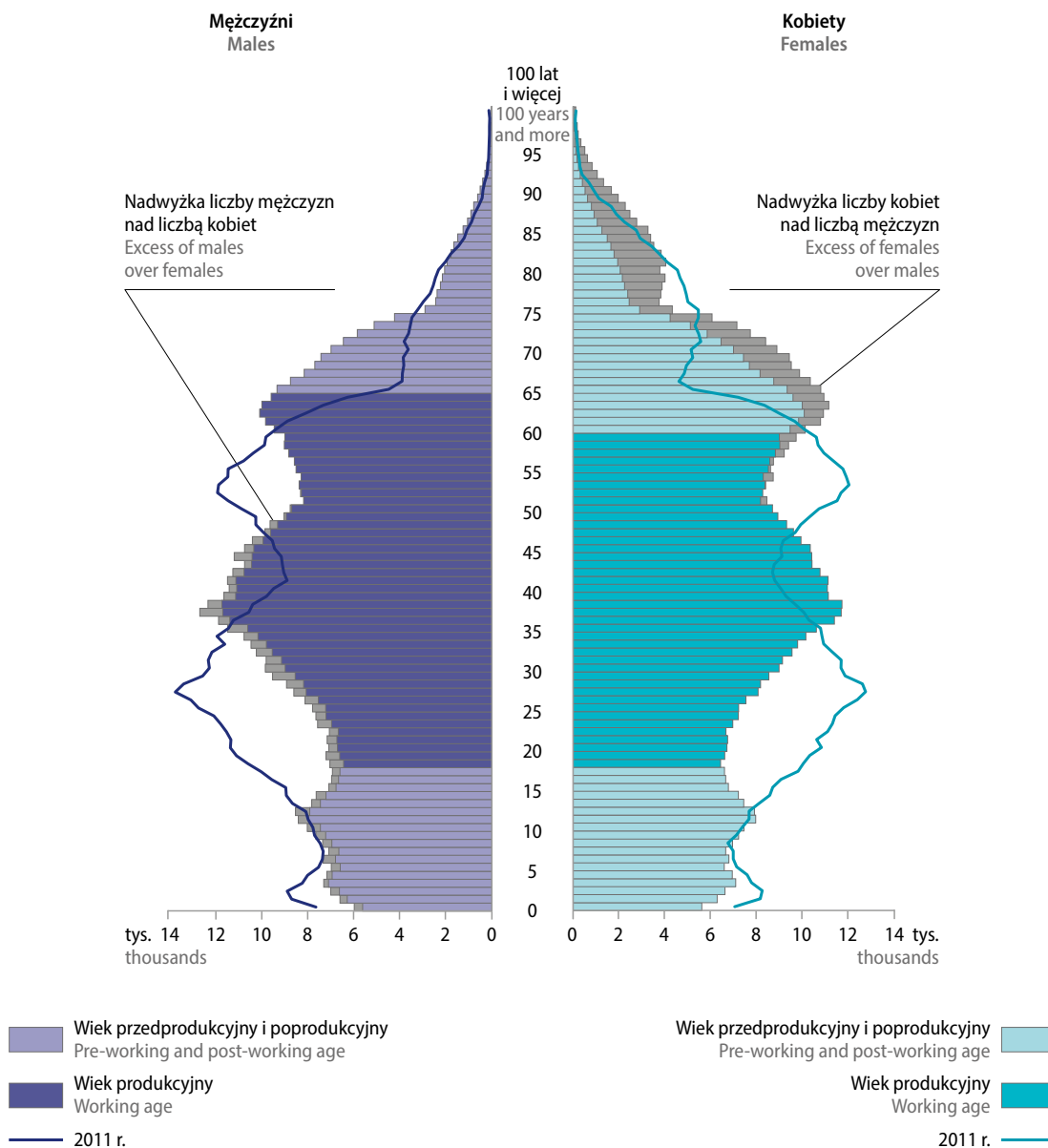
Przewagę liczebną kobiet odzwierciedla wartość współczynnika feminizacji. W marcu 2021 r. w województwie warmińsko-mazurskim współczynnik osiągnął wartość 105 (w Polsce 107). Oznacza to, że na 100 mężczyzn przypadało 105 kobiet. Była to druga najniższa wartość współczynnika w kraju, po województwie podkarpackim (104). Największą wartość osiągnął w łódzkim (110) i mazowieckim (109). W porównaniu ze spisem powszechnym w 2011 r. liczba kobiet przypadających na 100 mężczyzn w województwie wzrosła o 1, natomiast w kraju nie zmieniła się.

Wpływ na wartość współczynnika feminizacji w poszczególnych grupach wiekowych mają różnice w liczbie mężczyzn i kobiet występujące w tych grupach. Większa liczba urodzeń chłopców powoduje, że w młodszych grupach wieku współczynnik feminizacji jest mniejszy od 100. W 2021 r. nadwyżka liczby mężczyzn nad liczbą kobiet utrzymywała się w grupie ludności w wieku do 50 lat włącznie oraz w grupie osób w wieku 52 lat. Nadumieralność mężczyzn powoduje, że w starszych grupach wieku więcej jest kobiet. W 2021 r. przewaga liczebna kobiet wystąpiła dopiero w grupie osób w wieku 51 lat, a także 53 lat i więcej.

Wykres 2. Ludność według płci i wieku w latach 2011 i 2021

Stan w dniu 31 marca

Chart 2. Population by sex and age in 2011 and 2021
As of 31 March

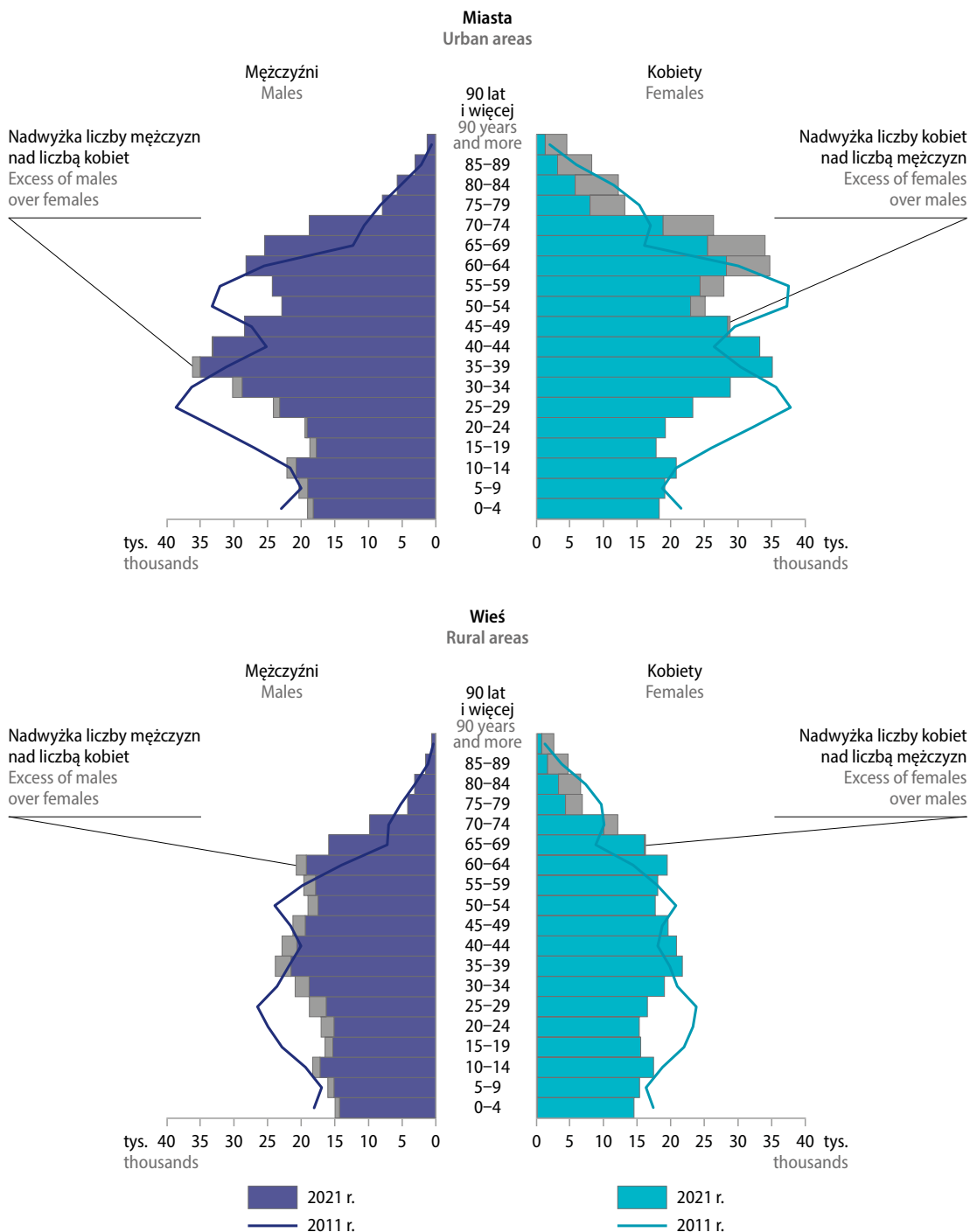

Wartość współczynnika feminizacji różniła się znacznie na obszarach miejskich i wiejskich. W miastach województwa warmińsko-mazurskiego na 100 mężczyzn przypadła 110 kobiet (w kraju 111), natomiast na wsi tylko 97 (w kraju 100). Warmińsko-mazurskie należało do grupy sześciu województw o przewadze liczebnej mężczyzn na wsi i było tym, w którym przewaga ta była największa. Udział kobiet w ludności wiejskiej był najniższy w Polsce i wyniósł 49,2% (w kraju 50,1%). W miastach nadwyżka mężczyzn nad kobietami dotyczyła osób w grupach wieku do 44 lat, natomiast na wsi większa liczba mężczyzn niż kobiet utrzymywała się w grupach wieku aż do 64 lat. W porównaniu z wynikami poprzedniego spisu granica wieku liczebnej przewagi mężczyzn przesunęła się o kilka lat. W 2011 r. większą liczbę mężczyzn niż kobiet w miastach notowano w grupach wieku do 39 lat, a na wsi – do 59 lat.

Wykres 3. Ludność według płci, grup wieku i miejsca zamieszkania w latach 2011 i 2021

Stan w dniu 31 marca

Chart 3. Population by sex, age groups and place of residence in 2011 and 2021
As of 31 March

Analiza przestrzennego zróżnicowania współczynnika wykazała, że prawie we wszystkich powiatach województwa przeważały kobiety. Jedynie w powiecie elbląskim na 100 mężczyzn przypadło 99 kobiet. Należał on do grupy ośmiu powiatów w Polsce, w których wystąpiła przewaga mężczyzn nad kobietami.

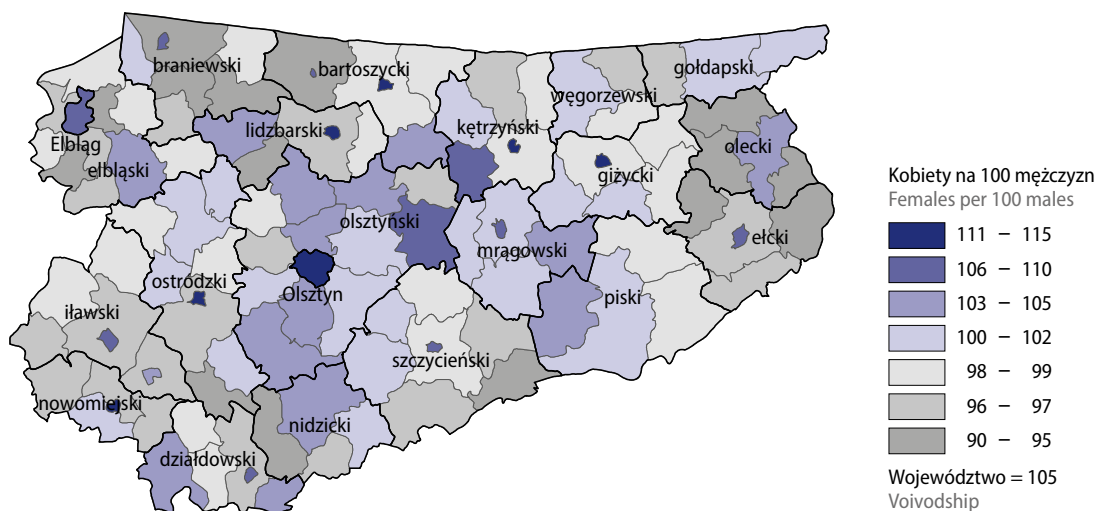
W podziale gminnym w 43 jednostkach przeważały kobiety, w 62 więcej było mężczyzn, a w pozostałych jedenastu występowała równowaga liczebna płci. Najwięcej kobiet na 100 mężczyzn przypadło w Olsztynie (115), gminie miejskiej Bartoszyce (113), a także gminie miejskiej Ostróda (112). Największą przewagę liczebną mężczyzn nad kobietami odnotowano w gminach wiejskich Kalinowo (90 kobiet na 100 mężczyzn) oraz Świętajno w powiecie oleckim (92). Gmina Kalinowo posiadała współczynnik feminizacji najniższy w całym kraju.

Mapa 8. Współczynnik feminizacji według gmin w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Map 8. Feminisation rate by gminas in 2021

As of 31 March

Ekonomiczne grupy wieku:

- **wiek przedprodukcyjny** – ludność w wieku do 17 lat;
- **wiek produkcyjny** – wiek zdolności do pracy, dla mężczyzn 18–64 lata, dla kobiet 18–59 lat:
 - mobilny – w wieku 18–44 lata,
 - niemobilny – dla mężczyzn 45–64 lata, dla kobiet 45–59 lat;
- **wiek poprodukcyjny** – mężczyźni w wieku 65 lat i więcej oraz kobiety w wieku 60 lat i więcej.

Ludność w wieku nieprodukcyjnym – ludność w wieku przedprodukcyjnym oraz poprodukcyjnym.

W województwie, podobnie jak w kraju, następuje proces starzenia się społeczeństwa. Wyniki spisu przeprowadzonego w 2021 r. wskazują na zmiany w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku, polegające na zmniejszeniu liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym.

Tablica 3. Ludność według ekonomicznych grup wieku

Stan w dniu 31 marca

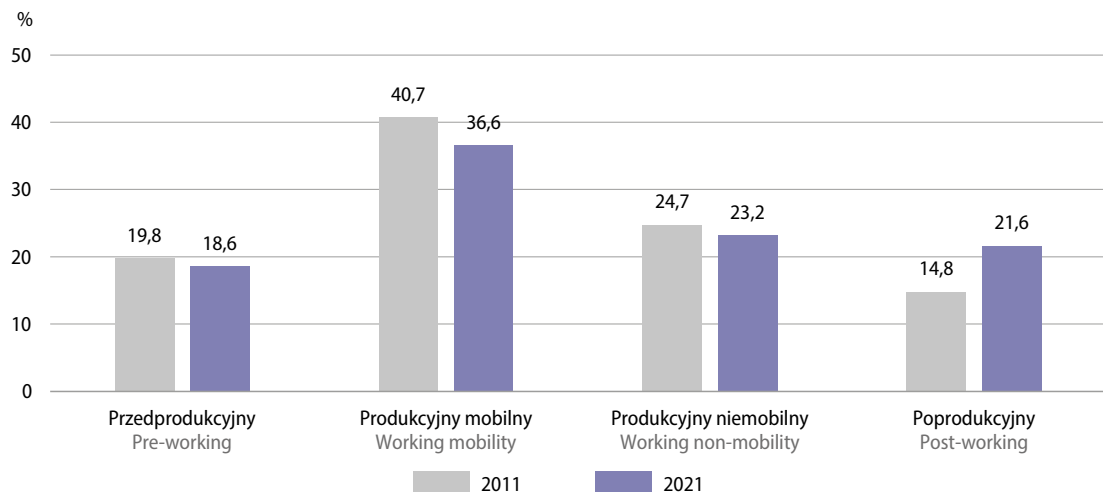
Table 3. Population by economic age groups
As of 31 March

Wyszczególnienie Specification	2011		2021		
	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	2011=100
Ogółem Total	1 452 147	100,0	1 382 232	100,0	95,2
w wieku: at age:					
Przedprodukcyjnym Pre-working	287 889	19,8	256 850	18,6	89,2
Produkcyjnym Working	949 229	65,4	827 396	59,8	87,2
mobilnym mobility	590 355	40,7	506 244	36,6	85,8
niemobilnym non-mobility	358 874	24,7	321 152	23,2	89,5
Poprodukcyjnym Post-working	215 029	14,8	297 986	21,6	138,6

W okresie między spisami w województwie warmińsko-mazurskim liczba dzieci i młodzieży w wieku do 17 lat zmniejszyła się o 31,0 tys., czyli o 10,8% (w Polsce o 2,8%). Był to drugi największy ubytek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym wśród województw. Największy wystąpił w świętokrzyskim (-12,3%). Przyrost liczby dzieci i młodzieży odnotowano w czterech województwach: mazowieckim, pomorskim, wielkopolskim i małopolskim. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w warmińsko-mazurskim wyniósł 18,6% i był nieznacznie wyższy niż w kraju (18,4%). W latach 2011–2021 zmniejszył się o 1,2 p. proc. (w Polsce o 0,3 p. proc.) i był to największy spadek wśród województw.

Wykres 4. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w latach 2011 i 2021

Stan w dniu 31 marca

Chart 4. Structure of population by economic age groups in 2011 and 2021
As of 31 March

Zmniejszeniu o 121,8 tys. osób w porównaniu z 2011 r. uległa również liczba mieszkańców województwa w wieku produkcyjnym. Liczba osób w tej grupie zmniejszyła się o 12,8% (w Polsce o 9,0%). Ubytek liczby ludności w wieku produkcyjnym nastąpił we wszystkich województwach, największy w świętokrzyskim (o 14,3%) i śląskim (o 14,0%), najmniejszy w mazowieckim (o 2,5%) i małopolskim (o 2,7%). Udział ludności w wieku produkcyjnym w warmińsko-mazurskim wyniósł 59,8% (w Polsce 59,3%) i w latach 2011–2021 zmniejszył się o 5,6 p. proc. (w Polsce o 5,1 p. proc.). Większy spadek udziału odnotowano wśród osób w wieku produkcyjnym mobilnym (o 4,1 p. proc.) niż w wieku produkcyjnym niemobilnym (o 1,5 p. proc.).

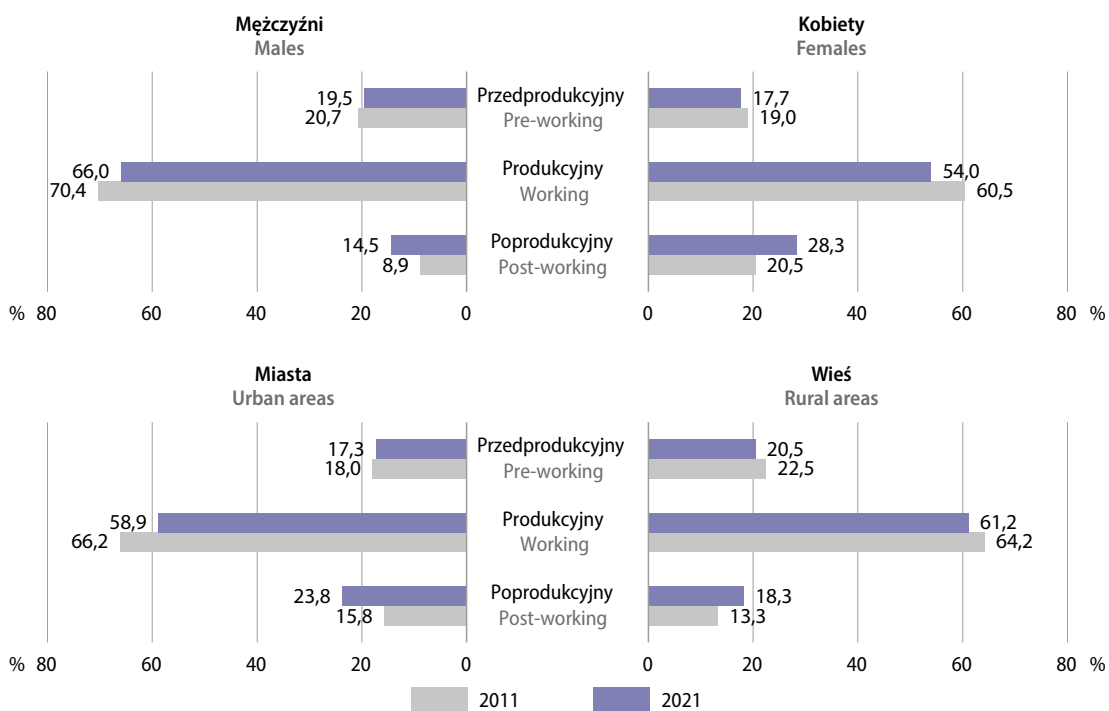
Jednocześnie w 2021 r. w porównaniu z 2011 r. zaobserwowano wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym o 83,0 tys. osób. Było to o 38,6% więcej niż na początku badanego okresu (w Polsce o 30,2%). Wzrost liczby ludności w tej grupie wieku wystąpił we wszystkich województwach. Warmińsko-mazurskie było trzecim województwem pod względem dynamiki przyrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Większy wzrost odnotowano jedynie w zachodniopomorskim (o 41,9%) i lubuskim (o 41,7%). W 2021 r. odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w warmińsko-mazurskim wyniósł 21,6% i był mniejszy niż w kraju (22,3%). Najwyższy udział odnotowano w województwie łódzkim (24,9%) i świętokrzyskim (24,7%). Wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym skutkowało zwiększeniem udziału tej grupy osób w ludności o 6,8 p. proc. (w Polsce o 5,4 p. proc.).

Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku przedstawiała się odmiennie dla mężczyzn i kobiet, jak również dla mieszkańców miast i wsi. W wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym większy był udział mężczyzn, natomiast w wieku poprodukcyjnym prawie dwukrotnie większy był udział kobiet. Populacja miast w porównaniu z populacją wsi charakteryzowała się niższym udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a wyższym w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 5. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku, płci i miejsca zamieszkania w latach 2011 i 2021

Stan w dniu 31 marca

Chart 5. Structure of population by economic age groups, sex and place of residence in 2011 and 2021
As of 31 March

Niezależnie od przyjętego przekroju, płci bądź miejsca zamieszkania, kierunki zmian w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku były jednakowe. Zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet, a także wśród mieszkańców miast, jak i wsi, nastąpił spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, wzrósł natomiast udział populacji w wieku poprodukcyjnym.

Pozytywne zjawisko, jakim jest wydłużanie trwania życia, połączone jednak z pogłębiającym się niskim poziomem dzietności powoduje, że liczba osób młodych, które mogą zastąpić osoby w wieku produkcyjnym maleje, natomiast liczba osób starszych, które wymagają wsparcia i opieki rośnie. Porównanie wyników spisów przeprowadzonych w latach 2011 i 2021 pokazuje proces starzenia się społeczeństwa w województwie i całym kraju. Wskazują na to rosnące wartości współczynnika obciążenia demograficznego, mediany wieku, współczynnika starości demograficznej, a także indeksu starości.

Współczynnik obciążenia demograficznego – liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Efektom zmian w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku był wzrost wartości współczynnika obciążenia demograficznego. W marcu 2021 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 67 osób w wieku nieprodukcyjnym (w kraju 69). W porównaniu z 2011 r. zarówno w województwie, jak i w Polsce, było to o 14 osób więcej. Pomimo wzrostu wartości współczynnika obciążenia demograficznego w województwie warmińsko-mazurskim, była ona drugą najniższą w Polsce, po województwach: opolskim, małopolskim i podkarpackim, w których wyniosła 66 osób. Największe obciążenie demograficzne odnotowano w województwie łódzkim, w którym na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały 73 osoby w wieku nieprodukcyjnym.

Tablica 4. Współczynnik obciążenia demograficznego

Stan w dniu 31 marca

Table 4. Age dependancy ratio

As of 31 March

Wyszczególnienie Specification	Ludność w wieku: Population at age:					
	nieprodukcyjnym non-working		przedprodukcyjnym pre-working		poprodukcyjnym post-working	
	na 100 osób w wieku produkcyjnym per 100 persons at working age					
	2011	2021	2011	2021	2011	2021
Ogółem Total	53	67	30	31	23	36
Mężczyźni Males	42	52	29	30	13	22
Kobiety Females	65	85	31	33	34	52
Miasto Urban areas	51	70	27	29	24	41
Wieś Rural areas	56	63	35	33	21	30

W województwie warmińsko-mazurskim w ujęciu powiatowym na koniec marca 2021 r. największe obciążenie demograficzne osobami w wieku nieprodukcyjnym występowało w Elblągu (71) oraz powiecie węgorzewskim (70). Najmniejszą wartość współczynnika odnotowano w powiecie olsztyńskim, etckim i mrągowskim (64). Największy wzrost obciążenia w porównaniu z 2011 r. wystąpił w Elblągu i Olsztynie (o 19 osób), a najmniejszy w powiecie piskim i nowomiejskim (o 9).

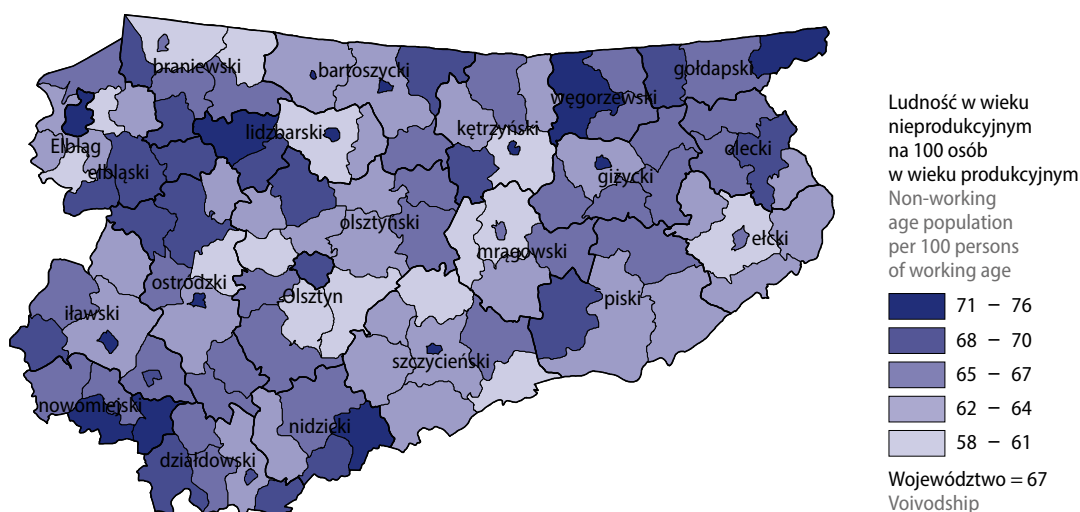
W ujęciu gminnym wzrost współczynnika obciążenia demograficznego w porównaniu z 2011 r. zarejestrowano w 113 gminach. Największy był w miastach: Kętrzyn (o 25 osób), Górowo Iławeckie (o 22) oraz Bartoszyce, Iława i Działdowo (o 21). W dwóch gminach wiejskich Rozogi i Markusy nie zmienił się, a jedynie w jednej gminie Stare Juchy zmalał (o 1). Wśród 15 gmin o współczynniku powyżej 70 osób znalazło się 9 miast. Najmniejsze obciążenie demograficzne odnotowano w gminie wiejskiej Braniewo (58), która wśród prawie 2,5 tys. gmin w Polsce uplasowała się na dwudziestym miejscu pod względem najmniejszej liczby osób w wieku nieprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym. W Polsce wśród stu gmin o najmniejszej wartości współczynnika obciążenia demograficznego znalazło się 11 gmin z województwa warmińsko-mazurskiego.

Mapa 9. Współczynnik obciążenia demograficznego według gmin w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Map 9. Age dependency ratio by gminas in 2021

As of 31 March

Różnice w wartości współczynnika obciążenia demograficznego zaobserwowano w zależności od płci, a także miejsca zamieszkania. Dla kobiet w województwie warmińsko-mazurskim współczynnik w 2021 r. wyniósł 85 (w Polsce 86), podczas gdy dla mężczyzn ukształtował się na znacznie niższym poziomie – 52 (w kraju 54). Liczba mężczyzn w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 mężczyzn w wieku produkcyjnym w ciągu dziesięciu lat wzrosła o 10. Wzrost wartości współczynnika obciążenia demograficznego kobiet był dwukrotnie większy i wyniósł 20. Wśród mieszkańców miast województwa, jak i miast całego kraju, współczynnik obciążenia wyniósł 70, a wśród mieszkańców wsi – 63 (w kraju 66). W porównaniu z danymi z wcześniejszego spisu współczynnik obciążenia demograficznego ludności miejskiej wzrósł w województwie o 19 osób (w Polsce o 17 osób), a ludności wiejskiej o 7 osób (w Polsce o 8 osób).

Wzrost wielkości obciążenia demograficznego wynikał zarówno ze wzrostu poziomu obciążenia ludnością w wieku przedprodukcyjnym, jak i poprodukcyjnym. We wszystkich województwach współczynnik obciążenia ludnością w wieku poprodukcyjnym był większy niż ludnością w wieku przedprodukcyjnym. Oznacza to, że liczba osób wchodzących na rynek pracy w kolejnych latach będzie mniejsza niż liczba osób, która rynek pracy już opuściła. W warmińsko-mazurskim różnica pomiędzy obciążeniem ludnością w wieku poprodukcyjnym, a obciążeniem dziećmi i młodzieżą w wieku do 17 lat wyniosła 5 osób (w Polsce 7). Największa różnica wystąpiła w świętokrzyskim i łódzkim (13 osób), a najmniejsza w pomorskim, wielkopolskim i małopolskim (2 osoby).

Mediana wieku (wiek środkowy) – parametr wyznaczający granicę wieku, którą połowa ludności już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

W warmińsko-mazurskim w 2021 r. wartość mediany dla całej populacji wyniosła 41,7 roku i była równa medianie wieku w kraju. Najmłodsze społeczeństwo tworzyli mieszkańcy małopolskiego i pomorskiego, dla których mediana osiągnęła wartość 40,1, a najstarsze – świętokrzyskiego, łódzkiego, opolskiego i śląskiego, dla których mediana wieku przekroczyła 43 lata. W porównaniu z 2011 r. wiek środkowy wzrósł o prawie pięć lat w województwie i niecałe cztery lata w kraju. Wartość mediany wzrosła we wszystkich województwach, przy czym wzrost w warmińsko-mazurskim był największy wśród województw.

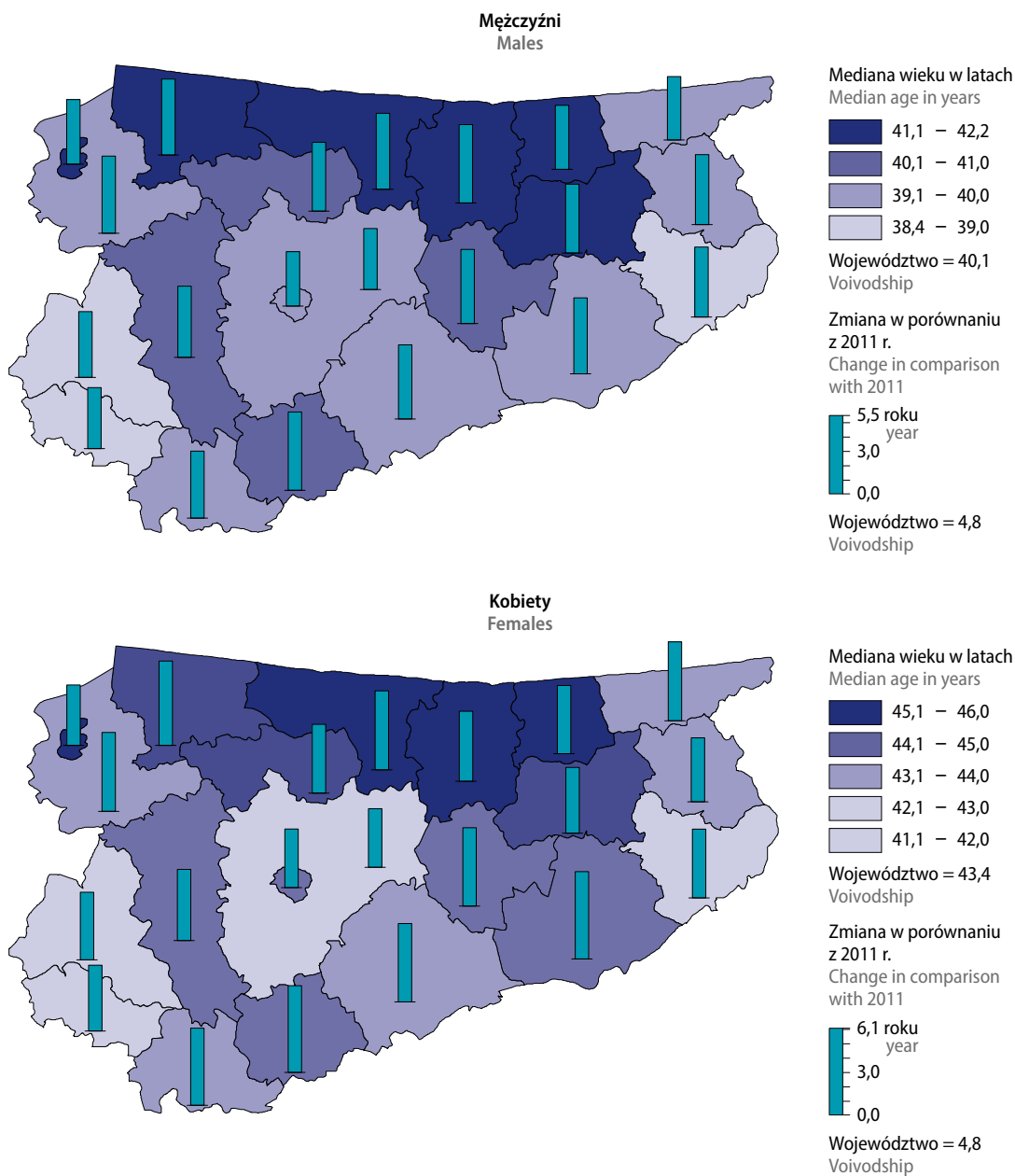
Mężczyźni byli młodszy niż kobiety, a mieszkańcy wsi – młodszy niż mieszkańcy miast. W 2011 r. połowa mężczyzn w województwie nie osiągnęła wieku 35,3 roku, a kobiet 38,6 roku. Dziesięć lat później wiek środkowy mężczyzn wzrósł do 40,1 roku, a kobiet do 43,4 roku. Wiek środkowy ludności wiejskiej wyniósł 40,1 roku i w porównaniu z 2011 r. wzrósł o 5,1 roku. Mediana wieku ludności miejskiej wyniosła 42,8 roku i w porównaniu z wynikami spisu powszechnego w 2011 r. wzrosła o 4,7 roku.

W podziale terytorialnym według powiatów najstarsza w województwie okazała się populacja powiatu węgorzewskiego, dla której mediana wieku wyniosła 44 lata. Najmłodszą była populacja powiatu nowomiejskiego, w której wiek środkowy wyniósł niecałe 40 lat. Wartość mediany wieku różniła się w zależności od płci.

Mapa 10. Mediana wieku ludności według płci i powiatów w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Map 10. Median age of population by sex and powiats in 2021
As of 31 March

Współczynnik starości demograficznej – udział osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności.

Udział ludności w wieku 65 lat i więcej w okresie 2011–2021 wzrósł we wszystkich województwach. W 2021 r. w warmińsko-mazurskim wyniósł 17,7% (w Polsce 18,6%) i był o 5,9 p. proc. wyższy w porównaniu z 2011 r. (w Polsce o 5,0 p. proc.). Oznacza to, że prawie co szósty mieszkaniec województwa ukończył przynajmniej 65 lat. Warmińsko-mazurskie zajęło piątą lokatę pod względem najniższej wartości współczynnika. Mniejszy udział ludności w wieku 65 lat i więcej odnotowano w województwach: małopolskim, pomorskim, wielkopolskim (17,3%) i podkarpackim (17,6%). Najwyższy odsetek charakteryzował województwo łódzkie (20,9%) i świętokrzyskie (20,8%).

Tablica 5. Ludność według biologicznych grup wieku

Stan w dniu 31 marca

Table 5. Population by biological age groups

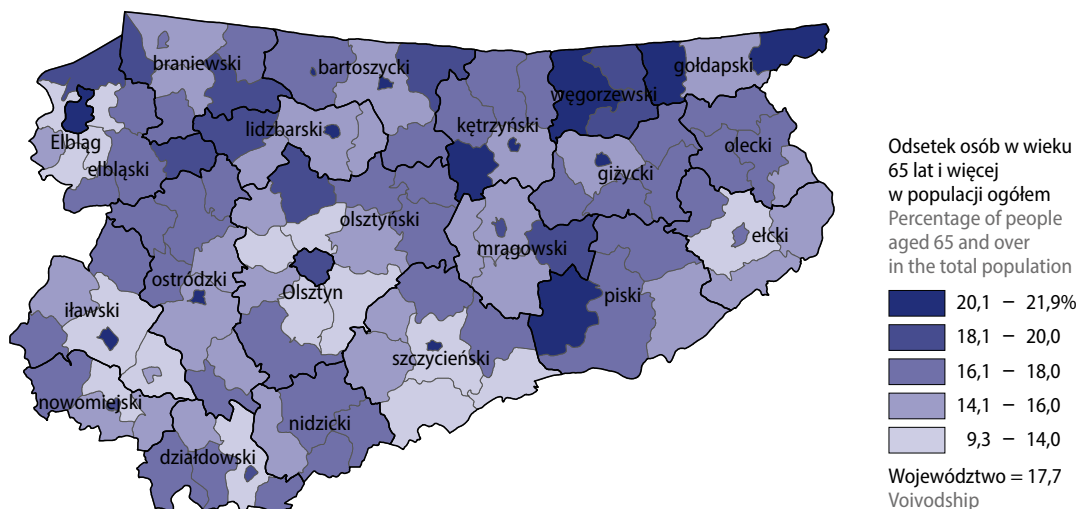
As of 31 March

Wyszczególnienie Specification	2011	2021	Zmiana w latach 2011–2021 Change in 2011–2021		2011	2021
	w tys. in thousands		w % in %		w odsetkach in percent	
Ogółem Total	1 452,1	1 382,2	-69,9	-4,8	100,0	100,0
0–14 lat years	232,0	215,8	-16,2	-7,0	16,0	15,6
15–64	1 049,3	922,4	-126,8	-12,1	72,2	66,7
65 lat i więcej and more	170,8	244,0	73,2	42,8	11,8	17,7
Miasta Urban areas	863,4	819,0	-44,3	-5,1	100,0	100,0
0–14 lat years	125,5	119,5	-5,9	-4,7	14,5	14,6
15–64	631,1	539,0	-92,2	-14,6	73,1	65,8
65 lat i więcej and more	106,7	160,5	53,8	50,4	12,4	19,6
Wieś Rural areas	588,8	563,2	-25,6	-4,3	100,0	100,0
0–14 lat years	106,6	96,3	-10,3	-9,7	18,1	17,1
15–64	418,1	383,4	-34,7	-8,3	71,0	68,1
65 lat i więcej and more	64,1	83,5	19,4	30,2	10,9	14,8

Wzrost udziału osób w wieku 65 lat i więcej w okresie międzypisowym dotyczył wszystkich powiatów i gmin województwa warmińsko-mazurskiego. W ujęciu powiatowym na koniec marca 2021 r. największy udział występował w Elblągu (20,7%), powiecie węgorzewskim (19,8%), Olsztynie (19,7%) oraz powiecie kętrzyńskim (19,3%). Najmniejszy udział odnotowano w powiecie olsztyńskim (15,1%) i ełckim (15,8%). W porównaniu z 2011 r. największy wzrost udziału osób w wieku 65 lat i więcej odnotowano w Elblągu (o 8 p. proc.), a najmniejszy w powiecie nowomiejskim (o 4,5 p. proc.) i olsztyńskim (o 4,8 p. proc.).

Mapa 11. Współczynnik starości demograficznej według gmin w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Map 11. Old age rate by gminas in 2021
As of 31 March

W 2011 r. jedynie gmina Banie Mazurskie miała współczynnik starości demograficznej powyżej 15%. W 2021 r. w 14 gminach udział osób w wieku 65 lat i więcej był wyższy niż 20,0%, z czego największy odnotowano w gminie miejskiej Kętrzyn (21,9%) oraz gminie miejskiej Szczytno (21,6%). W 2011 r. było 18 gmin ze współczynnikiem starości demograficznej poniżej 10%. Dziesięć lat później była to już tylko jedna gmina – Stawiguda (9,3%). Znalazła się ona w grupie siedmiu gmin w Polsce, w których udział osób w wieku 65 lat i więcej nie przekroczył 10%. Była trzecią gminą w kraju pod względem najniższego współczynnika starości demograficznej. W porównaniu z 2011 r. największy wzrost udziału osób w wieku 65 lat i więcej w województwie odnotowano w miastach: Bartoszyce, Kętrzyn i Działdowo (o 8,5 p. proc.), a najmniejszy w Stawigudzie (o 1,5 p. proc.).

Indeks starości – liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 0–14 lat (liczba dziadków na 100 wnuczków).

Równoległe do wzrostu liczby i odsetka osób starszych, w województwie warmińsko-mazurskim obserwuje się również zmniejszanie liczby i odsetka dzieci w wieku 0–14 lat. W okresie międzypisowym liczba dzieci zmniejszyła się o 16,2 tys., a osób starszych wzrosła o 73,2 tys. Wpłynęło to na zmianę proporcji między najmłodszą i najstarszą grupą ludności. Miernikiem tych zmian jest indeks starości. W 2021 r. w województwie warmińsko-mazurskim na 100 wnuczków przypadało 113 dziadków (w Polsce 119), podczas gdy dziesięć lat wcześniej – 74 (w Polsce 90). Oznacza to, że w 2011 r. liczba dziadków była o ¼ mniejsza od liczby wnuczków, a w 2021 r. liczba dziadków przekroczyła liczbę wnuczków. Według danych z 2011 r. warmińsko-mazurskie było województwem o najniższej wartości indeksu starości, natomiast w 2021 r. zajmowało dopiero szóstą pozycję pod względem najmniejszej liczby dziadków przypadających na 100 wnuczków. Wartość indeksu starości wzrosła we wszystkich województwach, najwyższej w zachodniopomorskim (o 49 osób), świętokrzyskim i lubuskim (o 42), natomiast najmniej w mazowieckim (o 15 osób). Według danych spisowych w 2021 r. nie było województwa, w którym liczba dziadków byłaby niższa niż liczba wnuczków. Najmniejsza wartość indeksu starości wystąpiła w pomorskim (103), a największa w świętokrzyskim (146) i łódzkim (143).

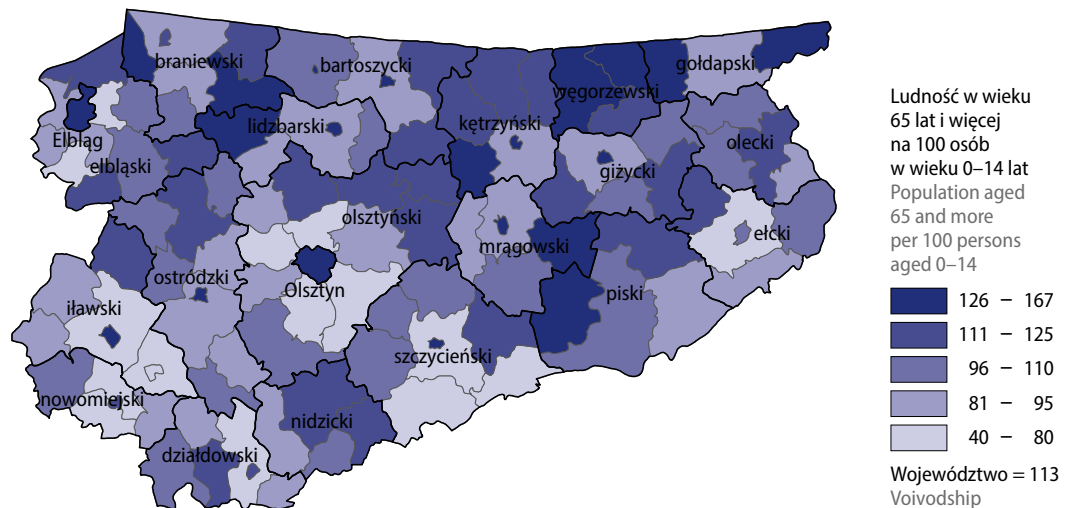
Wzrost wartości indeksu starości w okresie 2011–2021 wystąpił we wszystkich powiatach województwa warmińsko-mazurskiego. Na koniec marca 2021 r. największa wartość indeksu dotyczyła Elbląga (150), natomiast najmniejszą wartość odnotowano w powiecie olsztyńskim (88) i nowomiejskim (89). Podobnie kształtowały się zmiany indeksu w porównaniu z 2011 r. Największy wzrost wystąpił w Elblągu (o 60 osób), a najmniejszy w powiecie olsztyńskim (o 26) i nowomiejskim (o 27).

Na przestrzeni dziesięciu lat niemal we wszystkich gminach województwa wartość indeksu starości wzrosła. Najwyższą wartością w 2021 r. charakteryzowała się gmina Reszel, w której na 100 wnuczków przypadało 167 dziadków. Największy wzrost wartości indeksu odnotowano w gminie miejskiej Szczytno, w której liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadających na 100 osób w wieku 0–14 lat zwiększyła się o 70 i w 2021 r. wyniosła 165 osób. Jedyną gminą o malejącej wartości indeksu starości była gmina Stawiguda, w której na 100 dzieci w wieku 0–14 lat przypadało 40 osób w wieku 65 lat i więcej. Było to o 8 osób mniej w porównaniu z 2011 r. Stawiguda, zajmując piątą lokatę, znalazła się w grupie zaledwie 288 gmin w kraju, w których indeks starości nie przekroczył 50 osób.

Mapa 12. Indeks starości według gmin w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Map 12. Ageing ratio by gminas in 2021
As of 31 March

Podstawowe miary pozwalające zobrazować wiek społeczeństwa i kierunki zmian wskazują jednoznacznie na postępujący proces starzenia się ludności. Niekorzystne zmiany dotyczą nie tylko warmińsko-mazurskiego, ale są zauważalne również w skali całego kraju.

Tablica 6. Wybrane miary starzenia się ludności

Stan w dniu 31 marca

Table 6. Selected population ageing indicators
As of 31 March

Wyszczególnienie Specification	Współczynnik obciążenia demograficznego Age dependency ratio		Mediana wieku Median age		Współczynnik starości demograficznej Old age rate		Indeks starości Ageing ratio	
	2011	2021	2011	2021	2011	2021	2011	2021
Warmińsko-mazurskie	53	67	36,9	41,7	11,8	17,7	74	113
Polska Poland	55	69	38,1	41,7	13,6	18,6	90	119

1.3. Ludność według stanu cywilnego

1.3. Population by marital status

Stan cywilny – ze względu na przepisy prawa obowiązujące w poszczególnych krajach, wyznaczające dolną granicę wieku umożliwiającą zawieranie związków małżeńskich – w spisach ludności przyjęto określanie stanu cywilnego dla osób będących w wieku 15 lat i więcej.

Zgodnie z prawem polskim występują cztery kategorie stanu cywilnego:

- kawaler, panna – osoby, które nigdy nie pozostawały w prawnym związku małżeńskim;
- żonaty, zamężna – osoby, których związek małżeński został zawarty zgodnie z prawem świeckim;
- wdowiec, wdowa – osoby, których prawne małżeństwo przestało istnieć z powodu śmierci współmałżonka;
- rozwiedziony, rozwiedziona – osoby, których małżeństwo zostało rozwiązane orzeczeniem sądu.

Osoby, w stosunku do małżeństwa których sąd orzekł separację z prawnego punktu widzenia, w dalszym ciągu pozostają w stanie małżeńskim.

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 liczba ludności w wieku 15 lat i więcej w warmińsko-mazurskim w 2021 r. wyniosła 1 166,4 tys. osób i w porównaniu z 2011 r. zmniejszyła się o 4,4% (w Polsce o 1,8%). Województwo znalazło się w grupie dwunastu województw, w których odnotowano mniejszą w stosunku do poprzedniego spisu liczbę ludności w tej grupie wieku. Wzrost wystąpił jedynie w mazowieckim, pomorskim, małopolskim i wielkopolskim. Udział ludności w wieku 15 lat i więcej w populacji województwa warmińsko-mazurskiego wyniósł 84,4%, tyle samo co w kraju. Największy udział charakteryzował populację opolskiego (86,0%), a najmniejszy pomorskiego (83,2%) i wielkopolskiego (83,3%). Zmniejszenie liczby ludności w wieku 15 lat i więcej w warmińsko-mazurskim odnotowano zarówno w miastach, jak i na terenach wiejskich. Ubytek ludności miejskiej wyniósł 5,2%, a ludności wiejskiej 3,2%.

W analizowanym okresie dziesięciu lat zmieniła się nie tylko liczba ludności w wieku 15 lat i więcej, lecz również struktura tej populacji według stanu cywilnego. Uwarunkowana jest ona liczbą osób w poszczególnych grupach wieku oraz liczbą zgonów i rozwodów. Liczbą młodzieży wpływa na liczbę potencjalnych małżeństw, a liczbą osób starszych na odsetek osób owdowiałych.

Tablica 7. Ludność w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego

Stan w dniu 31 marca

Table 7. Population aged 15 and more by marital status
As of 31 March

Wyszczególnienie Specification	2011			2021		
	razem total	mężczyźni males	kobiety females	razem total	mężczyźni males	kobiety females
w tysiącach in thousands						
Ogółem Total	1 220,1	592,3	627,8	1 166,4	564,5	602,0
Kawalerowie, panny Single	350,6	201,7	149,0	295,9	166,7	129,2
Żonaci, zamężne Married	658,7	328,2	330,5	652,8	326,0	326,8
Wdowcy, wdowy Widowed	109,3	17,0	92,3	96,1	15,8	80,3
Rozwiedzeni, rozwiedzione Divorced	68,0	28,4	39,5	102,9	45,2	57,7
Nieustalony Unknown	33,5	17,0	16,5	18,7	10,8	7,9
w % in %						
Ogółem Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kawalerowie, panny Single	28,7	34,0	23,7	25,4	29,5	21,5
Żonaci, zamężne Married	54,0	55,4	52,7	56,0	57,8	54,3
Wdowcy, wdowy Widowed	9,0	2,9	14,7	8,2	2,8	13,3
Rozwiedzeni, rozwiedzione Divorced	5,6	4,8	6,3	8,8	8,0	9,6
Nieustalony Unknown	2,7	2,9	2,6	1,6	1,9	1,3

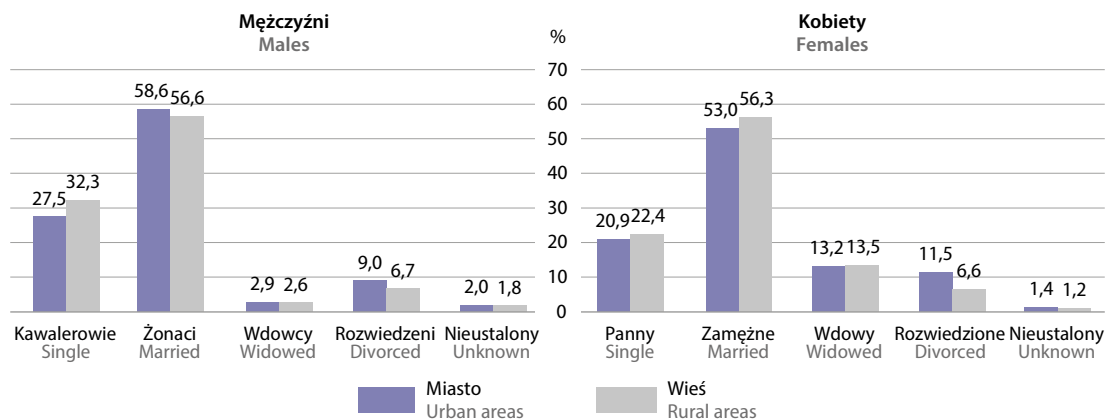
Według danych NSP 2021 zmniejszeniu w porównaniu z 2011 r. uległa liczba kawalerów i panien (o 54,8 tys. osób). Mniej było żonatych mężczyzn i zamężnych kobiet (o 5,9 tys.), a także wdowców i wdów (o 13,2 tys.). Liczba ludności według stanu cywilnego zwiększyła się jedynie w grupie osób rozwiedzionych (o 35 tys.). Przyrost liczby osób w tej grupie dotyczył wszystkich województw. W warmińsko-mazurskim wyniósł 51,5% (w Polsce 49,1%). Największy odnotowano w podkarpackim (78,2%) i małopolskim (71,0%), a najmniejszy w mazowieckim (o 36,4%) i łódzkim (o 38,4%). Warmińsko-mazurskie było czwartym województwem pod względem największego wzrostu udziału osób rozwiedzionych w strukturze ludności w wieku 15 lat i więcej. Według wyników spisu w 2021 r. udział tej grupy wyniósł 8,8% i był o 3,2 p. proc. większy niż w 2011 r. Większy wzrost udziału osób rozwiedzionych odnotowano jedynie w województwach przy zachodniej granicy kraju: dolnośląskim i zachodniopomorskim (o 9,4 p. proc.) oraz lubuskim (o 9,0 p. proc.).

Struktura ludności według stanu cywilnego jest inna dla mieszkańców miast i wsi. W miastach odsetek kawalerów i panien jest niższy niż na wsi, natomiast osób rozwiedzionych – wyższy w miastach (zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet). Udział żonatych mężczyzn i wdowców jest większy w miastach, natomiast udział zamężnych kobiet i wdów jest większy wśród mieszkanek terenów wiejskich.

Wykres 6. Struktura ludności w wieku 15 lat i więcej według płci, stanu cywilnego i miejsca zamieszkania w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Chart 6. Structure of population aged 15 and more by sex, marital status and place of residence in 2021
As of 31 March

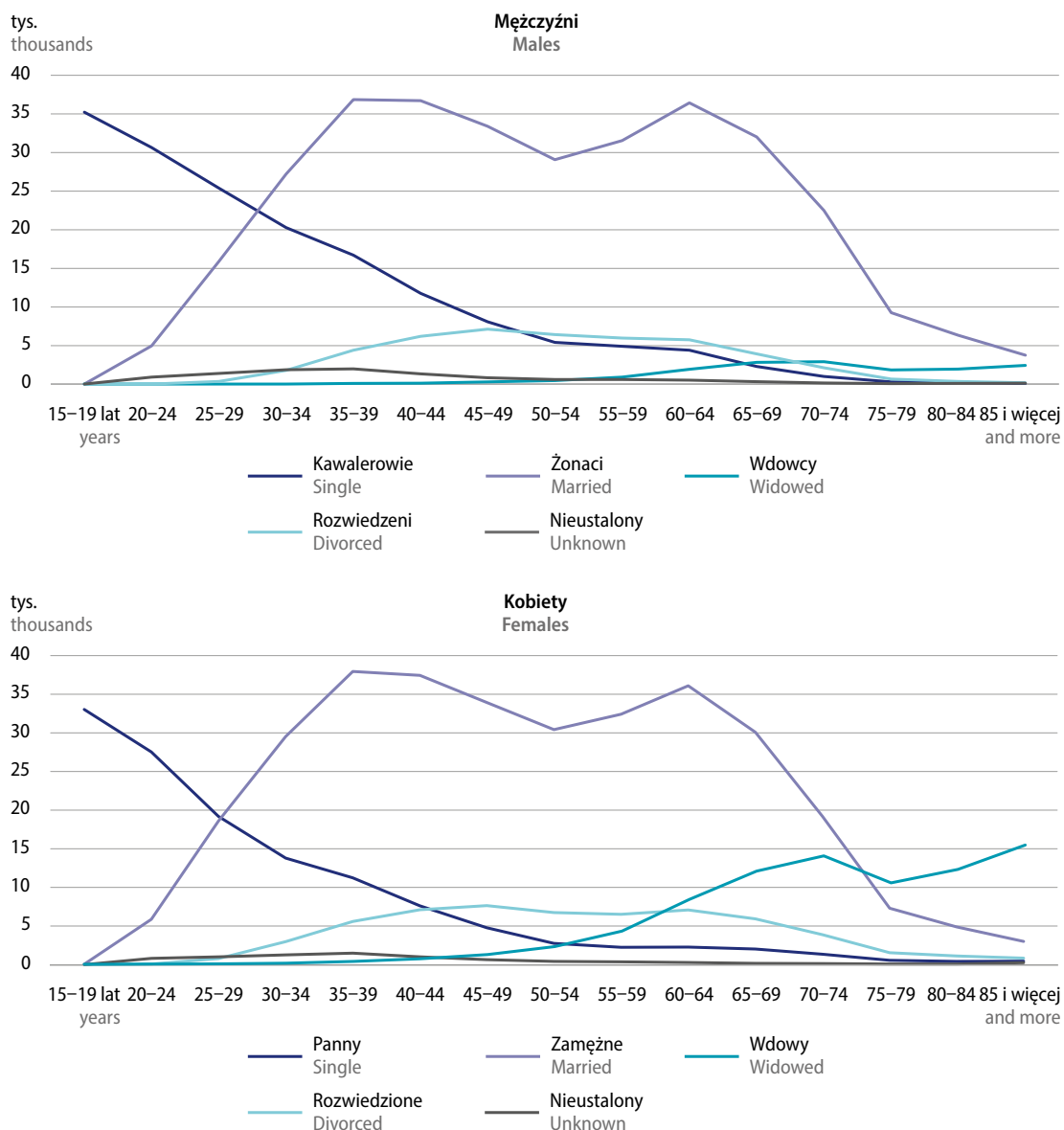

Wyniki NSP 2021 wykazały, że prawie 1/3 mężczyzn w wieku 15 lat i więcej stanowili kawalerowie. Odsetek panien nie przekraczał 1/4 populacji kobiet. Różnica wynika z różnego wieku zawierania małżeństwa – kobiety w chwili ślubu są najczęściej młodsze od mężczyzn. Osoby pozostające w związkach małżeńskich stanowiły najliczniejszą grupę wśród osób w wieku 15 lat i więcej. Odsetek żonatych mężczyzn był jednak nieco wyższy (57,8%) niż zamężnych kobiet (54,3%). Najmniejszą grupę stanowiły osoby owdowiałe, przy czym odsetek owdowiałych kobiet był prawie pięciokrotnie większy niż owdowiałych mężczyzn. Różnica ta wynika z wyższej umieralności mężczyzn, powodującej owdowienia kobiet. Mężczyźni częściej do końca życia pozostają żonaci.

Liczba osób rozwiedzionych rosła wraz z wiekiem. Osób, które zdecydowały się na rozwiązanie małżeństwa, zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet, najwięcej było w grupie wieku 45–49 lat. Powyżej tego wieku liczba rozwiedzionych stopniowo malała.

Wykres 7. Ludność w wieku 15 lat i więcej według płci, stanu cywilnego i grup wieku w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Chart 7. Population aged 15 and more by sex, marital status and age groups in 2021
As of 31 March

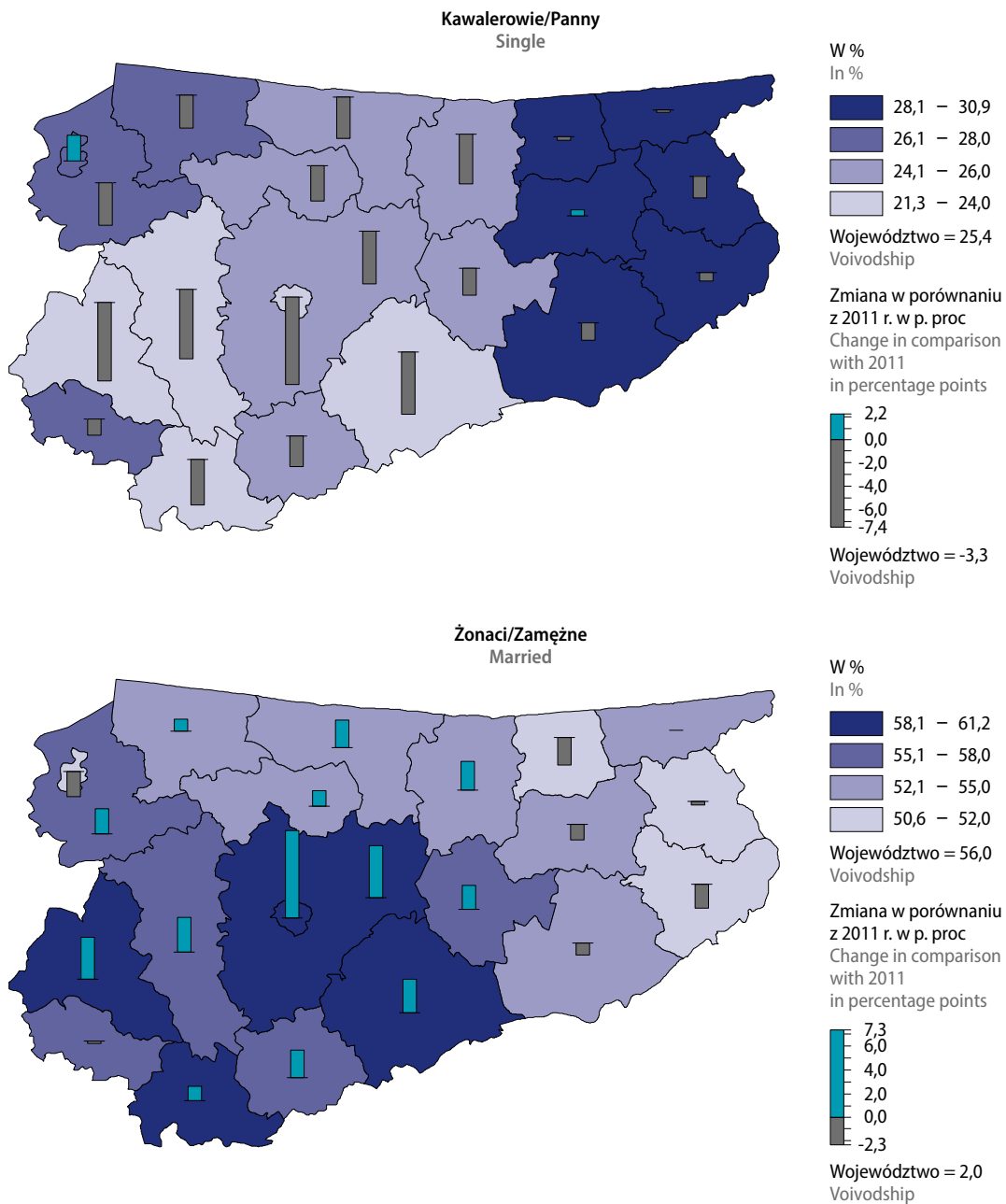
Największy udział kawalerów i panien (powyżej 30%) dotyczył powiatów: węgorszewskiego, etckiego i gołdapskiego, a najmniejszy Olsztyna i powiatu iławskiego (21,3%). W porównaniu z 2011 r. udział tej grupy w populacji w wieku 15 lat i więcej wzrósł jedynie w Elblągu i powiecie giżyckim.

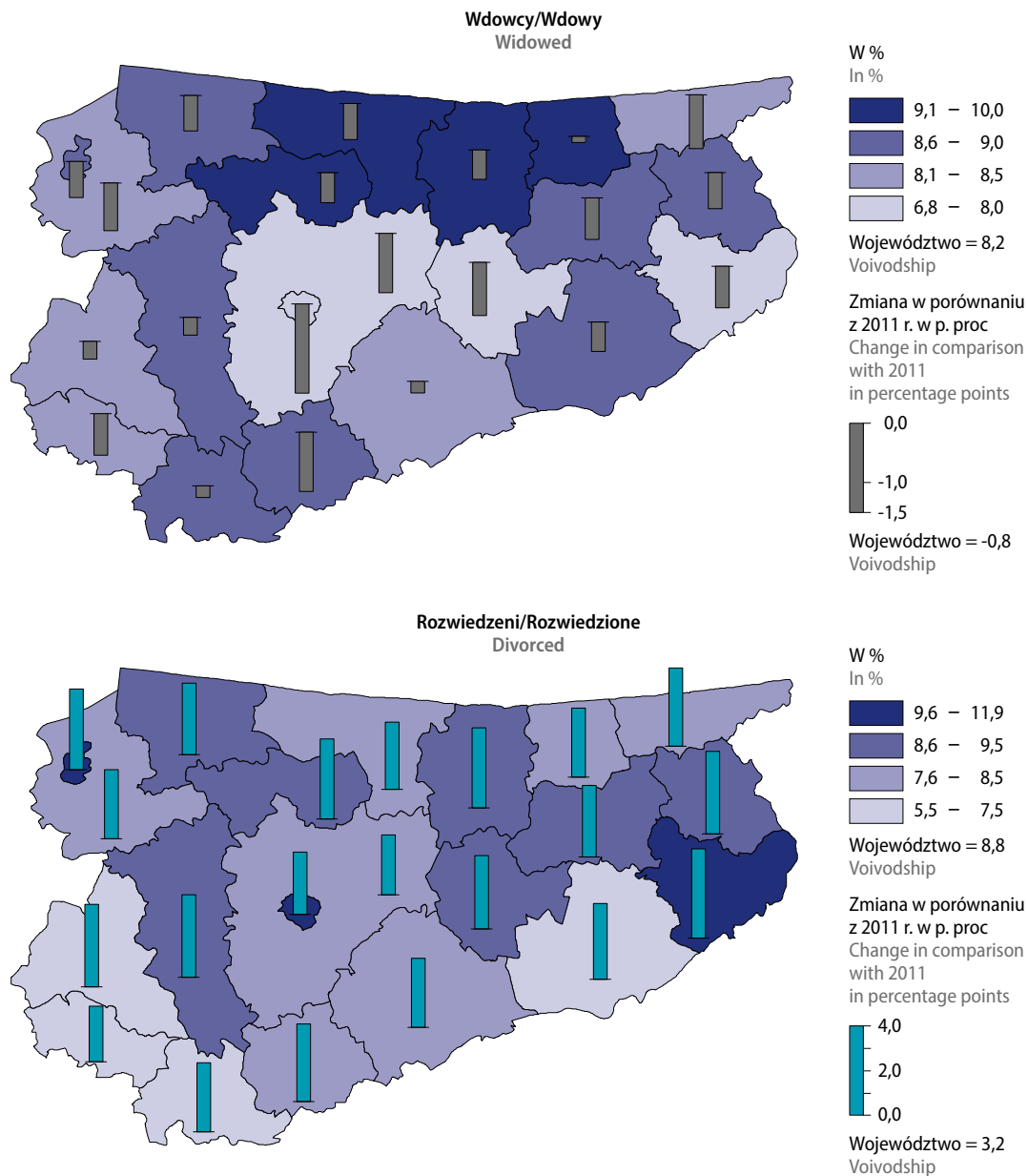
Osoby znajdujące się w związkach małżeńskich stanowiły ponad połowę populacji we wszystkich powiatach. Największy ich udział odnotowano w powiecie iławskim (61,2%), a najmniejszy w węgorszewskim (50,6%). Udział tej grupy zwiększył się w trzynastu powiatach, zmniejszył w siedmiu, a w jednym nie uległ zmianie.

Mapa 13. Ludność w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego i powiatów w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Map 13. Population aged 15 and more by marital status and powiats in 2021
As of 31 March

Udział osób owdowiałych wzrósł we wszystkich powiatach. Największą wartość w 2021 r. przyjął w powiecie węgorszewskim (10,0%), a najmniejszą w Olsztynie (6,8%).

Zaobserwowany na podstawie danych NSP 2021 wzrost liczbnosci osób rozwiedzionych wpłynął na wzrost udzialu tej grupy ludnosci we wszystkich powiatach wojewodztwa. Najwiecej osob rozwiedzionych zanotowano w Elblagu (11,9%) i Olsztynie (10,9%), a najmniejszy w powiecie nowomiejskim (5,5%). Elblag i Olsztyn zajely siodma i piatnasta lokate wsród wszystkich powiatów w kraju pod wzgledem najwiecej udzialu osob rozwiedzionych.

Rozdział 2. Ludność według kraju urodzenia i obywatelstwa

Chapter 2. Population by country of birth and citizenship

2.1. Ludność według kraju urodzenia

2.1. Population by country of birth

Zgodnie z przyjętą w Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań 2021 metodologią oraz ze względu na międzynarodową porównywalność danych jako **kraj urodzenia** rozumiano kraj, na terenie którego znajdowało się miejsce urodzenia osoby – w aktualnych granicach państwa w czasie przeprowadzania spisu, a nie w momencie urodzenia. Oznaczało to, że jeżeli osoba urodziła się w Wilnie, to – bez względu na rok jej urodzenia – jako kraj urodzenia należało podać Litwę. Zasadę tę udało się zachować również w przypadku pobierania informacji o kraju urodzenia z rejestrów, w których na ogół jest wpisywana miejscowość urodzenia – miejscowości tej został przyporządkowany kraj urodzenia według aktualnych granic.

Informacje o kraju urodzenia i obywatelstwie pozwalają na wyodrębnienie subpopulacji cudzoziemców w kraju oraz obywateli danego kraju urodzonych za granicą. Wyniki spisu powszechnego przeprowadzonego w 2021 r. wykazały, że 97,6% stałych mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego wskazało Polskę jako kraj urodzenia (w kraju 98,0%), natomiast 2,3% urodziło się poza jej obecnymi granicami (w kraju 2,0%).

Tablica 8. Ludność według kraju urodzenia

Stan w dniu 31 marca

Table 8. Population by country of birth

As of 31 March

Kraj urodzenia Country of birth	2011			2021		
	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	ludność ogółem=100% population total=100%	inny kraj=100% of other country=100%	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	ludność ogółem=100% population total=100%	inny kraj=100% of other country=100%
Ogółem Total	1 452 147	100,0	x	1 382 232	100,0	x
Polska Poland	1 412 463	97,3	x	1 349 059	97,6	x
Inny kraj Other country	38 715	2,7	100,0	31 931	2,3	100,0
w tym: of which:						
Wielka Brytania United Kingdom	1 952	0,1	5,0	6 525	0,5	20,4
Litwa Lithuania	13 152	0,9	34,0	5 523	0,4	17,3
Białoruś Belarus	9 296	0,6	24,0	4 837	0,3	15,1
Niemcy Germany	2 683	0,2	6,9	3 609	0,3	11,3
Ukraina Ukraine	4 388	0,3	11,3	2 948	0,2	9,2

Tablica 8. Ludność według kraju urodzenia (dok.)

Stan w dniu 31 marca

Table 8. Population by country of birth (cont.)

As of 31 March

Kraj urodzenia Country of birth	2011			2021		
	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	ludność ogółem=100% population total=100%	inny kraj=100% other country=100%	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	ludność ogółem=100% population total=100%	inny kraj=100% other country=100%
Rosja Russia	3 162	0,2	8,2	1 283	0,1	4,0
Irlandia Ireland	434	0,0	1,1	859	0,1	2,7
Stany Zjednoczone United States	491	0,0	1,3	762	0,1	2,4
Włochy Italy	421	0,0	1,1	759	0,1	2,4
Nieustalony Unknown	969	0,1	x	1 242	0,1	x

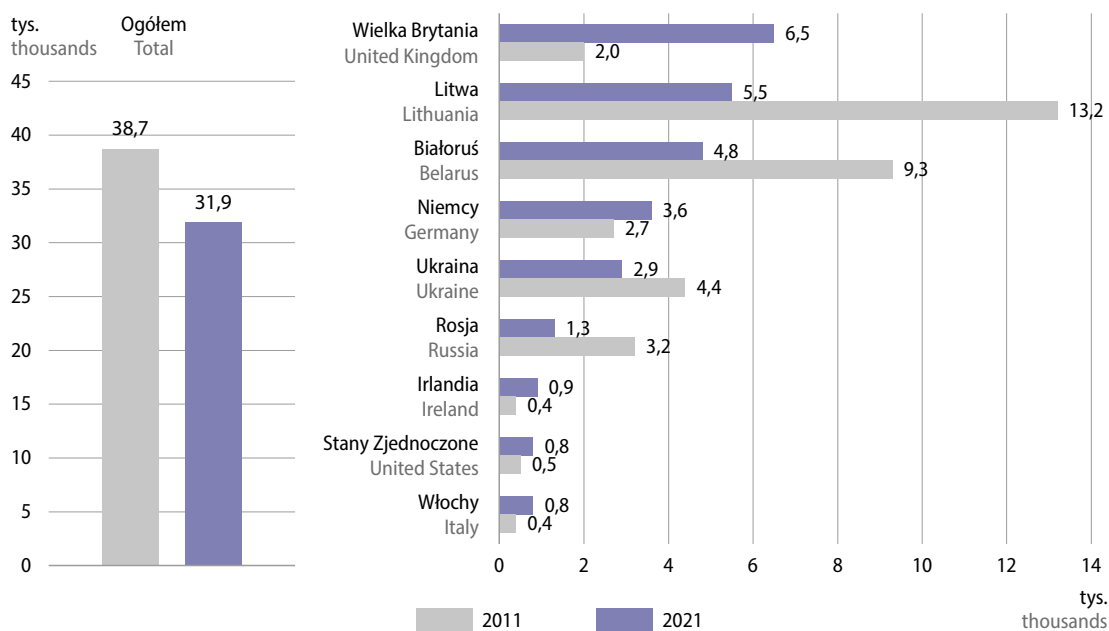
Spośród prawie 750 tys. osób w kraju, które urodziły się poza granicami Polski, w warmińsko-mazurskim mieszkano 31,9 tys. (4,3%). Najwięcej z całej krajowej subpopulacji urodzonych za granicą mieszkało w dolnośląskim (13,9%) i mazowieckim (13,5%), a najmniej w świętokrzyskim (2,2%).

Warmińsko-mazurskie uplasowało się na szóstej pozycji pod względem odsetka ludności urodzonej poza granicami kraju w populacji mieszkańców województwa. Podobnie jak w 2011 r., największy udział ludności urodzonej za granicą zarejestrowano w dolnośląskim (3,6%) oraz lubuskim (3,4%). Najmniejszy udział odnotowano w wielkopolskim, łódzkim i śląskim (po 1,3%). W porównaniu z 2011 r. odsetek osób urodzonych za granicą zmniejszył się w warmińsko-mazurskim o 0,4 p. proc. (w Polsce wzrósł o 0,2 p. proc.).

W spisie powszechnym można było wskazać jeden z ponad 200 krajów urodzenia. Wśród mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego, którzy urodzili się poza granicami Polski, prawie 85% wskazało dziewięć krajów. Największą grupę tworzyły osoby urodzone w Wielkiej Brytanii (20,4%). W porównaniu z 2011 r. nastąpił ponad czterokrotny wzrost odsetka osób urodzonych w tym kraju (w 2011 r. stanowili 5,0% cudzoziemców). Drugą najbardziej liczną grupą były osoby urodzone na Litwie (17,3%), przy czym ich udział wśród osób urodzonych za granicą zmniejszył się o prawie połowę w porównaniu z poprzednim spisem.

Wykres 8. Ludność urodzona za granicą według wybranych krajów urodzenia w latach 2011 i 2021

Stan w dniu 31 marca

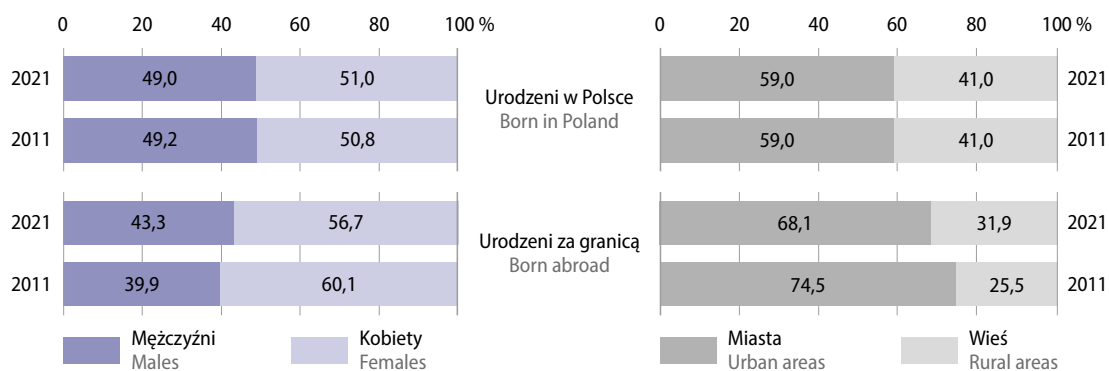
Chart 8. Population born abroad by selected countries of birth in 2011 and 2021
As of 31 March

Oprócz różnicy w liczebności grup wyodrębnionych na podstawie miejsca urodzenia, widoczne są także różnice w ich strukturach według płci i miejsca zamieszkania. W warmińsko-mazurskim zarówno wśród osób urodzonych w Polsce, jak i za granicą, więcej było kobiet. Odsetek kobiet w grupie osób urodzonych w innych krajach był większy niż urodzonych w Polsce. W odniesieniu do spisu z 2011 r. odsetek kobiet urodzonych za granicą zmniejszył się o 3,4 p. proc., natomiast urodzonych w Polsce zwiększył się o 0,2 p. proc.

W 2011 r. prawie $\frac{3}{4}$ osób urodzonych za granicą mieszkało w miastach, a ponad $\frac{1}{4}$ na wsi. Dziesięć lat później odsetek ten zmniejszył się o 6,4 p. proc. na korzyść osób mieszkających na wsi. Struktura osób urodzonych w Polsce według miejsca zamieszkania była taka sama w obydwu spisach.

Wykres 9. Ludność urodzona w Polsce i za granicą według płci i miejsca zamieszkania w latach 2011 i 2021

Stan w dniu 31 marca

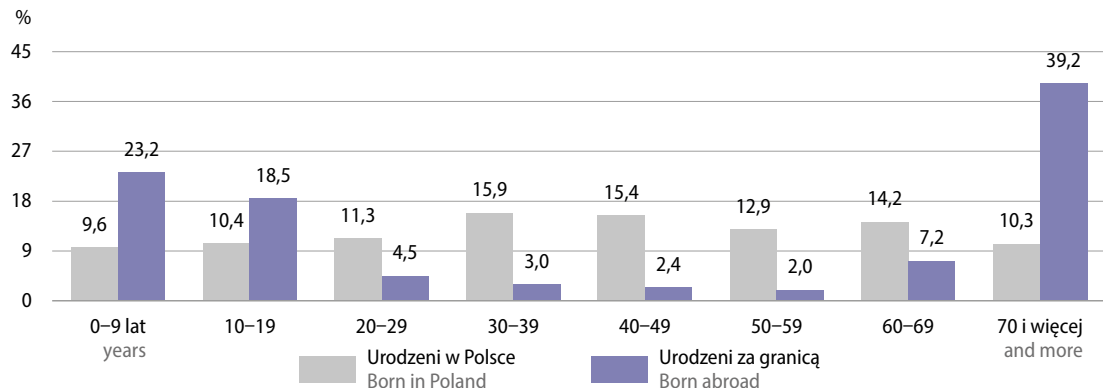
Chart 9. Population born in Poland and abroad by sex and place of residence in 2011 and 2021
As of 31 March

Subpopulacje ludności wyodrębnione na podstawie kryterium miejsca urodzenia różniły się pod względem struktury wieku. Wśród osób urodzonych za granicą najliczniejszą grupę tworzyły osoby w wieku 70 lat i więcej. Jednocześnie prawie 42% stanowiły osoby z najmłodszych przedziałów wiekowych (0–9 oraz 10–19 lat). W populacji osób urodzonych w kraju najliczniejsze grupy to osoby w wieku 30–39 oraz 40–49 lat, które stanowiły prawie 1/3 populacji osób urodzonych w kraju. W populacji urodzonej za granicą osoby w wieku 30–49 lat stanowiły 5,4%.

Wykres 10. Ludność urodzona w Polsce i za granicą według grup wieku w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Chart 10. Population born in Poland and abroad by age groups in 2021
As of 31 March

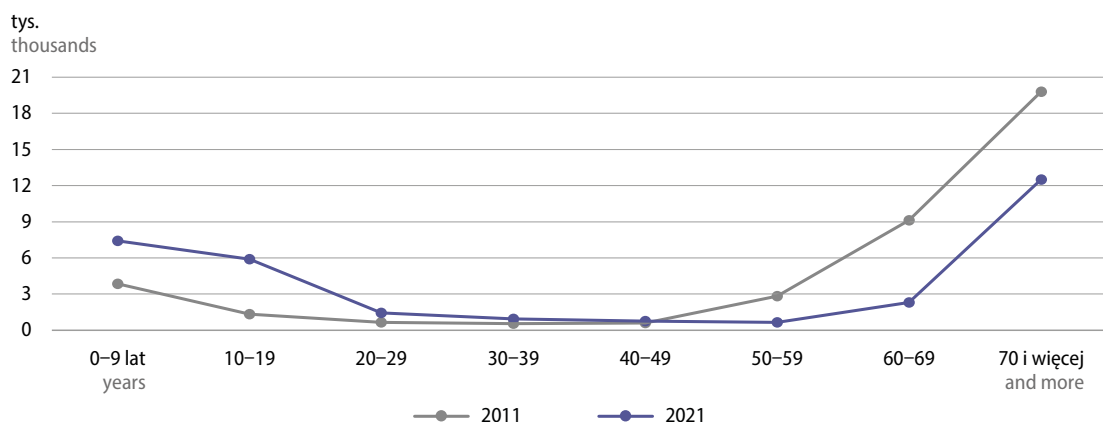
Analiza danych o osobach urodzonych za granicą według wieku i kraju urodzenia pokazuje historię migracji z Polski i do Polski. Spośród osób w wieku 0–19 lat urodzonych za granicą, 47,7% urodziło się w Wielkiej Brytanii, 14,4% w Niemczech, a 6,4% w Irlandii. W porównaniu z 2011 r. łączna liczba osób urodzonych w tych krajach wzrosła ponad dwukrotnie.

Grupę osób w wieku 70 lat i więcej tworzyło 12,5 tys. osób, z których większość urodziła się przed zakończeniem II wojny światowej, głównie na terenach ówczesnej Polski, a dzisiejszej Białorusi, Litwy i Ukrainy. W najstarszej grupie wieku 37,5% osób jako kraj urodzenia wskazało Białoruś, 29,0% Litwę, a 16,4% Ukrainę. Liczba osób urodzonych w tych trzech krajach zmniejszyła się w ciągu dziesięciu lat od poprzedniego spisu o 7,3 tys. (z uwagi na zaawansowany wiek głównie z powodów naturalnych).

Wykres 11. Ludność urodzona za granicą według grup wieku w latach 2011 i 2021

Stan w dniu 31 marca

Chart 11. Population born abroad by age groups in 2011 and 2021
As of 31 March

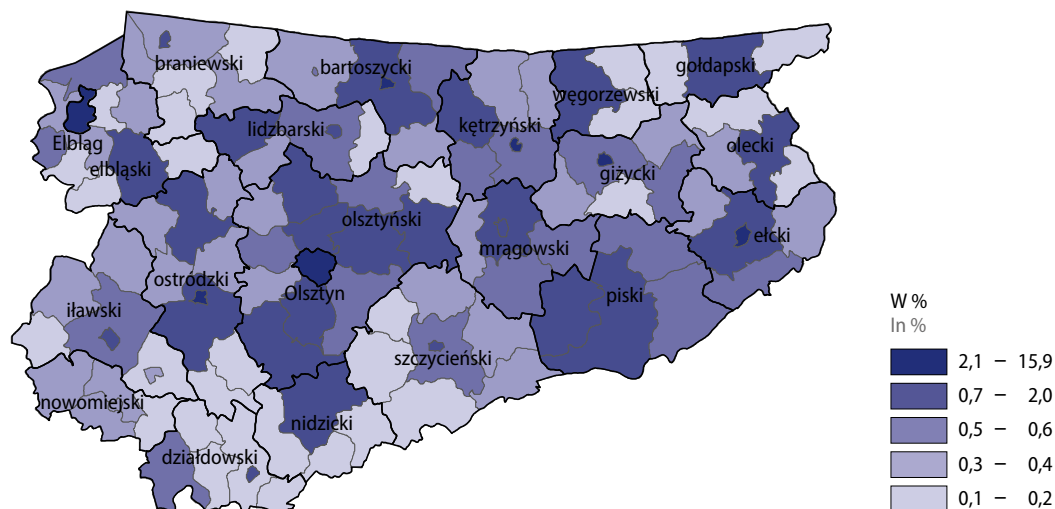
Z prawie 32 tys. mieszkańców warmińsko-mazurskiego, którzy urodzili się poza granicami Polski, niemal ¼ mieszkała w miastach na prawach powiatu – Olsztynie (15,9%) oraz Elblągu (9,0%). Wśród powiatów ziemskich najwięcej urodzonych za granicą było w olsztyńskim (9,0%) i ełckim (7,7%), a najmniej w nowomiejskim (1,4%), nidzickim i gołdapskim (po 1,5%). W ujęciu gminnym, poza Olsztynem i Elblągiem, najwięcej osób urodzonych za granicami Polski mieszkało w Ełku (5,5%) i Giżycku (3,3%), a najmniej w Janowcu Kościelnym i Lelkowie – ok. 0,1%.

Mapa 14. Ludność urodzona za granicą według gmin w 2021 r. (województwo=100)

Stan w dniu 31 marca

Map 14. Population born abroad by gminas in 2021 (voivodship=100)

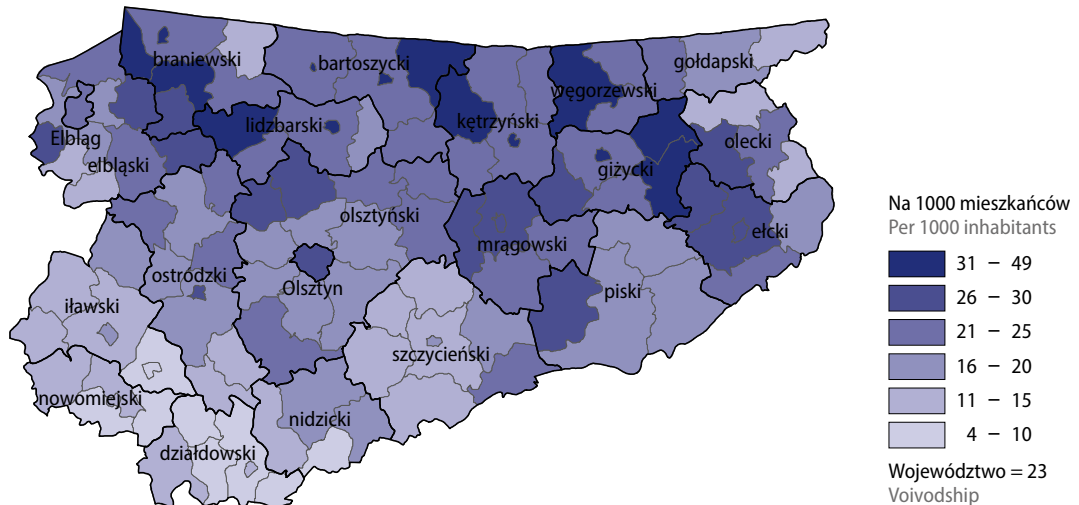
As of 31 March

W 2021 r. na 1000 mieszkańców warmińsko-mazurskiego przypadają 23 osoby urodzone za granicą (w Polsce 20). W porównaniu z 2011 r. było to o 4 osoby mniej (w Polsce o 2 osoby więcej). W poszczególnych województwach liczba osób urodzonych poza granicami kraju w przeliczeniu na 1000 ludności wahała się od 13 w wielkopolskim, łódzkim i śląskim do 36 w dolnośląskim. W warmińsko-mazurskim gminą o najwyższej wartości współczynnika było miasto Górowo Iławeckie (49 osób), które zajęło czternastą lokatę wśród wszystkich gmin w Polsce. Jednostkami o najniższej wartości współczynnika były gminy wiejskie Lubawa (4) i Janowiec Kościelny (6).

Mapa 15. Ludność urodzona za granicą według gmin w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Map 15. Population born abroad by gminas in 2021
As of 31 March**2.2. Ludność według kraju obywatelstwa****2.2. Population by country of citizenship**

Obywatelstwo oznacza prawną więź pomiędzy osobą a państwem, nie wskazuje ono na pochodzenie etniczne tej osoby.

Cudzoziemiec to osoba, która nie posiada polskiego obywatelstwa, bez względu na fakt posiadania lub nie obywatelstwa (obywatelstw) innych krajów.

Bezpaństwowiec to osoba nieposiadająca obywatelstwa żadnego kraju (bezpaństwowcy są zaliczani do cudzoziemców).

W spisie ludności i mieszkań w 2021 r. istniała możliwość podania jednego obywatelstwa. Dla osób nieposiadających obywatelstwa żadnego kraju przewidziana była możliwość odpowiedzi: nie posiadam obywatelstwa żadnego kraju. Jeśli spisywana osoba posiadała obywatelstwa kilku krajów, należało wybrać jedno, kierując się następującą hierarchią: Polska, kraje Unii Europejskiej (UE), kraje trzecie. Określone zostały zasady, według których respondent powinien udzielić odpowiedzi w przypadku posiadania więcej niż jednego obywatelstwa:

- osoba posiadająca obywatelstwo polskie i inne powinna wybrać odpowiedź „Polska”;
- cudzoziemiec posiadający:
 - kilka obywatelstw, z których jedno jest obywatelstwem kraju należącego do UE – powinien podać nazwę kraju należącego do UE,
 - obywatelstwo kilku krajów UE – powinien wpisać nazwę jednego z tych krajów (wybraną według uznania),
 - obywatelstwo kilku krajów nienależących do UE – powinien wpisać nazwę jednego z tych krajów (wybraną według uznania).

Dane zebrane podczas NSP 2021 wykazały, że wśród stałych mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego 99,9% stanowili obywatele Rzeczypospolitej Polskiej (w kraju 99,7%), a jedynie 0,1% cudzoziemcy (w Polsce 0,3%). Były to osoby nieposiadające obywatelstwa polskiego, ale posiadające obywatelstwo innego kraju niż Polska lub będące bezpaństwowcami. W porównaniu z 2011 r. struktura mieszkańców województwa według obywatelstwa nie zmieniła się. W Polsce udział osób z obywatelstwem polskim nieznacznie zmniejszył się, a z obywatelstwem innym niż polskie nieznacznie wzrósł (o 0,2 p. proc.).

Tablica 9. Ludność według kraju obywatelstwa

Stan w dniu 31 marca

Table 9. Population by country of citizenship
As of 31 March

Kraj obywatelstwa Country of citizenship	2011			2021		
	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	ludność ogółem=100% population total=100%	inny kraj=100% other country=100%	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	ludność ogółem=100% population total=100%	inny kraj=100% other country=100%
Ogółem Total	1 452 147	100,0	x	1 382 232	100,0	x
Polska Poland	1 450 285	99,9	x	1 380 509	99,9	x
Inny kraj Other country	1 509	0,1	100,0	1 717	0,1	100,0
w tym: of which:						
Ukraina Ukraine	350	0,02	23,2	513	0,04	29,9
Białoruś Belarus	104	0,01	6,9	306	0,02	17,8
Niemcy Germany	287	0,02	19,0	196	0,01	11,4
Rosja Russia	200	0,01	13,3	188	0,01	10,9
Bezpaństwowcy Stateless persons	14	0,00	x	1	0,00	x
Nieustalony Unknown	339	0,02	x	5	0,00	x

Spośród prawie 112 tys. cudzoziemców mieszkających na stałe w Polsce, w warmińsko-mazurskim było 1,7 tys. osób (1,5%). Wśród nich najwięcej było obywateli Ukrainy, Białorusi, Niemiec i Rosji. Stanowili oni 70% cudzoziemców mieszkających w województwie. Warmińsko-mazurskie było drugim, po świętokrzyskim, województwem o najmniejszym udziale w krajowej populacji osób nieposiadających obywatelstwa polskiego. Najchętniej wybieranym przez cudzoziemców jako miejsce stałego zamieszkania województwem było mazowieckie (29,3%), a następnie dolnośląskie (12,9%).

Warmińsko-mazurskie uplasowało się na ostatniej pozycji, obok podkarpackiego i świętokrzyskiego, pod względem odsetka cudzoziemców w populacji mieszkańców województwa. Podobnie jak w 2011 r., największy udział cudzoziemców wystąpił w mazowieckim (0,6%).

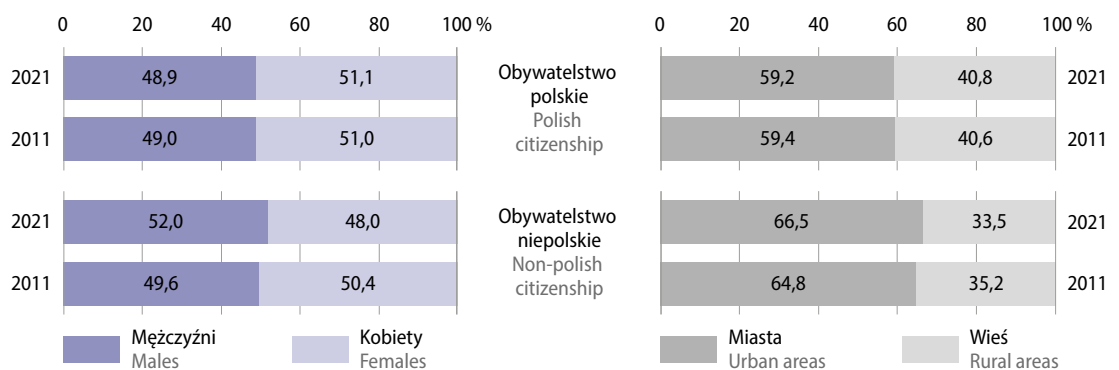
Pomimo że liczba cudzoziemców mieszkających w warmińsko-mazurskim na stałe nie jest duża, to populacja ta jest zróżnicowana pod względem płci, miejsca zamieszkania i wieku. Widoczne są różnice pomiędzy strukturą populacji cudzoziemców według tych cech, a analogiczną strukturą populacji obywateli polskich.

W 2011 r. zarówno wśród osób z obywatelstwem polskim, jak również wśród osób nie posiadających obywatelstwa polskiego, przeważały kobiety. W 2021 r. wśród obywateli Rzeczypospolitej nadal więcej było kobiet – mężczyźni stanowili mniej niż połowę (48,9%). Wśród cudzoziemców więcej było mężczyzn (52,0%). Niezależnie od posiadanego obywatelstwa, zarówno w 2011 r., jak i w 2021 r., więcej osób mieszkało w miastach.

Wykres 12. Ludność według obywatelstwa, płci i miejsca zamieszkania w latach 2011 i 2021

Stan w dniu 31 marca

Chart 12. Population by country of citizenship, sex and place of residence in 2011 and 2021
As of 31 March

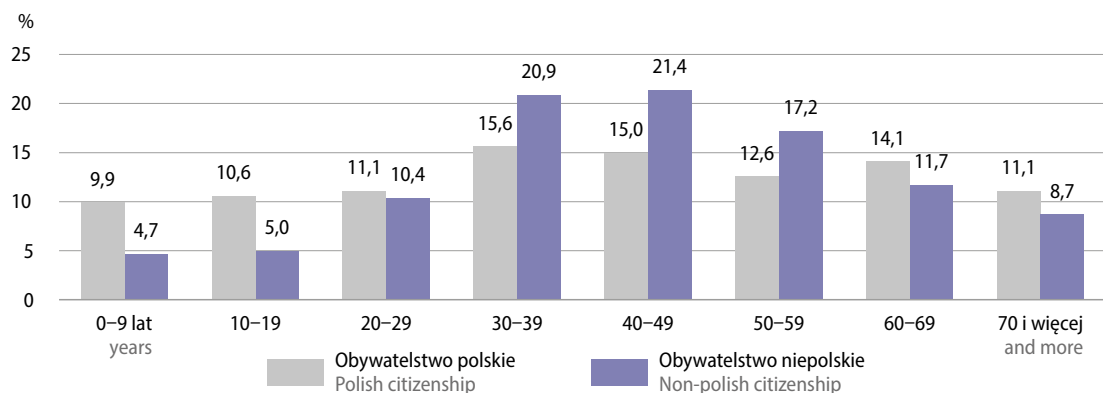

Z analizy struktury ludności według obywatelstwa i wieku wynika, że podobnie jak w 2011 r., wśród cudzoziemców najwięcej osób było w grupach wieku: 40–49, 30–39 oraz 50–59 lat. Osoby te stanowiły prawie 60% mieszkańców z obywatelstwem niepolskim, podczas gdy odsetek osób z obywatelstwem polskim w tym samym wieku był niższy i wyniósł 43,2%. W strukturze obywateli Polski według wieku większy był odsetek osób w najmłodszych (do 29 lat) oraz najstarszych grupach wieku (60 lat i więcej).

Wykres 13. Ludność według obywatelstwa i grup wieku w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Chart 13. Population by citizenship and age groups in 2021
As of 31 March

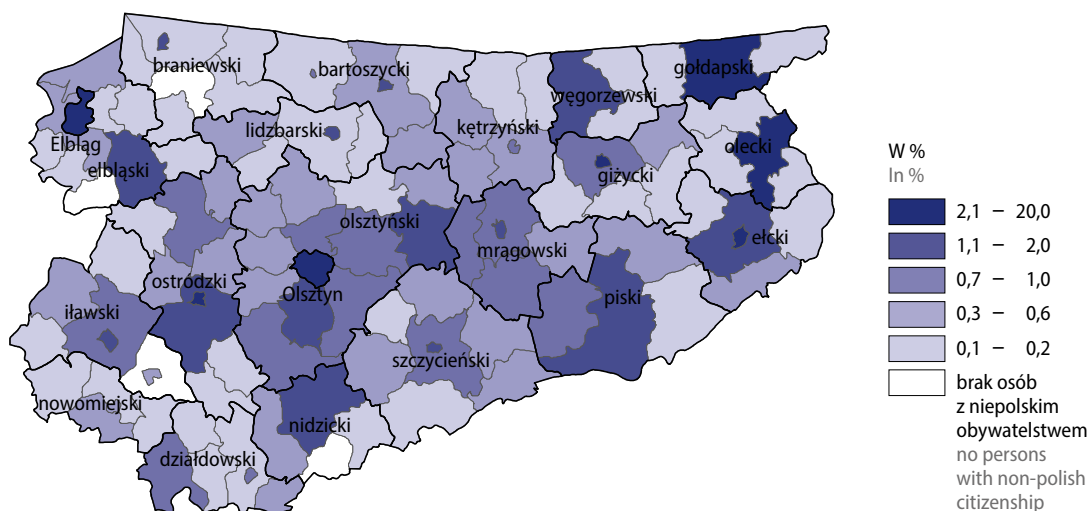
Rozmieszczenie terytorialne ludności z niepolskim obywatelstwem było nierównomierne. Wśród osób z tej grupy najczęściej mieszkało w Olsztynie (20,0%), Elblągu (8,5%), powiecie olsztyńskim (8,4%) i elckim (7,9%). Najrzadziej jako miejsce stałego zamieszkania były wybierane powiaty: nowomiejski (1,3%), węgorzewski (1,5%) oraz nidzicki (1,6%). W ujęciu gminnym, poza Olsztynem i Elblągiem, najczęściej osób bez polskiego obywatelstwa mieszkało w mieście Elk (5,7%), gminie Olecko (3,7%) oraz mieście Ostróda (3,1%). W gminach wiejskich Płoskinia, Rychliki, Lubawa oraz Janowiec Kościelny mieszkali wyłącznie obywatele Polski.

Mapa 16. Ludność z niepolskim obywatelstwem według gmin w 2021 r. (województwo=100)

Stan w dniu 31 marca

Map 16. Population with non-polish citizenship by gminas in 2021 (voivodship=100)

As of 31 March

Rozdział 3. Wykształcenie ludności

Chapter 3. Education of the population

3.1. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia

3.1. Population aged 13 and more by educational level

Poziom wykształcenia oznacza najwyższy ukończony cykl kształcenia w szkole lub szkolenia w innym trybie lub formie, uznany zgodnie z obowiązującym systemem szkolnictwa. Podstawą zaliczenia wykształcenia do określonego poziomu jest uzyskanie świadectwo (dyplom) ukończenia odpowiedniej szkoły niezależnie od trybu jej ukończenia (dziennie, wieczorowo, zaocznie, eksternistycznie/stacjonarnie, niestacjonarnie, na odległość, korespondencyjnie) w kraju lub za granicą.

W Polsce w spisach powszechnych poziom wykształcenia ustalany jest osobom w wieku 13 lat i więcej. Wynika to z obowiązującego systemu kształcenia i ukończenia pierwszego z poziomów edukacji. Kategorie poziomów wykształcenia, jak też wszystkie agregacje poszczególnych poziomów wykształcenia zarówno z NSP 2011, jak też NSP 2021, dokonane na potrzeby analizy, zostały opracowane na podstawie klasyfikacji ISCED 2011.

Poziomy wykształcenia:

- a) **wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora** – dotyczy osób z tytułem doktora, doktora habilitowanego lub profesora;
- b) **wyższe z tytułem magistra, magistra inżyniera lub równorzędnym** uzyskanym po ukończeniu studiów II stopnia (uzupełniających magisterskich) lub jednolitych studiów magisterskich. Do tej kategorii należy również zaliczyć osoby, które posiadają dyplom lekarza;
- c) **wyższe z tytułem licencjata, inżyniera lub równorzędnym** – dotyczy osób z tytułem zawodowym licencjata, inżyniera lub równorzędnym, uzyskanym po ukończeniu studiów I stopnia (licencjackich, inżynierskich);
- d) **dyplom ukończenia kolegium** – dotyczy absolwentów kolegiów nauczycielskich i nauczycielskich kolegiów języków obcych (z wyjątkiem organizowanych w ramach szkoły wyższej) oraz absolwentów kolegiów pracowników służb społecznych;
- e) **policealne** – dotyczy osób, które posiadają świadectwo (dyplom) ukończenia szkoły policealnej (pomaturalnej), do której przyjęcie było uwarunkowane posiadaniem świadectwa ukończenia szkoły średniej. Do tej kategorii należy zaliczyć również osoby, które ukończyły studium nauczycielskie;
- f) **średnie ogólnokształcące** – dotyczy osób, które otrzymały świadectwo ukończenia liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego, liceum uzupełniającego lub ukończyły gimnazjum przed 1932 r.;
- g) **średnie zawodowe** – dotyczy osób, które otrzymały świadectwo ukończenia szkoły średniej zawodowej (technikum, technikum uzupełniającego, liceum zawodowego, liceum technicznego, szkoły artystycznej II stopnia realizującej jednocześnie program szkoły średniej);
- h) **zasadnicze zawodowe/branżowe** – dotyczy osób, które otrzymały świadectwo ukończenia szkoły zawodowej (zasadniczej szkoły zawodowej lub rolniczej, szkoły przemysłowej), szkoły przysposobienia zawodowego lub rolniczego, korespondencyjnego kursu rolniczego wyłącznie na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej, szkoły mistrzów, branżowej szkoły I stopnia;
- i) **gimnazjalne** – dotyczy osób, które uzyskały świadectwo ukończenia gimnazjum lub świadectwo ukończenia specjalnej szkoły przysposabiającej do pracy. Osobom, które ukończyły gimnazjum przed 1932 r., należy zaznaczyć wykształcenie średnie ogólnokształcące;

Poziomy wykształcenia (cd.):

- j) **podstawowe ukończone** – dotyczy osób, które otrzymały świadectwo ukończenia szkoły podstawowej (przed wojną szkoły powszechnej) niezależnie od tego, ile klas ona liczyła (osiem, siedem, sześć czy dawniej cztery), kursów dla pracujących w zakresie szkoły podstawowej oraz szkoły artystycznej I stopnia realizującej jednocześnie program szkoły podstawowej;
- k) **niepełne podstawowe lub bez wykształcenia szkolnego** – dotyczy osób, które uczyły się w szkole podstawowej, uczyły się w szkole podstawowej lecz jej nie ukończyły, nigdy nie uczęszczały do szkoły.

Według wyników NSP 2021 liczba ludności w wieku 13 lat i więcej, dla której ustalany był poziom wykształcenia, wyniosła 1 196,6 tys. osób i w porównaniu z wynikami NSP 2011 r. zmniejszyła się o 4,6% (w Polsce o 1,9%). W analizowanej grupie ludności, zarówno w województwie, jak i w kraju, przeważały kobiety. Uwzględniając kryterium miejsca zamieszkania, udział ludności miejskiej w porównaniu z 2011 r. zmniejszył się o 0,5 p. proc. na korzyść ludności zamieszkującej tereny wiejskie (w Polsce o 1,0 p. proc.).

Tablica 10. Ludność w wieku 13 lat i więcej według płci i miejsca zamieszkania

Stan w dniu 31 marca

Table 10. Population aged 13 and more by sex and place of residence

As of 31 March

Wyszczególnienie Specification	2011		2021		
	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	2011=100
Ogółem Total	1 254 206	100,0	1 196 559	100,0	95,4
Mężczyźni Males	609 749	48,6	579 929	48,5	95,1
Kobiety Females	644 457	51,4	616 630	51,5	95,7
Miasta Urban areas	755 771	60,3	715 818	59,8	94,7
Wieś Rural areas	498 435	39,7	480 741	40,2	96,5

Analiza liczebności osób reprezentujących poszczególne poziomy edukacji pokazuje zmiany, jakie zaszły w strukturze mieszkańców warmińsko-mazurskiego według wykształcenia w okresie międzypisowym 2011–2021. We wszystkich województwach najliczniejszą grupę tworzyły osoby z wykształceniem średnim – od 29,7% w pomorskim do 32,2% w łódzkim (w Polsce 30,8%). W warmińsko-mazurskim w okresie dziesięciu lat liczba absolwentów szkół średnich wzrosła o 23,1 tys. osób i w 2021 r. stanowiła 30,0% ludności w wieku 13 lat i więcej. W grupie tej przeważały osoby z wykształceniem średnim zawodowym (62,3%), których liczba w porównaniu z 2011 r. zwiększyła się o 13,0%. Ponad 1/3 osób ze średnim wykształceniem stanowili absolwenci szkół ogólnokształcących, których liczba w analizowanym dziesięcioleciu zmniejszyła się o 1,9%.

W warmińsko-mazurskim przybyło również osób z wykształceniem wyższym i policealnym. Osoby z dyplomem ukończenia szkoły wyższej stanowiły w województwie 20,3% populacji w wieku 13 lat i więcej (w Polsce 24,5%). Pomimo zwiększenia liczby osób z wykształceniem wyższym o 64,9 tys., warmińsko-mazurskie było drugim, po województwie lubuskim, regionem o najmniejszym odsetku osób posiadających dyplom ukończenia szkoły wyższej. Największy odsetek osób z wykształceniem wyższym odnotowano w mazowieckim (32,4%), małopolskim (25,6%), pomorskim (25,4%) i dolnośląskim (25,3%).

Liczba osób z wykształceniem policealnym wzrosła o 12,9 tys. W warmińsko-mazurskim udział osób z tym poziomem wykształcenia wyniósł 3,5% i był równy udziałowi krajowemu. Największy odsetek osób z wykształceniem policealnym zamieszkiwał dolnośląskie (3,9%), a najmniejszy – wielkopolskie (3,1%).

W 2021 r. w warmińsko-mazurskim na 100 osób w wieku 13 lat i więcej przypadają 54 osoby z co najmniej średnim wykształceniem (w Polsce 59). W porównaniu z 2011 r. było to o 11 osób więcej (w Polsce o 10). Pomimo wzrostu liczby osób z wykształceniem średnim, policealnym i wyższym, warmińsko-mazurskie zajęło w 2021 r. ostatnie miejsce wśród województw pod tym względem. Najwyższą wartość współczynnika zarejestrowano w mazowieckim (66).

Tablica 11. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia

Stan w dniu 31 marca

Table 11. Population aged 13 and more by educational level

As of 31 March

Wyszczególnienie Specification	2011		2021		2011=100
	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	
Ogółem Total	1 254 206	100,0	1 196 559	100,0	95,4
Wyższe ^a Tertiary ^a	177 287	14,2	242 200	20,3	136,6
Policealne Post-secondary	28 582	2,3	41 465	3,5	145,1
Średnie: Secondary:	335 529	26,8	358 622	30,0	106,9
zawodowe vocational	197 711	15,8	223 410	18,7	113,0
ogólnokształcące general	137 818	11,0	135 212	11,3	98,1
Zasadnicze zawodowe/branżowe Basic vocational/sectoral	250 149	19,9	251 169	21,0	100,4
Gimnazjalne Lower secondary	69 333	5,5	41 050	3,4	59,2
Podstawowe ukończone Primary completed	277 696	22,1	184 625	15,4	66,5
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego Primary not completed and without school education	25 301	2,0	38 780	3,2	153,3
Nieustalony Undefined	90 330	7,2	38 648	3,2	42,8

a łącznie z osobami posiadającymi dyplom ukończenia kolegium.

a Including persons holding a college graduation diploma.

Niewielkie zmiany zaobserwowano w grupie osób posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe/branżowe. Ich liczba utrzymywała się na zbliżonym poziomie i podobnie jak w 2011 r. stanowiły one ok. 1/3 analizowanej populacji.

W okresie międzypisowym zmniejszyła się grupa mieszkańców z wykształceniem gimnazjalnym i podstawowym. W wyniku reformy systemu oświaty od roku szkolnego 2017/18 w gimnazjach nie były prowadzone rekrutacje na kolejne lata szkolne, a w 2019 r. szkoły te zostały zlikwidowane. Pomimo zmniejszenia liczby osób o najniższym poziomie wykształcenia, warmińsko-mazurskie było województwem o najwyższym udziale osób zarówno z wykształceniem podstawowym (15,4%), jak i gimnazjalnym (3,4%).

3.2. Wykształcenie ludności według płci

3.2. Education of the population by sex

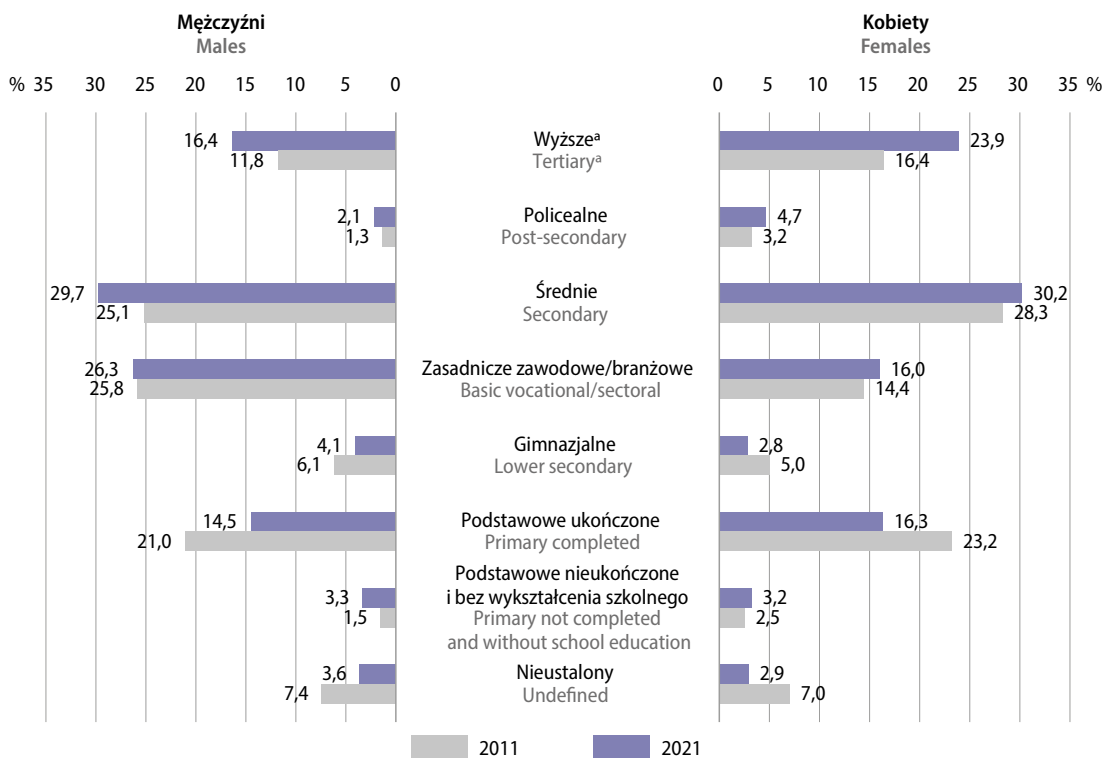
Według wyników NSP 2021 posiadanie wykształcenia wyższego deklarowało więcej kobiet niż mężczyzn. Dyplom ukończenia szkoły wyższej posiadała co czwarta kobieta i co szósty mężczyzna. W porównaniu z 2011 r. odsetek mężczyzn z wykształceniem wyższym wzrósł o 4,6 p. proc., a kobiet o 7,5 p. proc. Kobiety częściej niż mężczyźni deklarowały również posiadanie wykształcenia policealnego, średniego i podstawowego. Mężczyźni częściej posiadali wykształcenie zasadnicze i gimnazjalne.

Wykres 14. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i płci w latach 2011 i 2021

Stan w dniu 31 marca

Chart 14. Population aged 13 and more by educational level and sex in 2011 and 2021

As of 31 March

^a łącznie z osobami posiadającymi dyplom ukończenia kolegium.

^a Including persons holding a college graduation diploma.

3.3. Wykształcenie ludności według miejsca zamieszkania

3.3. Education of the population by place of residence

Czynnikiem różnicującym strukturę ludności według poziomu wykształcenia jest miejsce zamieszkania. Podczas spisu przeprowadzonego w 2011 r. najczęściej deklarowanym poziomem wykształcenia przez mieszkańców miast w województwie i w kraju było średnie, natomiast przez mieszkańców wsi w województwie – podstawowe (w Polsce zasadnicze zawodowe/branżowe). Wyniki spisu w 2021 r. pokazały, że wykształcenie średnie stało się przeważającym zarówno w miastach, jak i na wsi, w województwie, jak i w całym kraju. W porównaniu z 2011 r. odsetek osób z wykształceniem średnim wzrósł o 1,3 p. proc. w miastach i o 6,2 p. proc. na wsi. W miastach posiadała je prawie 1/3, a na wsi ponad 1/4 osób.

Porównując wyniki spisów powszechnych w latach 2011 i 2021, zauważalny jest wzrost liczby ludności z wykształceniem policealnym i wyższym. W 2021 r. w warmińsko-mazurskim wykształcenie wyższe posiadał co czwarty mieszkaniec miasta (w 2011 r. co piąty) oraz co siódmy mieszkaniec wsi (w 2011 r. co trzynasty).

Liczba osób z wykształceniem zasadniczym pozostała na zbliżonym poziomie w porównaniu z 2011 r. zarówno w miastach, jak i na wsi. Zmniejszyła się natomiast populacja osób z wykształceniem gimnazjalnym i podstawowym.

Wykres 15. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i miejsca zamieszkania w latach 2011 i 2021

Stan w dniu 31 marca

Chart 15. Population aged 13 and more by educational level and place of residence in 2011 and 2021
As of 31 March

^a Łącznie z osobami posiadającymi dyplom ukończenia kolegium.

^a Including persons holding a college graduation diploma.

3.4. Wykształcenie ludności według wieku

3.4. Education of the population by age

W 2021 r. w województwie warmińsko-mazurskim wśród osób z wykształceniem wyższym najliczniejszą grupę tworzyły osoby w wieku 30–44 lata. Stanowiły one łącznie 45,8% mieszkańców województwa z wyższym wykształceniem. W kolejnych grupach wieku odsetek osób z dyplomem ukończenia szkoły wyższej był coraz mniejszy.

Tablica 12. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia oraz grup wieku w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Table 12. Population aged 13 and more by educational level and age groups in 2021
As of 31 March

Grupy wieku Age groups	Poziom wykształcenia Educational level						
	wyższe ^a tertiary ^a	policealne post- secondary	średnie secondary	zasadnicze zawodowe/ branżowe basic vocational/ sectoral	gimnazjalne lower secondary	podstawowe primary	podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego primary not completed and without school education
	w % in %						
Ogółem Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
13–14 lat years	–	–	–	–	–	0,8	73,9
15–19	–	0,5	3,0	0,8	56,1	14,9	4,5
20–24	3,4	4,1	10,5	3,3	13,3	1,3	1,2
25–29	9,8	5,8	7,9	4,2	11,4	1,8	0,9
30–34	14,5	10,4	9,0	5,3	14,9	2,5	1,2
35–39	17,0	11,9	9,8	8,6	2,1	4,7	1,0
40–44	14,3	11,7	8,7	10,3	0,3	5,2	1,4
45–49	9,7	10,0	7,9	11,3	0,2	5,7	1,0
50–54	6,8	7,4	6,9	10,8	0,2	6,0	0,8
55–59	6,3	8,3	7,6	11,8	0,2	6,6	0,8
60–64	6,0	11,5	9,1	12,9	0,2	9,2	0,9
65–69	4,5	8,8	8,3	10,0	0,2	11,3	0,9
70–74	3,6	5,2	5,9	6,2	0,2	9,8	1,1
75–79	1,8	2,1	2,3	2,1	0,1	6,7	1,4
80–84	1,3	1,3	1,8	1,4	0,2	6,7	2,4
85 lat i więcej and more	1,0	1,0	1,4	1,0	0,3	6,9	6,7

a łącznie z osobami posiadającymi dyplom ukończenia kolegium.

a Including persons holding a college graduation diploma.

Struktura osób z wykształceniem średnim była zróżnicowana w niewielkim stopniu, z mniejszym udziałem w najmłodszych i najstarszych grupach wieku. Najwyższy odsetek odnotowano w grupie 20–24 lata. Wykształcenie zasadnicze najczęściej posiadały osoby w wieku 40–69 lat, które stanowiły ponad ⅔ osób z tym poziomem wykształcenia. Najwyższy odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym dotyczył osób w wieku 15–19 lat. Ponad połowa osób z wykształceniem podstawowym to mieszkańcy województwa w wieku 60 lat i więcej.

3.5. Zróżnicowanie przestrzenne

3.5. Spatial diversity

Analizując strukturę ludności w wieku 13 lat i więcej według posiadanego poziomu wykształcenia można zauważyć, że w województwie warmińsko-mazurskim odsetek osób z wykształceniem wyższym, średnim oraz zasadniczym był niższy niż w kraju, natomiast na poziomie gimnazjalnym, podstawowym oraz podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia szkolnego – wyższym.

Na przestrzeni dziesięciu lat liczba mieszkańców posiadających dyplom ukończenia szkoły wyższej zwiększyła się we wszystkich powiatach. Największym udziałem ludności z wykształceniem wyższym charakteryzował się Olsztyn (36,4%), Elbląg (24,1%) oraz powiat olsztyński (23,3%). Najmniej osób z dyplomem ukończenia szkoły wyższej mieszkało w powiecie nowomiejskim (13,4%), elbląskim (14,2%) oraz nidzickim (14,9%). Olsztyn znalazł się na jedenastym miejscu w kraju wśród powiatów o największym udziale osób z wykształceniem wyższym. Powiat nowomiejski był natomiast w grupie trzech powiatów w Polsce o najniższym odsetku osób posiadających dyplom ukończenia szkoły wyższej.

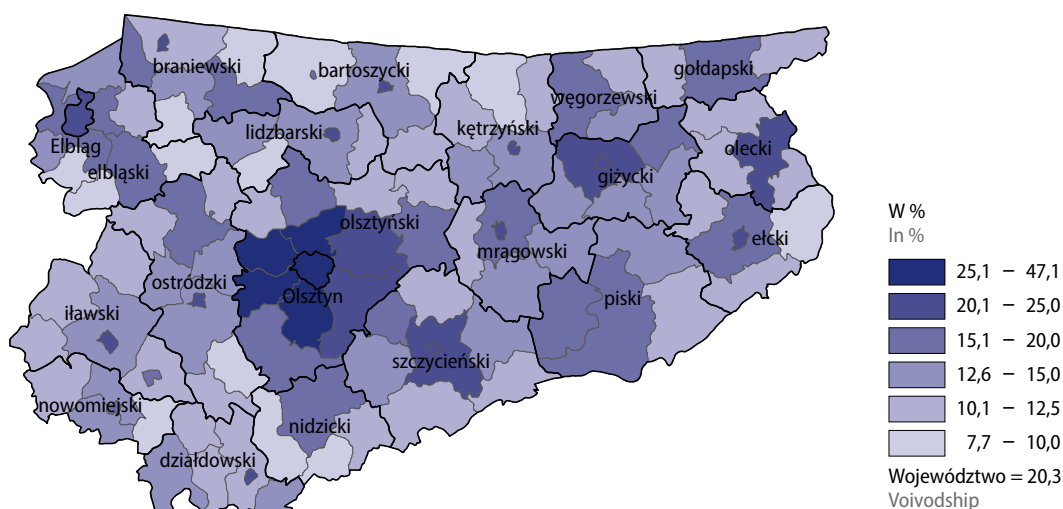
W ujęciu gminnym największy odsetek osób z wyższym wykształceniem mieszkał w Stawigudzie (47,1%), Olsztynie (36,4%) i Dywitach (34,3%). Stawiguda była trzecią gminą w kraju, po Warszawie i Podkowie Leśnej (woj. mazowieckie), o najwyższym udziale mieszkańców z wyższym wykształceniem. Jednocześnie wśród 30 gmin w kraju o najniższym odsetku osób z wykształceniem wyższym znalazło się 12 jednostek z warmińsko-mazurskiego. Najniższy odnotowano w Godkowie (7,7%).

Mapa 17. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem wyższym według gmin w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Map 17. Population aged 13 and more with tertiary education by gminas in 2021

As of 31 March

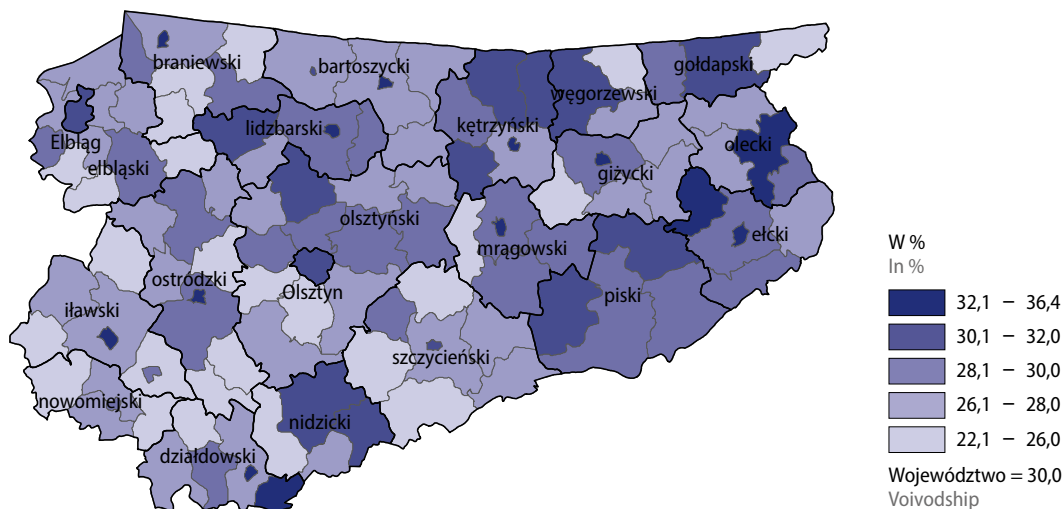
Udział ludności z wykształceniem średnim był mniej zróżnicowany i wahał się od 26,7% w powiecie nowomiejskim do 32,1% w elckim (w Polsce od 25,9% do 36,7%). Powiat nowomiejski był drugim, a elbląski dziesiątym w kraju pod względem najmniejszego odsetka osób z wykształceniem średnim. Wśród gmin największy udział osób w wykształceniu średnim odnotowano w Starych Juchach (36,4%), a najmniejszy w Budrach (22,1%).

Mapa 18. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem średnim według gmin w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Map 18. Population aged 13 and more with secondary education by gminas in 2021

As of 31 March

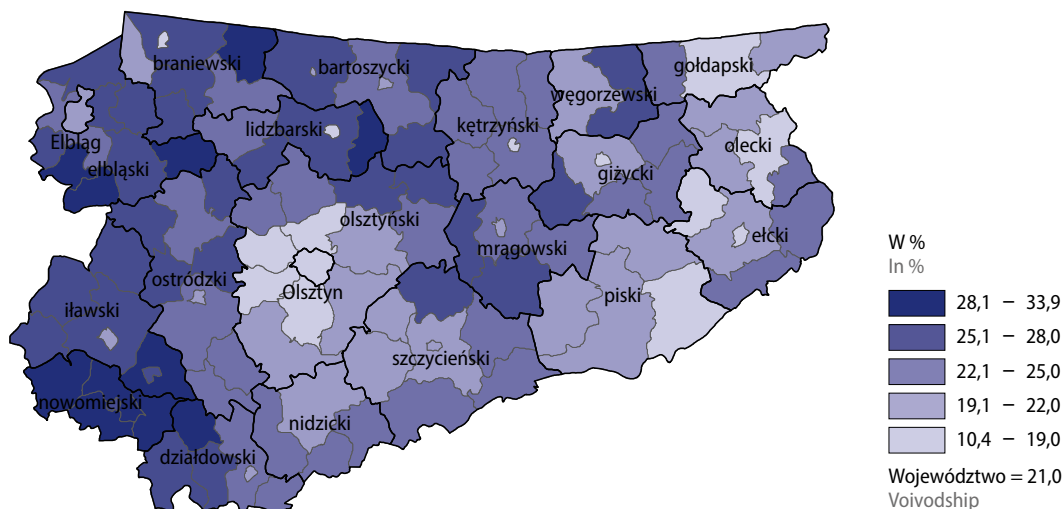

Wykształcenie zasadnicze było reprezentowane najliczniej przez mieszkańców zachodnich powiatów województwa: nowomiejskiego (30,8%), elbląskiego (26,8%), iławskiego (25,4%). Najmniejszy odsetek osób z wykształceniem zasadniczym mieszkał w Olsztynie (12,9%), który był jednocześnie dziewiątym powiatem w kraju o najmniejszym udziale mieszkańców z tym poziomem wykształcenia. Gminami, które posiadały największy odsetek osób z wykształceniem zasadniczym były gminy wiejskie: Lubawa (33,9%), Biskupiec (32,8%), Grodziczno (32,5%) i Kurzętnik (32,2%). Najmniejszy odsetek osób z tym wykształceniem zarejestrowano w Stawigudzie (10,4%).

Mapa 19. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem zasadniczym zawodowym/branżowym według gmin w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Map 19. Population aged 13 and more with basic vocational/sectoral education by gminas in 2021
As of 31 March

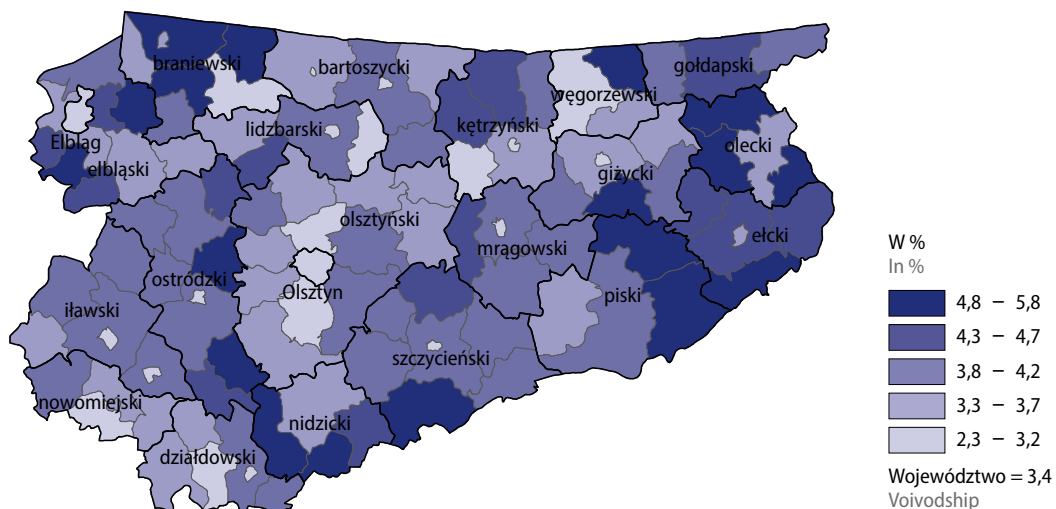
Warmińsko-mazurskie było województwem o największym udziale osób z wykształceniem gimnazjalnym i podstawowym. Powiatami o najwyższym odsetku osób, które legitymowały się wykształceniem gimnazjalnym były: gołdapski, olecki, piski, nidzicki i elbląski (powyżej 4%), a powiatami o największym udziale osób z podstawowym poziomem wykształcenia – nidzicki i piski (powyżej 20%). Najmniejszy odsetek osób z wykształceniem zarówno gimnazjalnym, jak i podstawowym charakteryzował miasta na prawach powiatu – Olsztyn i Elbląg.

Wśród gmin warmińsko-mazurskiego największy udział osób z wykształceniem gimnazjalnym charakteryzował Markusy (5,8%) i Białą Piską (5,7%), a osób z wykształceniem podstawowym – Kozłowo (31,3%) i Dąbrówno (29,1%). Wśród dziesięciu gmin w kraju o najwyższym odsetku osób z wykształceniem gimnazjalnym, dziewięć znajdowało się w warmińsko-mazurskim. Oprócz Olsztyna, osoby z wykształceniem gimnazjalnym stanowiły najmniejszy odsetek w strukturze ludności gminy Stawiguda (2,4%) i miasta Górowo Iławeckie (2,4%). Stawiguda była również gminą o najmniejszym udziale osób z wykształceniem podstawowym (7,3%).

Mapa 20. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem gimnazjalnym według gmin w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

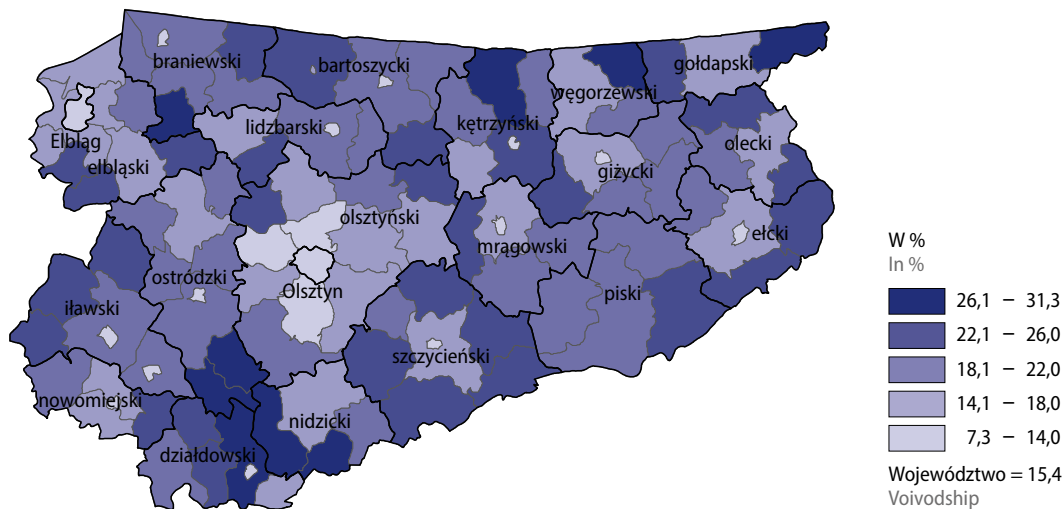
Map 20. Population aged 13 and more with lower secondary education by gminas in 2021
As of 31 March

Mapa 21. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem podstawowym według gmin w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Map 21. Population aged 13 and more with primary education by gminas in 2021
As of 31 March

Rozdział 4. Osoby z niepełnosprawnościami

Chapter 4. Persons with disabilities

4.1. Stan i struktura osób z niepełnosprawnościami

4.1. Size and structure of persons with disabilities

Zgodnie z definicją przyjętą w spisach powszechnych za **osobę niepełnosprawną (z niepełnosprawnościami)** uważa się osobę, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osobę, która takiego orzeczenia nie posiada, lecz jej sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wykonywanie codziennych czynności, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych.

Przez **czynności codzienne (podstawowe)** dla danego wieku należy rozumieć:

- dla niemowląt – prawidłową reakcję na bodźce zewnętrzne (płacz, uśmiech, właściwe gesty i odruchy),
- dla dzieci w wieku przedszkolnym – zdolność brania udziału w grach i zabawach w grupie rówieśników,
- dla dzieci w wieku szkolnym – uczęszczanie do szkoły oraz uczestnictwo we wszystkich rodzajach obowiązkowych zajęć,
- dla osób w wieku aktywności zawodowej – pracę zawodową, naukę lub prowadzenie gospodarstwa domowego,
- dla osób w wieku starszym – podstawową samoobsługę przy czynnościach higienicznych, zakupach, przyrządzaniu posiłków itp.

Podział zbiorowości osób niepełnosprawnych wyróżnia dwie podstawowe kategorie:

- **osoby niepełnosprawne prawnie** – posiadają odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony, niezależnie czy odczuwają ograniczenie podstawowych czynności życiowych odpowiednich dla ich wieku czy też nie,
- **osoby niepełnosprawne wyłącznie biologicznie** – nie posiadają orzeczenia, ale odczuwają całkowicie, poważnie lub umiarkowanie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych dla ich wieku.

Zgodnie z przepisami ustawy o NSP, informacje o osobach niepełnosprawnych, stopniu posiadanych ograniczeń oraz rodzaju schorzeń, były pozyskiwane na zasadzie dobrowolności.

Wyniki spisu przeprowadzonego w 2021 r. wykazały, że w województwie warmińsko-mazurskim liczba osób, które posiadały aktualne orzeczenie o niepełnosprawności lub zadeklarowały ograniczenie zdolności do wykonywania podstawowych czynności wyniosła 209,2 tys. i była o 6,0% większa w porównaniu z wynikami spisu z 2011 r. Osoby z niepełnosprawnościami stanowiły 15,1% ludności województwa (w Polsce 14,3%). Było to o 1,5 p. proc. więcej w porównaniu z 2011 r. (w Polsce więcej o 2,1 p. proc.). Największy udział osób niepełnosprawnych odnotowano w lubuskim (18,2%), a najmniejszy w mazowieckim (12,2%).

Tablica 13. Osoby niepełnosprawne według kategorii niepełnosprawności, płci i miejsca zamieszkania
 Stan w dniu 31 marca
 Table 13. Disabled persons by category of disability, sex and place of residence
 As of 31 March

Wyszczególnienie Specification	2011		2021		
	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	2011=100
Ogółem Total	197 293	100,0	209 203	100,0	106,0
prawnie legally	144 082	73,0	144 916	69,3	100,6
tylko biologicznie only biologically	53 211	27,0	64 287	30,7	120,8
Mężczyźni Males	92 385	46,8	96 898	46,3	104,9
Kobiety Females	104 907	53,2	112 305	53,7	107,1
Miasta Urban areas	122 912	62,3	129 001	61,7	105,0
Wieś Rural areas	74 381	37,7	80 202	38,3	107,8

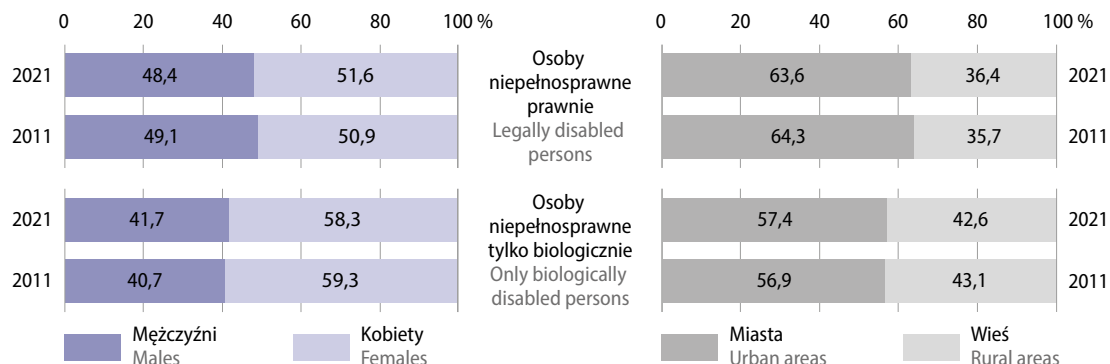
W porównaniu z 2011 r. w województwie wzrosła zarówno liczba osób niepełnosprawnych prawnie, jak i tylko biologicznie. Według wyników NSP 2021 osoby posiadające aktualne orzeczenie o niepełnosprawności stanowiły ponad $\frac{2}{3}$ niepełnosprawnych. Ich liczba w okresie dziesięciu lat wzrosła o 0,8 tys. Zwiększenie populacji osób z niepełnosprawnościami wynikało przede wszystkim ze wzrostu liczby osób deklarujących ograniczoną zdolność do wykonywania podstawowych czynności, a nieposiadających orzeczenia. W porównaniu z 2011 r. liczba osób w tej kategorii wzrosła o 11,1 tys. Spowodowało to zwiększenie udziału tej grupy wśród osób niepełnosprawnych o 3,7 p. proc. Warmińsko-mazurskie było trzecim województwem pod względem najwyższego odsetka osób niepełnosprawnych prawnie (69,3%). Największy udział tej kategorii osób odnotowano w lubuskim (78,5%) i pomorskim (71,5%), a najmniejszy w mazowieckim (53,7%).

W okresie międzyspisowym proporcje zbiorowości osób niepełnosprawnych według płci i miejsca zamieszkania uległy niewielkim zmianom. Zarówno w grupie osób niepełnosprawnych prawnie, jak również tylko biologicznie, przeważały kobiety oraz mieszkańcy miast. Przewaga kobiet była większa wśród osób niepełnosprawnych tylko biologicznie, a przewaga mieszkańców miast wśród osób niepełnosprawnych prawnie. Pomimo większej liczby niepełnosprawnych kobiet, warmińsko-mazurskie było województwem o najmniejszym udziale kobiet i jednocześnie największym udziale mężczyzn w zbiorowości osób niepełnosprawnych.

Wykres 16. Osoby niepełnosprawne według kategorii niepełnosprawności, płci i miejsca zamieszkania w latach 2011 i 2021

Stan w dniu 31 marca

Chart 16. Disabled persons by category of disability, sex and place of residence in 2011 and 2021
As of 31 March

4.2. Osoby z niepełnosprawnościami według stopnia niepełnosprawności oraz posiadanych ograniczeń sprawności

4.2. Persons with disabilities by disability degree and activity limitations

Kryterium zakwalifikowania do zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie jest:

- dla osób w wieku 16 lat i więcej – posiadanie aktualnego orzeczenia wydanego przez odpowiedni organ orzekający, ustalającego niezdolność do pracy, stopień niepełnosprawności, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo,
- dla osób poniżej 16 roku życia – posiadanie aktualnego orzeczenia o niepełnosprawności wydanego przez organ orzekający.

Stopień niepełnosprawności (znaczny, umiarkowany, lekki) ustalany jest wyłącznie osobom w wieku 16 lat i więcej. Osobom do 16 roku życia ustalany jest jedynie fakt posiadania prawnego orzeczenia o niepełnosprawności.

Podczas spisu powszechnego w 2021 r. każda z osób niepełnosprawnych, prawnie lub tylko biologicznie, oceniała stopień ograniczenia sprawności tj. zdolności wykonywania codziennych czynności spowodowanego problemami zdrowotnymi, które trwały lub przewidywano, że będą trwały 6 miesięcy lub dłużej.

W 2021 r. wśród niepełnosprawnych prawnie, osoby w wieku 16 lat i więcej stanowiły 93,2%, a ich liczba w porównaniu z 2011 r. zmniejszyła się o 0,4%. Liczebność tej grupy zwiększyła się na wsi (o 2,5%) oraz wśród kobiet (o 1,6%), zmniejszyła w miastach (o 1,9%) oraz wśród mężczyzn (o 2,5%). W porównaniu z danymi z poprzedniego spisu wzrósł udział osób w wieku 0–15 lat posiadających prawne orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność (o 15,8%), w największym stopniu w miastach (o 25,3%) i wśród chłopców (o 20,3%).

Tablica 14. Osoby niepełnosprawne według płci, miejsca zamieszkania, kategorii i stopnia niepełnosprawności oraz stopnia ograniczenia sprawności

Stan w dniu 31 marca

Table 14. Disabled persons by sex, place of residence, category and degree of disability and degree of activity limitation

As of 31 March

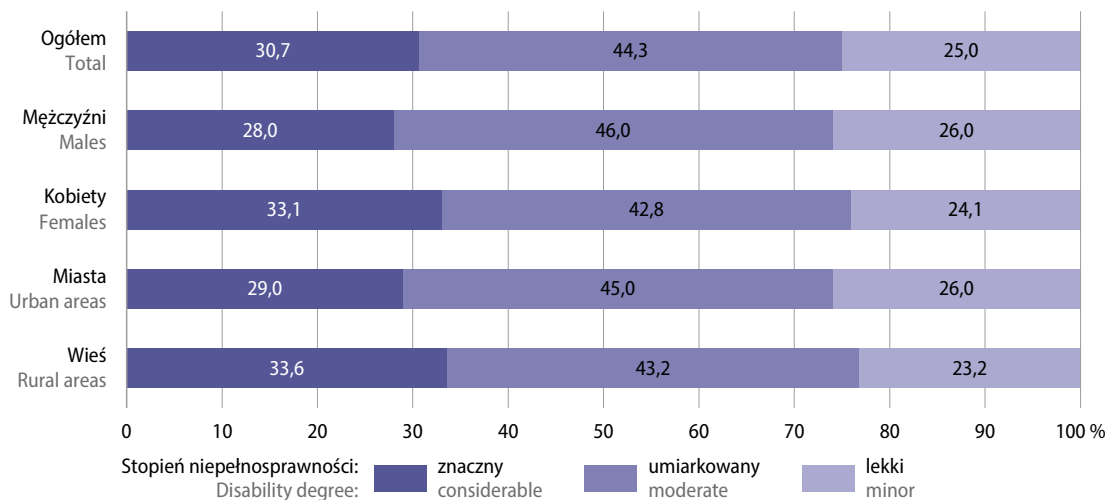
Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total		Mężczyźni Males		Kobiety Females		Miasta Urban areas		Wieś Rural areas	
	2011	2021	2011	2021	2011	2021	2011	2021	2011	2021
Ogółem Total	197 293	209 203	92 385	96 898	104 907	112 305	122 912	129 001	74 381	80 202
Niepełnosprawne prawnie Legally disabled	144 082	144 916	70 708	70 071	73 374	74 845	92 620	92 119	51 461	52 797
w wieku 16 lat i więcej o stopniu niepełnosprawności: aged 16 and more with disability degree:	135 571	135 062	65 728	64 080	69 843	70 982	87 956	86 277	47 615	48 785
znacznym considerable	45 031	41 430	20 245	17 965	24 786	23 465	28 078	25 042	16 953	16 388
umiarkowanym moderate	51 535	59 869	25 673	29 449	25 862	30 420	34 089	38 807	17 446	21 062
lekkim minor	34 994	33 763	17 736	16 666	17 258	17 097	23 536	22 428	11 458	11 335
nieustalonym undefined	4 011	–	2 074	–	1 937	–	2 253	–	1 758	–
w wieku 0–15 lat z orzeczeniem o niepełnosprawności aged 0–15 years with disability certificate	8 510	9 854	4 979	5 991	3 531	3 863	4 664	5 842	3 846	4 012
Niepełnosprawne prawnie według ograniczeń sprawności: Legally disabled by activity limitations:	144 082	144 916	70 708	70 071	73 374	74 845	92 620	92 119	51 461	52 797
odczuwający ograniczenia sprawności: perceiving activity limitations:	118 420	81 432	58 369	38 738	60 051	42 694	73 979	50 356	44 441	31 076
całkowite total	23 648	9 916	11 777	4 512	11 871	5 404	14 261	5 476	9 387	4 440
poważne severe	29 745	21 917	14 479	10 142	15 267	11 775	18 860	13 315	10 885	8 602
umiarkowane moderate	65 027	49 599	32 113	24 084	32 914	25 515	40 858	31 565	24 169	18 034
nieodczuwający ograniczeń having no limitation	25 661	63 484	12 338	31 333	13 323	32 151	18 641	41 763	7 020	21 721
Niepełnosprawne tylko biologicznie odczuwające ograniczenie sprawności: Only biologically disabled perceiving activity limitations:	53 211	64 287	21 678	26 827	31 533	37 460	30 291	36 882	22 920	27 405
całkowite total	3 166	1 815	1 248	714	1 918	1 101	1 759	958	1 407	857
poważne severe	12 580	10 476	4 736	4 401	7 844	6 075	7 410	6 047	5 170	4 429
umiarkowane moderate	37 465	51 996	15 694	21 712	21 771	30 284	21 123	29 877	16 343	22 119

Analiza wyników spisu wykazała, że niezależnie od płci i miejsca zamieszkania, wśród niepełnosprawnych prawnie powyżej 15 roku życia, najczęściej było osób posiadających umiarkowany stopień niepełnosprawności – ponad 40%. Udział osób o znacznym stopniu niepełnosprawności oscylował wokół 30%. Co czwarta osoba niepełnosprawna posiadała lekki stopień niepełnosprawności.

Wykres 17. Osoby niepełnosprawne prawnie w wieku 16 lat i więcej według płci, miejsca zamieszkania i stopnia niepełnosprawności w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Chart 17. Legally disabled persons aged 16 and more by sex, place of residence and disability degree in 2021 As of 31 March

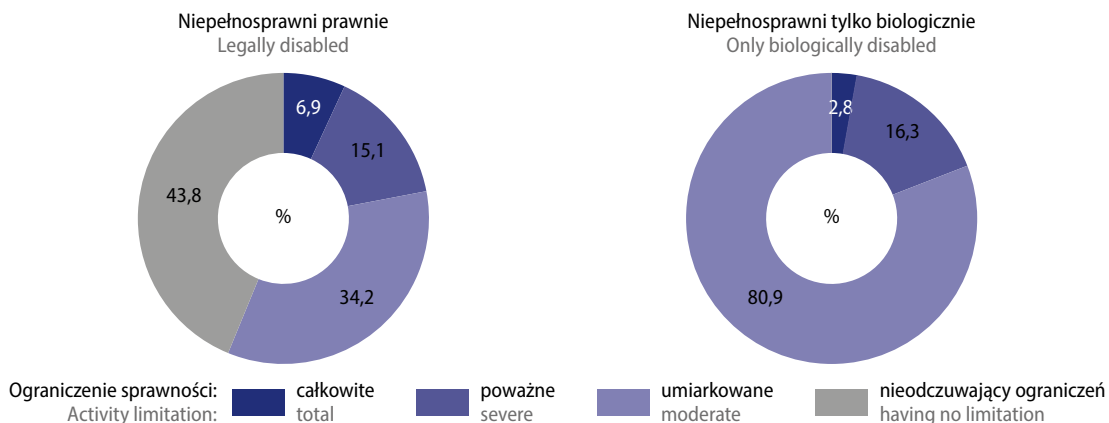

Oceny osób niepełnosprawnych dotyczące zdolności wykonywania czynności podstawowych dla danego wieku różniły się w zależności od tego, czy osoby te posiadały prawne orzeczenie o niepełnosprawności, czy odczuwały niepełnosprawność biologiczną. Ponad 56% niepełnosprawnych prawnie deklarowało posiadanie ograniczeń utrudniających codzienne funkcjonowanie. Co trzecia osoba z tej grupy określała ograniczenie jako umiarkowane, a co siódma jako poważne. Prawie 7% niepełnosprawnych prawnie ograniczenie własnej sprawności określiło jako całkowite. Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie rzadziej niż osoby posiadające prawne orzeczenie o niepełnosprawności, deklarowały całkowite ograniczenie sprawności. Udział osób o poważnych ograniczeniach, utrudniających codzienne funkcjonowanie kształtował się na zbliżonym poziomie. Wśród niepełnosprawnych tylko biologicznie, ponad 4/5 stanowiły osoby o umiarkowanym ograniczeniu sprawności.

Wykres 18. Osoby niepełnosprawne według kategorii niepełnosprawności i stopnia ograniczenia sprawności w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Chart 18. Disabled persons by category of disability and degree of activity limitations in 2021
As of 31 March

4.3. Osoby z niepełnosprawnościami według grup schorzeń

4.3. Persons with disabilities by groups of medical conditions

W badaniu spisowym w 2021 r. informacje dotyczące odczuwania ograniczeń w wykonywaniu codziennych czynności oraz grup schorzeń je powodujących były pytaniami dobrowolnymi. Respondent mógł wskazać maksymalnie trzy schorzenia. W przypadku posiadania więcej niż jednego schorzenia powodującego ograniczenia sprawności, należało określić schorzenie główne, które najbardziej utrudniało codzienne życie.

Wyodrębniono następujące grupy schorzeń: narządu ruchu, narządu wzroku, narządu słuchu, układu krążenia, neurologiczne, inne.

Według danych zebranych podczas spisu w 2021 r., w grupie osób niepełnosprawnych 145,7 tys. deklaroowało niepełnosprawność biologiczną. W zbiorowości tej były zarówno osoby posiadające prawne orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność, jak również osoby, które takiego dokumentu nie posiadały, ale deklaroowały posiadanie ograniczeń w wykonywaniu codziennych czynności. W analizie struktury osób niepełnosprawnych według grupy schorzeń nie są brane pod uwagę osoby niepełnosprawne prawnie, które nie deklaroowały jakichkolwiek ograniczeń sprawności.

Wśród niepełnosprawnych biologicznie największą grupę stanowiły osoby, u których ograniczenie sprawności spowodowane było przez jedno schorzenie. Co piąta osoba z niepełnosprawnościami wskazywała dwa schorzenia, a prawie co dziewiąta – trzy. Mężczyźni częściej niż kobiety wskazywali jedną przyczynę ograniczenia sprawności. Prawie 1/3 kobiet wskazywała więcej niż jedno schorzenie.

Tablica 15. Osoby niepełnosprawne biologicznie według płci i liczby posiadanych schorzeń w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Table 15. Biologically disabled persons by sex and number of medical conditions in 2021

As of 31 March

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total		Mężczyźni Males		Kobiety Females	
	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %
Ogółem Total	145 719	100,0	65 565	100,0	80 154	100,0
Posiadający 1 schorzenie Having 1 medical condition	92 236	63,3	43 952	67,0	48 284	60,3
Posiadający 2 schorzenia Having 2 medical conditions	26 613	18,3	11 377	17,4	15 236	19,0
Posiadający 3 schorzenia Having 3 medical conditions	17 094	11,7	6 494	9,9	10 600	13,2
Brak informacji o schorzeniach ^a Data about medical conditions not available ^a	9 776	6,7	3 742	5,7	6 034	7,5

a Dotyczy nieustalonego rodzaju schorzenia oraz odmowy odpowiedzi.

a It concerns unknown type of medical condition and a refusal to answer.

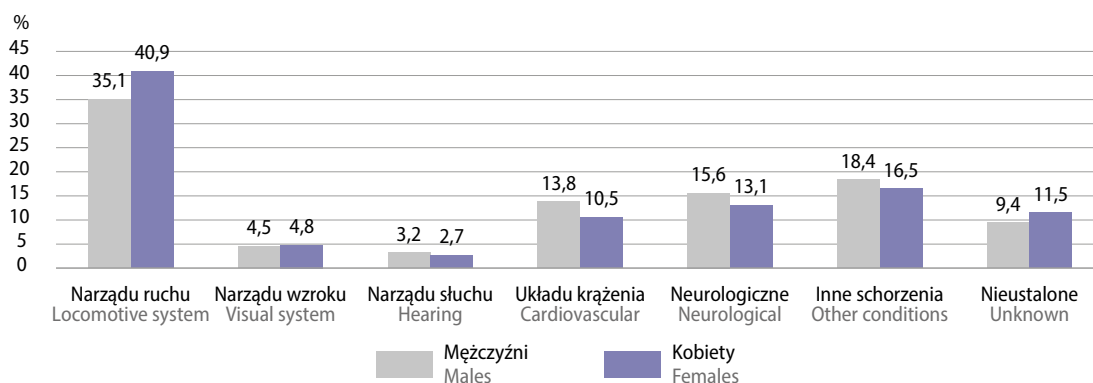
Najczęstszą przyczyną utrudniającą codzienne funkcjonowanie były schorzenia narządu ruchu. Najbardziej wskazywanymi były choroby związane z narządem słuchu i wzroku. Mężczyźni częściej byli dotknięci schorzeniami układu krążenia, neurologicznymi oraz narządu słuchu, kobiety – schorzeniami narządu ruchu i wzroku.

Wykres 19. Osoby niepełnosprawne biologicznie według płci i głównej grupy schorzeń w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Chart 19. Biologically disabled persons by sex and main medical condition group in 2021

As of 31 March

4.4. Osoby z niepełnosprawnościami według ekonomicznych grup wieku

4.4. Persons with disabilities by economic age groups

W okresie międzypisowym nastąpiło zmniejszenie liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, przy jednoczesnym zwiększeniu liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Zmiany te znalazły odzwierciedlenie w liczebności osób niepełnosprawnych w poszczególnych ekonomicznych grupach wieku. Spadek liczby osób z niepełnosprawnościami odnotowano wśród dzieci i młodzieży w wieku 0–14 lat oraz osób w wieku produkcyjnym, zarówno mobilnym, jak i niemobilnym. Wzrost zarejestrowano jedynie w grupie osób w wieku poprodukcyjnym.

W 2011 r. ponad połowę osób z niepełnosprawnościami stanowiły osoby w wieku produkcyjnym, natomiast według danych spisowych z 2021 r. większość osób z niepełnosprawnościami (53,2%) należała do najstarszej ekonomicznej grupy wieku.

Pomimo spadku odsetka niepełnosprawnych w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, warmińsko-mazurskie znalazło się odpowiednio na trzecim i pierwszym miejscu wśród województw pod względem udziału tych grup w zbiorowości osób z niepełnosprawnościami. Udział osób niepełnosprawnych w wieku poprodukcyjnym był najniższy w Polsce.

Tablica 16. Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku

Stan w dniu 31 marca

Table 16. Disabled persons by economic age groups

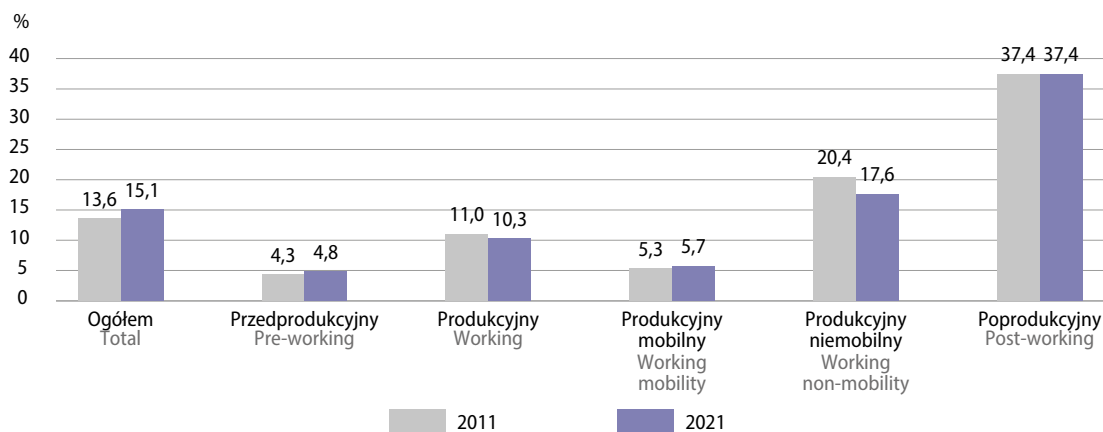
As of 31 March

Wyszczególnienie Specification	2011		2021		2011=100
	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	
Ogółem Total	197 293	100,0	209 203	100,0	106,0
w wieku: at age:					
Przedprodukcyjnym Pre-working	12 498	6,3	12 294	5,9	98,4
Produkcyjnym Working	104 421	52,9	85 519	40,9	81,9
mobilnym mobility	31 347	15,9	29 086	13,9	92,8
niemobilnym non-mobility	73 074	37,0	54 433	27,0	74,5
Poprodukcyjnym Post-working	80 373	40,8	111 390	53,2	138,6

W okresie analizowanych dziesięciu lat nastąpił wzrost udziału osób niepełnosprawnych w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w tej grupie wieku. Udział osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym zmniejszył się, a w wieku poprodukcyjnym pozostał na tym samym poziomie. We wszystkich ekonomicznych grupach wieku udział osób niepełnosprawnych w województwie był wyższy niż w Polsce.

Wykres 20. Udział osób niepełnosprawnych w ludności ogółem według ekonomicznych grup wieku w latach 2011 i 2021

Stan w dniu 31 marca

Chart 20. Share of disabled persons in total population by economic age groups in 2011 and 2021
As of 31 March**4.5. Zróżnicowanie przestrzenne występowania niepełnosprawności****4.5. Spatial diversity of disability occurrence**

Na przestrzeni dziesięciu lat liczba niepełnosprawnych zwiększyła się we wszystkich województwach. Największy przyrost odnotowano w mazowieckim (o 30,7%), świętokrzyskim (o 28,2%) i podkarpackim (o 26,8%). Warmińsko-mazurskie było drugim, po dolnośląskim i lubuskim, województwem o najmniejszym wzroście liczby osób niepełnosprawnych (o 6,0%). W Polsce odnotowano zwiększenie liczby osób z niepełnosprawnościami o 16,0%.

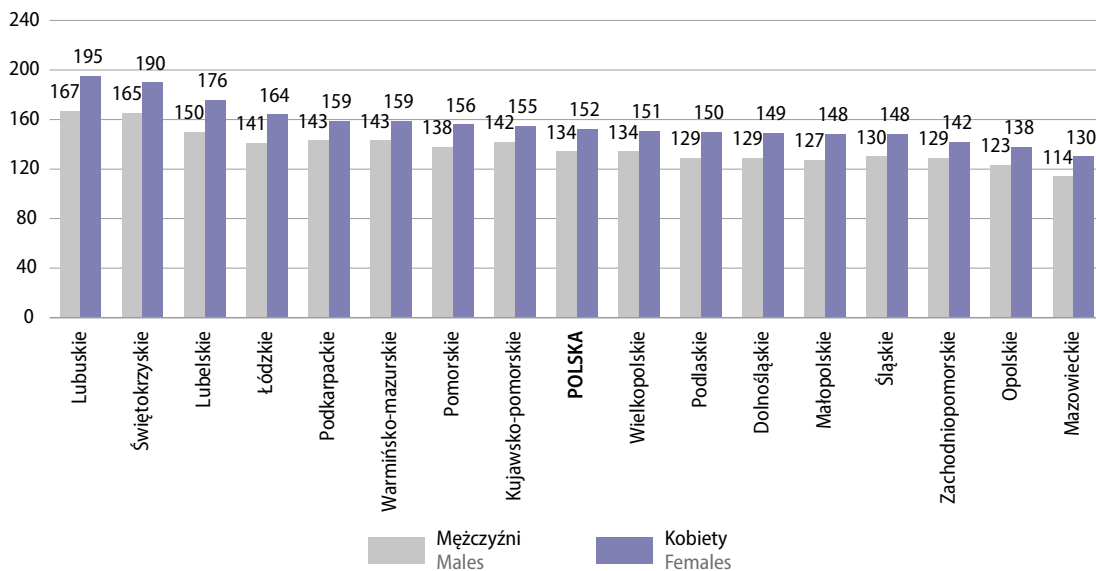
W 2021 r. natężenie niepełnosprawności mierzone liczbą osób niepełnosprawnych na 1000 mieszkańców wyniosło w województwie 151 (w Polsce 143) i było o 15 większe w porównaniu z 2011 r. (w Polsce o 21). Najwyższą wartość współczynnika odnotowano w lubuskim (182) i świętokrzyskim (177), a najniższą w mazowieckim (122) i opolskim (131).

We wszystkich województwach problem niepełnosprawności częściej dotyczył kobiet niż mężczyzn. Największe natężenie niepełnosprawności, zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet, odnotowano w lubuskim, najmniejsze w mazowieckim. Największą różnicę w natężeniu niepełnosprawności między kobietami a mężczyznami zarejestrowano w lubuskim (28), a najmniejszą w zachodniopomorskim i kujawsko-pomorskim (13). W warmińsko-mazurskim współczynnik natężenia niepełnosprawności dla obydwu płci był wyższy niż w kraju.

Wykres 21. Osoby niepełnosprawne na 1000 ludności według płci i województw w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Chart 21. Disabled persons per 1000 population by sex and voivodships in 2021
As of 31 March

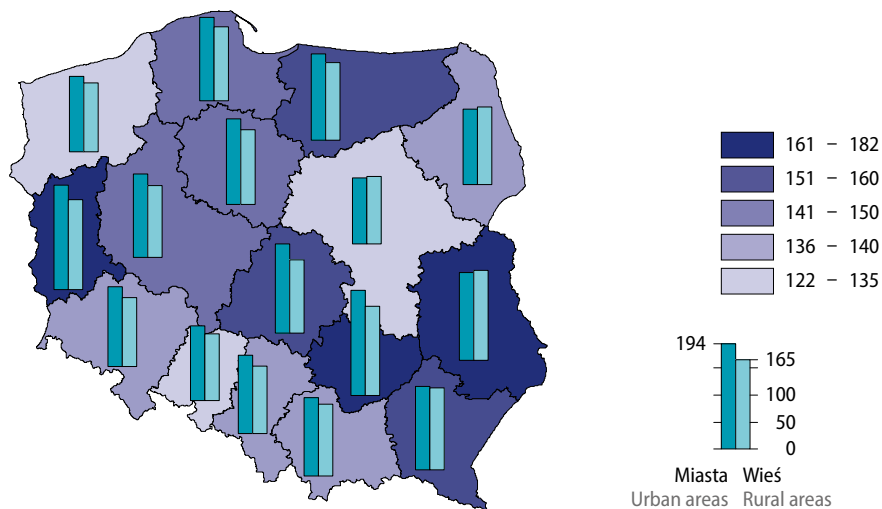

W trzynastu województwach natężenie niepełnosprawności było większe wśród mieszkańców miast. Najwięcej osób niepełnosprawnych na 1000 ludności na terenach miejskich mieszkało w świętokrzyskim (194) i lubuskim (191), najmniej w mazowieckim (121). W trzech województwach: lubelskim, mazowieckim i podlaskim, większe natężenie niepełnosprawności występowało wśród mieszkańców wsi. Największa liczba osób niepełnosprawnych na 1000 ludności wiejskiej przypadła w lubuskim i lubelskim (165), a także świętokrzyskim (164). W warmińsko-mazurskim współczynnik natężenia niepełnosprawności w miastach wyniósł 158 (w Polsce 148) i był o 16 osób większy niż na terenach wiejskich (w Polsce o 11).

Mapa 22. Osoby niepełnosprawne na 1000 ludności według miejsca zamieszkania i województw w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Map 22. Disabled persons per 1000 population by place of residence and voivodships in 2021
As of 31 March

W warmińsko-mazurskim na przestrzeni dziesięciu lat liczba niepełnosprawnych wzrosła w trzynastu powiatach – najbardziej w oleckim (o 31,4%) i olsztyńskim (o 26,6%). Mniejszą liczebność osób z niepełnosprawnościami odnotowano w ośmiu powiatach. Największy spadek w porównaniu z 2011 r. zarejestrowano w działdowskim (o 14,1%) i nidzickim (o 13,9%).

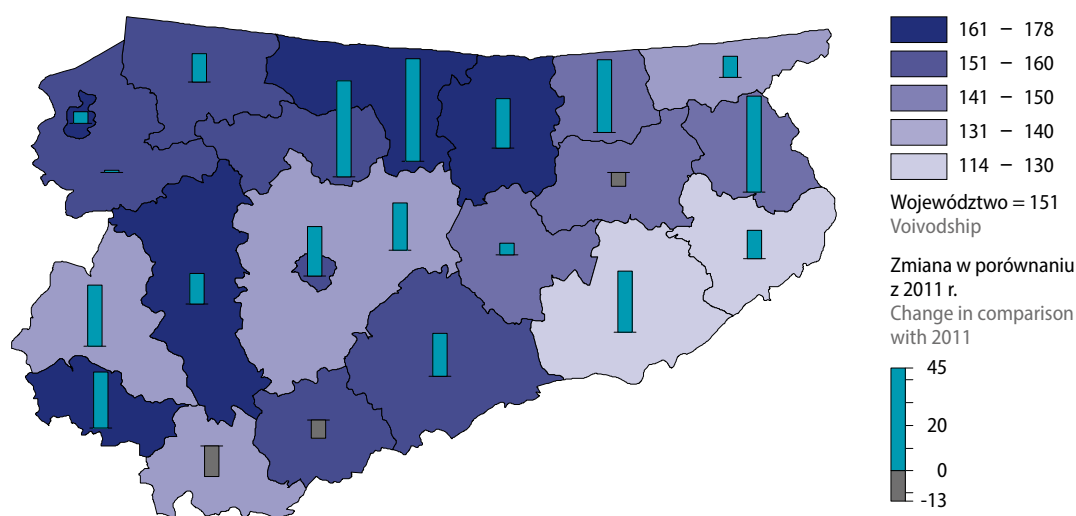
Analiza natężenia niepełnosprawności na poziomie powiatowym wykazała, że największa liczba osób niepełnosprawnych na 1000 mieszkańców przypadała w powiecie nowomiejskim (178), Elblągu (176) i powiecie ostródzkim (174). Najmniej osób niepełnosprawnych w przeliczeniu na 1000 osób mieszkało w powiecie elckim (114) i piskim (123). W porównaniu z 2011 r. natężenie niepełnosprawności zmniejszyło się w trzech powiatach: działdowskim, nidzickim i giżyckim. Najbardziej wzrosło w bartoszyckim, lidzbarskim i oleckim.

Mapa 23. Osoby niepełnosprawne na 1000 ludności według powiatów w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Mapa 23. Disabled persons per 1000 population by powiats in 2021

As of 31 March

W większości powiatów niepełnosprawnością częściej dotknięte były kobiety, jedynie w elckim i węgorzewskim częstotliwość występowania niepełnosprawności była większa wśród mężczyzn. Największe natężenie niepełnosprawności na terenach miejskich odnotowano w powiecie nowomiejskim. Liczba osób niepełnosprawnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców była w nim prawie dwukrotnie wyższa niż w powiecie elckim, w którym współczynnik natężenia niepełnosprawności był najmniejszy w województwie. Największe natężenie niepełnosprawności na terenach wiejskich dotyczyło powiatu bartoszyckiego, a najmniejsze olsztyńskiego.

Tablica 17. Osoby niepełnosprawne według miejsca zamieszkania, płci i powiatów

Stan w dniu 31 marca

Table 17. Disabled persons by place of residence, sex and powiats

As of 31 March

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total		Mężczyźni Males		Kobiety Females		Miasta Urban areas		Wieś Rural areas	
	2011	2021	2011	2021	2011	2021	2011	2021	2011	2021
	na 1000 ludności per 1000 population									
Ogółem Total	136	151	130	143	142	159	142	158	126	142
Powiaty: Powiats:										
bartoszycki	123	168	118	158	128	178	132	165	112	171
braniewski	147	159	140	149	155	169	140	153	155	166
działdowski	151	138	149	134	153	143	166	147	139	131
elbląski	154	155	151	147	158	163	162	167	151	150
ełcki	103	114	102	115	103	114	111	108	86	128
giżycki	153	147	150	143	157	151	156	160	149	131
gołdapski	128	137	119	134	137	141	126	149	130	125
iławski	113	140	107	132	120	147	137	150	81	125
kętrzyński	149	170	140	160	158	179	156	176	139	161
lidzbarski	116	157	104	142	127	171	128	164	98	147
mragowski	142	146	136	139	147	154	166	158	116	134
nidzicki	168	159	156	152	179	166	175	165	162	155
nowomiejski	154	178	146	167	161	189	167	205	149	169
olecki	101	142	97	137	105	147	111	131	92	152
olsztyński	112	132	114	130	110	134	113	151	111	124
ostródzki	162	174	156	165	167	184	162	188	161	160
piski	97	123	95	117	100	129	94	121	102	126
szczycieński	142	160	139	155	144	165	161	184	129	143
węgorzewski	113	144	112	146	115	143	96	146	130	143
Miasta na prawach powiatu: Cities with powiat status:										
Elbląg	171	176	153	161	187	190	171	176	-	-
Olsztyn	134	155	126	142	140	166	134	155	-	-

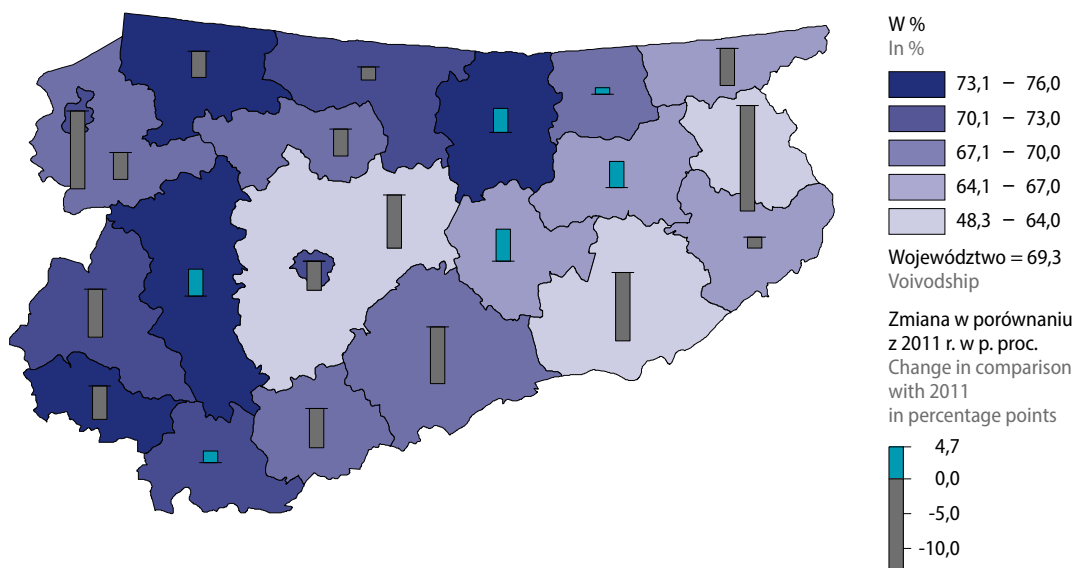
W dziesięciu powiatach udział osób niepełnosprawnych prawnie w populacji osób z niepełnosprawnościami był wyższy niż w województwie. Największy odsetek zarejestrowano w powiecie ostródzkim (76,0%) i nowomiejskim (75,3%). Największy udział osób niepełnosprawnych tylko biologicznie odnotowano w powiecie piskim, w którym grupa ta stanowiła ponad połowę zbiorowości osób z niepełnosprawnościami (51,7%). W porównaniu z 2011 r. udział osób niepełnosprawnych prawnie zmalał w większości powiatów – w największym stopniu w oleckim i Elblągu (powyżej 10 p. proc.). Największy przyrost odnotowano w mrągowskim (4,7 p. proc.).

Mapa 24. Osoby niepełnosprawne prawnie według powiatów w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Map 24. Legally disabled persons by powiats in 2021

As of 31 March

Rozdział 5. Przynależność narodowo-etniczna i wyznaniowa

Chapter 5. National-ethnic and religious affiliation

5.1. Struktura narodowo-etniczna ludności oraz język używany w domu

5.1. National-ethnic structure of the population and language used at home

Narodowość (przynależność narodowa lub etniczna) jest deklaratywną, opartą na subiektywnym odczuciu, indywidualną cechą każdego człowieka, wyrażającą jego emocjonalny, kulturowy lub wynikający z pochodzenia związek z określonym narodem lub wspólnotą etniczną. Narodowości (przynależności narodowo-etnicznej) nie należy mylić z obywatelstwem (przynależnością państwową).

W Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań 2021 umożliwiono osobom spisywanym wyrażenie złożonej tożsamości narodowej poprzez zadanie dwóch pytań o przynależność narodowo-etniczną:

1. Jaka jest Pana(i) narodowość?
2. Czy odczuwa Pan(i) przynależność także do innego narodu lub wspólnoty etnicznej?

Jeśli osoba spisywana uważała, że np. z powodu różnej narodowości swoich rodziców identyfikuje się z dwiema społecznościami narodowymi, mogła jako pierwszą zadeklarować przynależność narodową silniej odczuwaną lub ważniejszą, a następnie wskazać drugą.

W 2021 r. polską tożsamość narodową (w pierwszej lub drugiej deklaracji) wskazało 99,2% mieszkańców województwa (w Polsce 98,8%). Było to o 1,6 p. proc. więcej niż dziesięć lat wcześniej (w Polsce o 1,7 p. proc.). Tożsamość narodową inną niż polska wskazało 1,7% osób w województwie (w Polsce 3,3%). Spośród wszystkich osób w kraju deklarujących tożsamość inną niż polska, największy odsetek odnotowano w śląskim (45,3%) i pomorskim (16,3%), najmniejszy w świętokrzyskim (0,7%) i lubuskim (1,0%).

Niezależnie od kolejności deklaracji, w warmińsko-mazurskim najczęściej wskazywaną przynależnością narodowo-etniczną, inną niż polska, była ukraińska i niemiecka (w Polsce – śląska i kaszubska). W 2011 r., w grupie deklarujących inną niż polska przynależność narodowo-etniczną, osoby wskazujące narodowość ukraińską stanowiły 52,5%. Pomimo zmniejszenia w ciągu dziesięciu lat liczebności osób w tej kategorii o 3,8 tys., w warmińsko-mazurskim mieszkała trzecia pod względem wielkości zbiorowość osób z przynależnością ukraińską (po mazowieckim i dolnośląskim).

Tablica 18. Ludność według identyfikacji narodowo-etnicznej w 2021 r.
Stan w dniu 31 marca

Table 18. Population by national-ethnic identification in 2021
As of 31 March

Identyfikacja narodowo-etniczna (wyrażona w pierwszej lub drugiej deklaracji) ^a National-ethnic identification (expressed in the first or second declaration) ^a	W liczbach bezwzględnych In absolute figures	Polska=100
Ludność ogółem Population total	1 382 232	3,6
Polska Polish	1 371 380	3,6
Inna niż polska Other than Polish	22 966	1,8
w tym: of which:		
ukraińska Ukrainian	9 556	11,6
niemiecka German	4 717	3,3
angielska English	2 412	4,4
białoruska Belarusian	1 331	2,4
amerykańska American	757	2,7
włoska Italian	599	3,0
rosyjska Russian	575	3,6
holenderska Dutch	471	4,6
romska Romany	419	3,1
litewska Lithuanian	418	4,1
irlandzka Irish	416	3,6
Nieustalona Unknown	451	4,1

a Tablica zawiera zestawienie odpowiedzi z dwóch pytań o przynależność narodowo-etniczną – dane nie sumują się.

a The table contains a summary of answers from two questions about national-ethnic affiliation – data do not add up.

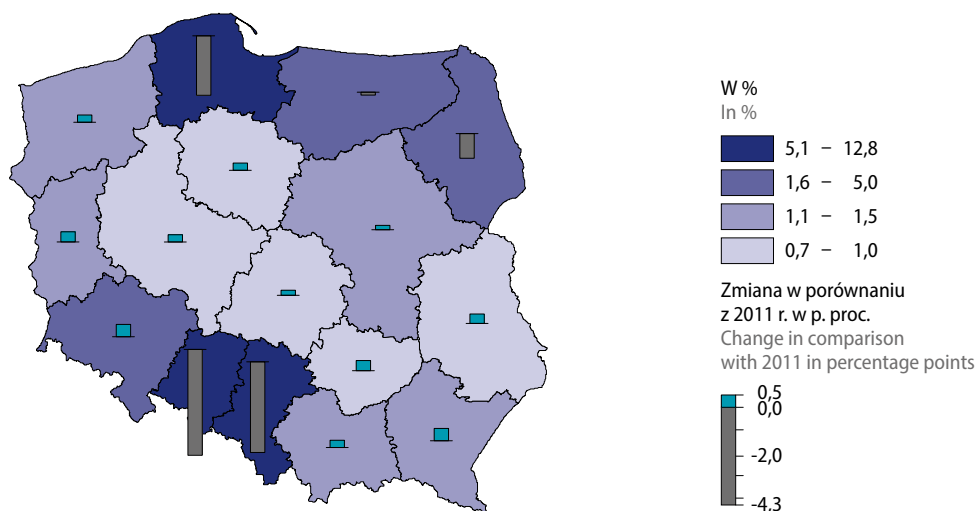
Największy odsetek osób deklarujących przynależność narodowo-etniczną inną niż polska odnotowano w śląskim (12,8%) i opolskim (12,0%). Warmińsko-mazurskie znalazło się w grupie pięciu województw, w których w okresie analizowanych dziesięciu lat odsetek osób deklarujących przynależność narodowo-etniczną inną niż polska zmalał.

Mapa 25. Odsetek osób deklarujących tożsamość narodowo-etniczną inną niż polska według województw w 2021 r. (województwo=100)

Stan w dniu 31 marca

Map 25. Percentage of persons declaring national-ethnic identification other than Polish by voivodships in 2021 (voivodship=100)

As of 31 March

Język używany w domu dotyczy języka używanego na co dzień i odnosi się do języka mówionego lub migowego, który używany jest w kontaktach rodzinnych. Język ten nie odnosi się do znajomości języków obcych.

W spisie powszechnym w 2021 r. pytanie o język domowy było niezależne od pytania o narodowość. Respondenci mieli możliwość wymienienia dwóch języków niepolskich, niezależnie od tego, czy były używane z językiem polskim, czy też nie.

Większość mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego (99,7%) wskazało język polski jako ten, który był używany w kontaktach domowych (w Polsce 99,6%). Osoby posługujące się językiem innym niż polski, niezależnie czy był to język podstawowy czy dodatkowy, stanowiły 3,2% (w Polsce 4,6%). Największy odsetek osób, które w domu posługują się innym językiem (wyłącznie lub dodatkowo) odnotowano w opolskim (13,2%) i śląskim (11,2%), najmniej w świętokrzyskim, lubelskim i łódzkim (2,4%).

Tablica 19. Ludność według języka używanego w domu w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Table 19. Population by language used at home in 2021
As of 31 March

Język używany w domu ^a Language used at home ^a	W liczbach bezwzględnych In absolute figures	Polska=100
Ludność ogółem Population total	1 382 232	3,6
Polski Polish	1 378 356	3,6
Inny niż polski Other than Polish	43 642	2,5
w tym: of which:		
angielski English	23 742	3,2
niemiecki German	8 705	4,0
ukraiński Ukrainian	5 232	9,5
rosyjski Russian	1 590	2,5
włoski Italian	1 263	3,3
francuski French	1 080	2,6
niderlandzki Dutch	817	4,6
hiszpański Spanish	764	2,6
norweski Norwegian	681	4,8
szwedzki Swedish	634	6,1
Nieustalony Unknown	1 334	4,1

a Tablica zawiera zestawienie odpowiedzi z dwóch pytań o język używany w domu – dane nie sumują się.

a The table contains a summary of answers from two questions about language used at home – data do not add up.

Według danych NSP 2021 językami niepolskimi używanymi najczęściej przez mieszkańców województwa w kontaktach domowych były: angielski, niemiecki, ukraiński (w Polsce – angielski, śląski, niemiecki). Trzeci co do wielkości udział osób deklarujących tożsamość ukraińską w Polsce znalazł odzwierciedlenie w trzeciej lokacie warmińsko-mazurskiego pod względem odsetka osób w kraju używających języka ukraińskiego w domu.

5.2. Przynależność wyznaniowa

5.2. Religious affiliation

Wyznanie (przynależność wyznaniowa) to formalne uczestnictwo lub emocjonalny związek osoby z określonym wyznaniem religijnym (kościółem lub związkiem wyznaniowym).

Podczas spisu powszechnego w 2021 r. wyznanie było określane na podstawie dobrowolnej deklaracji, w tym także wyrażającej brak związku z jakimkolwiek wyznaniem (bez wyznania).

W 2021 r. ponad ¼ mieszkańców warmińsko-mazurskiego udzieliło odpowiedzi na pytanie o przynależność wyznaniową, natomiast prawie ½ skorzystała z możliwości odmowy. Wśród osób udzielających odpowiedzi 92,8% określiło się jako należący do wyznania (w Polsce 91,4%). Było to o 5,5 p. proc. mniej w porównaniu z 2011 r.

Tablica 20. Ludność według deklarowanej przynależności do wyznania religijnego w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Table 20. Population by declared religious affiliation in 2021

As of 31 March

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Polska=100
Ogółem Total	1 382 232	3,6
Udzielający odpowiedzi na pytanie o wyznanie Answering the question about religion	1 109 747	3,7
należący do wyznania belonging to a religion	1 029 748	3,7
Kościół Katolicki – obrządek łaciński (Kościół rzymskokatolicki) Catholic Church – Latin rite (Roman Catholic Church)	1 005 462	3,7
Kościół Katolicki – obrządek bizantyjsko-ukraiński (Kościół greckokatolicki) Catholic Church – Byzantine-Ukrainian rite (Greek Catholic Church)	9 413	28,3
Świadkowie Jehowy Jehovah's Witnesses	3 862	3,6
Kościół Ewangelicko-Augsburski Evangelical Church of the Augsburg Confession	3 802	5,8
Kościół Prawosławny Orthodox Church	2 926	1,9
Kościół Zielonoświątkowy Pentecostal Church	1 472	4,9
Kościół Starokatolicki Mariawitów Old Catholic Mariavite Church	108	0,9
inne other	2 703	3,5
nienależący do żadnego wyznania not belonging to any religion	79 999	3,1
Odmawiający odpowiedzi na pytanie o wyznanie Refusing to answer the question on religion	272 028	3,5
Nie ustalono Not stated	457	2,8

Najczęściej wskazywaną była przynależność do Kościoła Katolickiego obrządku łacińskiego, w którym uczestnictwo zadeklarowało 97,6% osób potwierdzających przynależność wyznaniową. Osoby te stanowiły 72,7% mieszkańców województwa (w Polsce 71,3%). Było to o 14,5 p. proc. mniej w porównaniu z 2011 r.

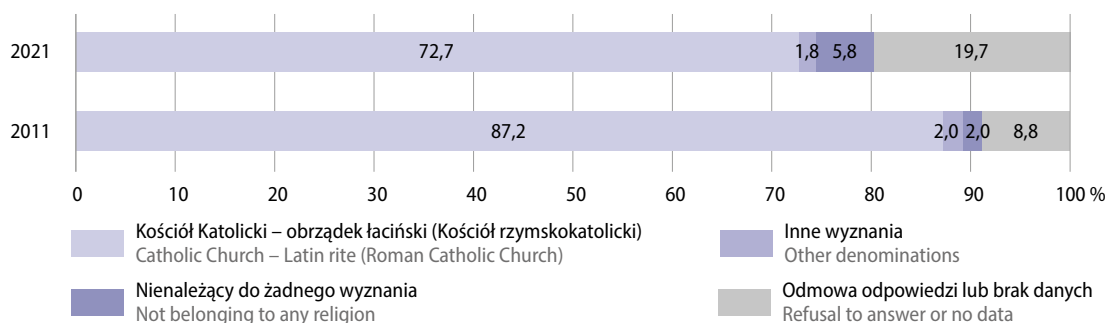
Udział wiernych innych wyznań pozostał na zbliżonym poziomie. Wśród nich najliczniejszą społeczność w województwie tworzyli wierni Kościoła Katolickiego obrządku bizantyjsko-ukraińskiego (w Polsce – Kościoła Prawosławnego). W warmińsko-mazurskim mieszkała największa grupa wiernych deklarujących przynależność do tego wyznania w Polsce. W porównaniu z wynikami spisu z 2011 r. prawie trzykrotnie wzrósł odsetek osób nienależących do żadnego wyznania oraz ponad dwukrotnie – odmawiających odpowiedzi na pytanie dotyczące przynależności wyznaniowej.

Wykres 22. Struktura przynależności wyznaniowej ludności w latach 2011 i 2021

Stan w dniu 31 marca

Chart 22. Structure of religious affiliation of the population in 2011 and 2021

As of 31 March

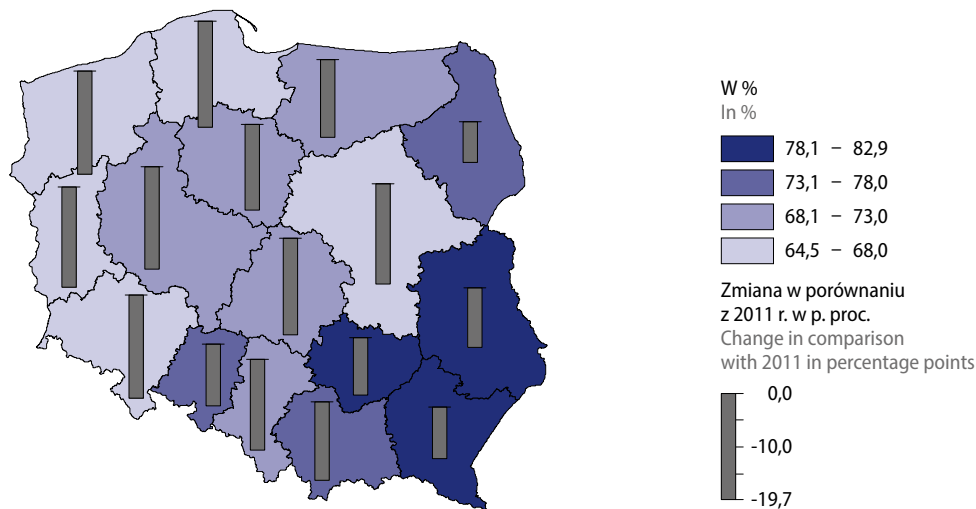
Udział ludności deklarującej przynależność do Kościoła Katolickiego obrządku łacińskiego był zróżnicowany terytorialnie. Największym odsetkiem wiernych należących do tego wyznania charakteryzowały się województwa leżące w południowo-wschodniej części kraju. W analizowanych latach 2011–2021 udział osób identyfikujących się z wyznaniem Kościoła Katolickiego obrządku łacińskiego zmniejszył się we wszystkich województwach, najbardziej w pomorskim, dolnośląskim, zachodniopomorskim i wielkopolskim (powyżej 19 p. proc.).

Mapa 26. Odsetek osób deklarujących przynależność wyznaniową do Kościoła Katolickiego obrządku łacińskiego według województw w 2021 r. (województwo=100)

Stan w dniu 31 marca

Map 26. Percentage of persons declaring religious affiliation to Catholic Church – Latin rite by voivodships in 2021 (voivodship=100)

As of 31 March

Rozdział 6. Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania

Chapter 6. Population in the collective living quarters

Obiekt zbiorowego zakwaterowania (OZZ) to zespół pomieszczeń (pokoje i innych pomieszczeń pomocniczych), zlokalizowanych w jednym lub kilku budynkach, zajętych przez jeden odrębny zakład, świadczący usługi w zakresie następujących działalności:

- nauka i praca (np. domy studenckie, hotele pracownicze),
- system pieczy zastępczej oraz placówki dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (np. pogotowia opiekuńcze, domy dziecka),
- leczenie i opieka (np. domy pomocy społecznej),
- obiekty instytucji wyznaniowych (np. domy zakonne, klasztory),
- tymczasowe schronienie (placówki dla bezdomnych, placówki dla opiekunów z dziećmi albo kobiet w ciąży, ośrodki dla cudzoziemców),
- mieszkania chronione (np. dla osób opuszczających pieczę zastępczą, osób niepełnosprawnych, osób wychodzących z bezdomności, cudzoziemców),
- pozostałe obiekty, łącznie z obiektami zamkniętymi (zakłady poprawcze i schroniska dla nieletnich).

W trakcie spisu powszechnego w 2021 r. w warmińsko-mazurskim badaniu poddano 927 obiektów zbiorowego zakwaterowania (296 w 2011 r.), w których mieszkało 9,6 tys. osób (14,9 tys. w 2011 r.).

Tablica 21. Obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz ludność w nich mieszkająca według kategorii obiektów w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Table 21. Collective living quarters and population living in them by category of objects in 2021

As of 31 March

Kategorie obiektów Categories of objects	Obiekty zbiorowego zakwaterowania Collective living quarters	Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania Population in collective living quarters		
		ogółem total	mężczyźni males	kobiety females
Ogółem Total	927	9 593	5 322	4 271
Nauka i praca Education and work	482	1 832	1 013	819
Leczenie i opieka Treatment and care	134	4 603	2 332	2 271
Obiekty instytucji wyznaniowych Facilities of religious institutions	112	881	542	339
System pieczy zastępczej oraz placówki dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi Foster care system and facilities for children and young persons with special educational needs	97	1 530	864	666
Tymczasowe schronienie Temporary shelter	38	569	465	104
Mieszkania chronione Sheltered dwellings	24	87	51	36
Pozostałe obiekty (łącznie z obiektami zamkniętymi) Other objects (including closed facilities)	40	91	55	36

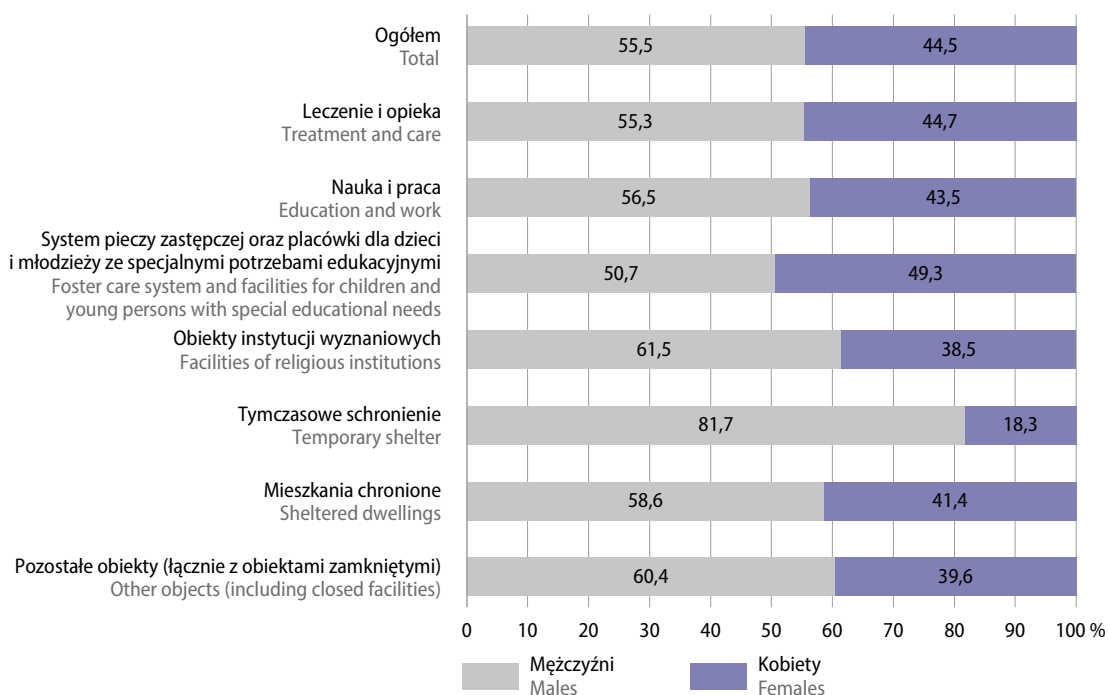
Liczba osób przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania może być zaniżona ze względu na fakt, iż spis ludności i mieszkań był realizowany w okresie pandemii wywołanej wirusem SARS-CoV-2 oraz związanych z tym ograniczeń i restrykcji sanitarnych. Osoby mieszkające w niektórych obiektach zbiorowego zakwaterowania, jak domy studenckie czy hotele pracownicze, mogły przebywać w domach rodzinnych i takie miejsca zamieszkania podać na dzień 31 marca 2021 r.

W większości województw, z wyjątkiem mazowieckiego i małopolskiego, w obiektach zbiorowego zakwaterowania przeważali mężczyźni. Warmińsko-mazurskie było drugim, po zachodniopomorskim, województwem o największym udziale mężczyzn zamieszkujących w OZZ (55,5%). We wszystkich kategoriach obiektów zbiorowego zakwaterowania w warmińsko-mazurskim odsetek mieszkających w nich mężczyzn był większy niż kobiet.

Wykres 23. Struktura ludności w obiektach zbiorowego zakwaterowania według płci w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

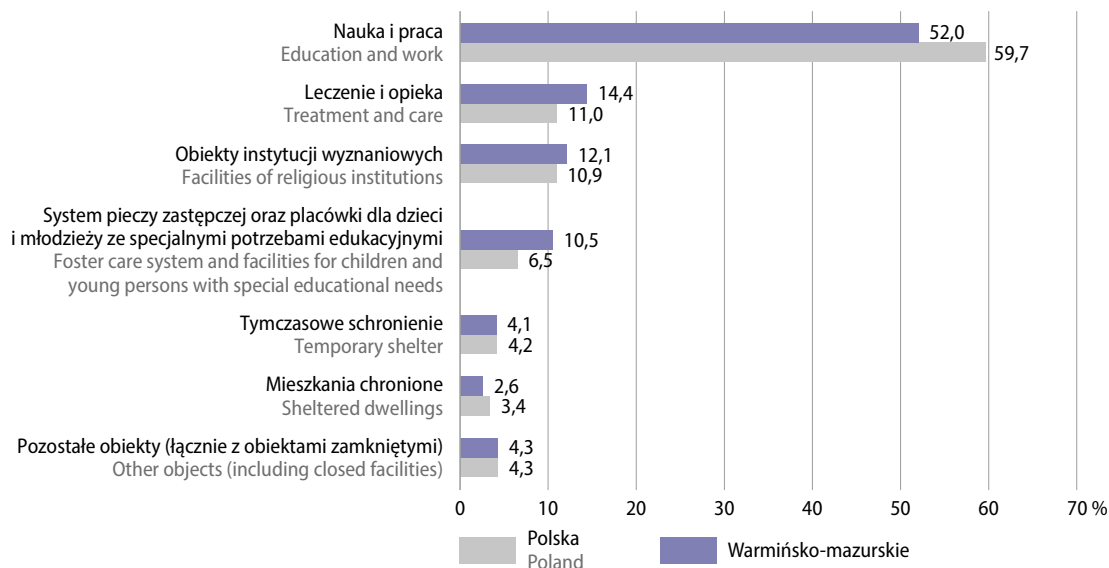
Chart 23. Structure of population in the collective living quarters by sex in 2021
As of 31 March

We wszystkich województwach najliczniejszą grupę tworzyły obiekty związane z nauką i pracą. W warmińsko-mazurskim stanowiły ponad połowę obiektów zbiorowego zakwaterowania. Największy ich udział odnotowano w wielkopolskim (68,8%) i lubuskim (68,5%), najmniejszy w świętokrzyskim (34,7%) i podkarpackim (39,9%). W większości województw drugą najliczniejszą kategorią OZZ były obiekty związane z leczeniem i opieką. Warmińsko-mazurskie zajęło drugą lokatę, pod względem udziału tego typu obiektów.

Wykres 24. Struktura obiektów zbiorowego zakwaterowania według kategorii obiektów w 2021 r.

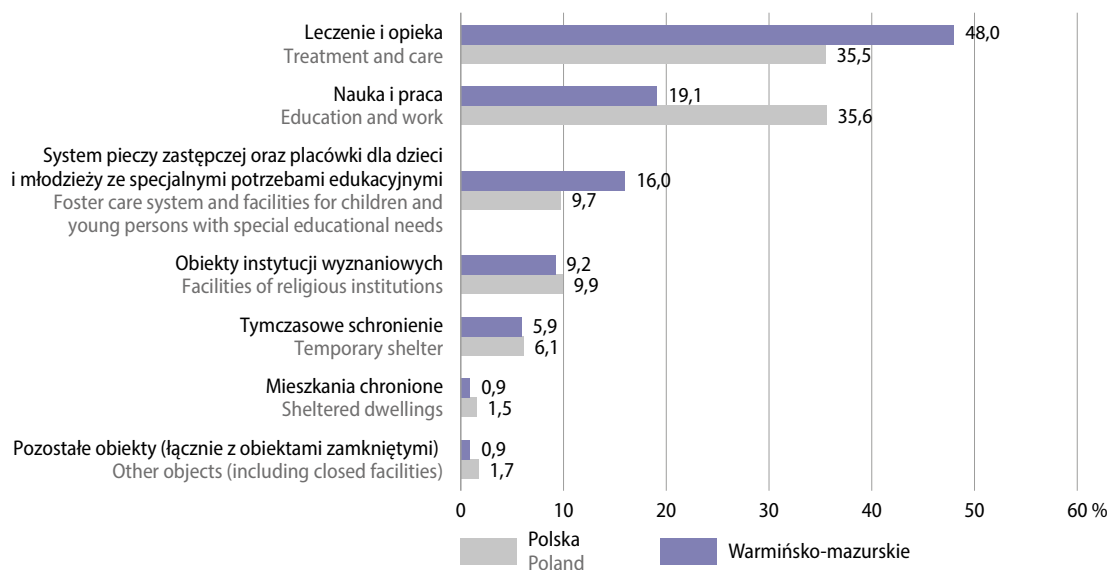
Stan w dniu 31 marca

Chart 24. Structure of collective living quarters by category of objects in 2021
As of 31 March

W 2021 r. w siedmiu województwach najliczniejszą zbiorowość tworzyły osoby zamieszkujące w obiektach zbiorowego zakwaterowania związanych z leczeniem i opieką. Warmińsko-mazurskie było województwem o największym udziale mieszkańców w tego rodzaju OZZ. Prawie 1/5 osób zamieszkiwała obiekty związane z nauką i pracą, a co szósty mieszkaniec OZZ przebywał w obiekcie systemu pieczy zastępczej oraz placówce dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Wykres 25. Struktura ludności w obiektach zbiorowego zakwaterowania według kategorii obiektów w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Chart 25. Structure of population in the collective living quarters by category of objects in 2021
As of 31 March

Rozdział 7. Migracje ludności

Chapter 7. Migration of population

Migracje ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zamieszkania.

Przyjmując za kryterium podziału długość pobytu (nieobecności) migracje dzieli się na:

- **krótkookresowe** – pobyt czasowy trwający od 3 do 12 miesięcy,
- **długookresowe** – pobyt czasowy trwający co najmniej 12 miesięcy oraz zamieszkanie na stałe – bez względu na okres zamieszkiwania.

Kryterium położenia poprzedniego i obecnego miejsca zamieszkania dzieli migracje na:

- **wewnętrzne** – przemieszczenia ludności w granicach kraju,
- **zagraniczne** – przemieszczenia związane ze zmianą kraju zamieszkania.

W ramach migracji wewnętrznych wyróżnia się migracje:

- **międzywojewódzkie** – przemieszczenia ludności z jednego województwa do innego,
- **wewnątrzwojewódzkie** – zmiany miejsca zamieszkania w obrębie tego samego województwa.

Migracje zagraniczne to wyjazdy z kraju stałego zamieszkania (**emigracja**) lub przyjazdy do kraju (**imigracja**) w celu zamieszkania na stałe lub na pobyt czasowy.

Osoba migrująca (migrant) to osoba, która zmienia swoje miejsce zamieszkania.

Emigrant to osoba przemieszczająca się z kraju za granicę na pobyt stały lub czasowy.

Imigrant to osoba przybyła z zagranicy do kraju na pobyt stały lub czasowy.

7.1. Ludność według okresu zamieszkiwania w miejscu aktualnego zamieszkania

7.1. Population by period of residence in the place of current residence

Ludność zamieszkała od urodzenia (ludność zasiedziała) to osoby, które od urodzenia nie opuszczały miejscowości aktualnego zamieszkania lub opuszczały ją, ale na okres krótszy niż rok. W spisie nie uwzględniono przerw w zamieszkiwaniu (bez względu na okres ich trwania) spowodowanych m.in.:

- odbywaniem zasadniczej służby wojskowej,
- przebywaniem w zakładach karnych (aresztach śledczych, zakładach poprawczych),
- przebywaniem w innych miejscach z powodu działań wojennych, udziału w misjach wojskowych.

Ludność przybyła (napływowa lub mobilna) to osoby, które przybyły oraz te, które powróciły do miejscowości aktualnego zamieszkania, po co najmniej rocznym pobycie poza tą miejscowością (w innej miejscowości w kraju lub za granicą).

Osoby, które w momencie spisu przebywały czasowo za granicą co najmniej 12 miesięcy wyłączone z obu kategorii. Ludność przebywająca za granicą do 1 roku została włączona do ludności zamieszkałej od urodzenia (jeśli przed wyjazdem za granicę nie migrowała) lub do ludności przybyłej (jeśli przed wyjazdem za granicę migrowała).

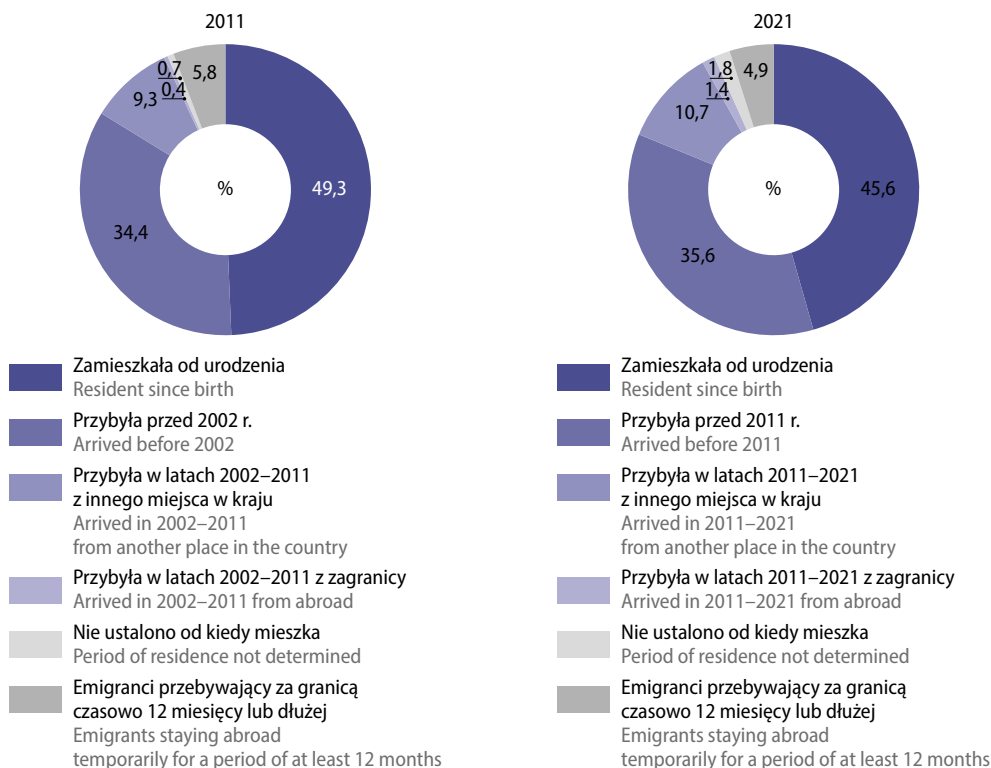
Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 wykazały, że 45,6% mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego mieszkało od urodzenia w miejscowości aktualnego zamieszkania (w Polsce 50,6%). Było to o 3,7 p. proc. mniej niż dziesięć lat wcześniej (w Polsce mniej o 5,9 p. proc.). Oznacza to, że 629,7 tys. osób w ciągu swojego życia nie opuściło miejscowości urodzenia na okres 12 miesięcy lub dłużej. Ludność napływowa stanowiła 47,7%. Ponad 1/3 mieszkańców województwa to osoby, które przybyły do miejscowości obecnego zamieszkania przed 2011 r., a 12,1% to osoby, które przybyły w latach 2011–2021.

Wykres 26. Ludność według okresu zamieszkiwania w miejscu aktualnego zamieszkania

Stan w dniu 31 marca

Chart 26. Population by period of residence in the place of current residence

As of 31 March

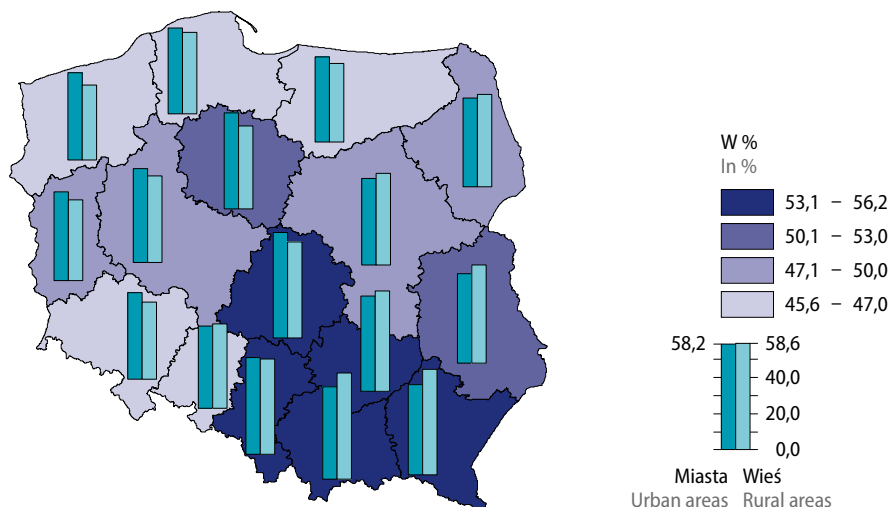

W 2021 r., podobnie jak dziesięć lat wcześniej, warmińsko-mazurskie było województwem o najmniejszym odsetku osób zamieszkałych od urodzenia w tej samej miejscowości. Najwyższy odnotowano w łódzkim (56,2%) i małopolskim (55,1%). W porównaniu z 2011 r. udział ludności zasiedziałej zmniejszył się we wszystkich województwach, najbardziej w mazowieckim (o 8,1 p. proc.) i małopolskim (o 7,7 p. proc.). Warmińsko-mazurskie znalazło się w grupie trzech województw o najmniejszym spadku (obok lubuskiego i opolskiego).

W dziewięciu województwach, w tym w warmińsko-mazurskim, udział ludności zamieszkałej od urodzenia był większy w miastach. Jego zmniejszenie w latach 2011–2021 zarejestrowano we wszystkich województwach, zarówno w miastach, jak i na wsi. W warmińsko-mazurskim odsetek ludności zasiedziałej na terenach miejskich wyniósł 47,1% (w Polsce 50,5%) i był o 1,9 p. proc. mniejszy niż w 2011 r. (w Polsce o 4,8 p. proc.). Na terenach wiejskich osoby zamieszkałe od urodzenia w tej samej miejscowości stanowiły 43,4% mieszkańców (w Polsce 50,7%), a ich udział zmniejszył się o 6,4 p. proc. w porównaniu z wcześniejszym spisem (w Polsce o 7,7 p. proc.). Największą zasiedziałość ludności miejskiej odnotowano w łódzkim (58,2%), a najmniejszą w opolskim (45,6%). Na wsi najwyższy odsetek osób zamieszkałych od urodzenia dotyczył małopolskiego (58,6%) i podkarpackiego (58,2%), a najmniejszy zachodniopomorskiego (41,7%).

Mapa 27. Udział ludności zamieszkałej od urodzenia według województw w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Map 27. Share of population residing since birth by voivodships in 2021
As of 31 March**7.2. Migracje wewnętrzne****7.2. Internal migration**

Informacje o ruchu migracyjnym pozyskane podczas spisu powszechnego dotyczą ludności, która przynajmniej raz w życiu zmieniła miejsce zamieszkania. Dane o migracjach w latach 2011–2021 obejmują liczbę osób, które migrowały, a nie liczbę wszystkich migracji jakie miały miejsce w tych latach.

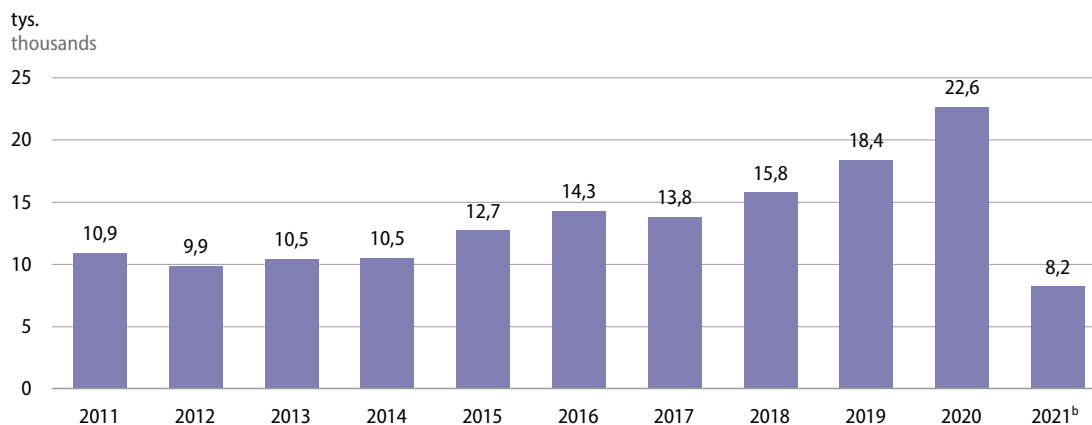
Dane pochodzące ze spisu nie są w pełni porównywalne z danymi statystyki bieżącej, w której liczba migracji uwzględnia wszystkie zameldowania na pobyt stały dokonane w danym okresie. Dotyczy zatem faktów migracji, nie zaś liczby osób migrujących w danym czasie. Jedna osoba może dokonać takiego zameldowania kilka razy w ciągu badanego okresu.

W statystyce bieżącej nie uwzględnia się również kryterium dotyczącego okresu przebywania w danej miejscowości. W spisie uwzględniano zmiany miejsca zamieszkania, jeśli w poprzedniej miejscowości osoba przebywała co najmniej rok.

7.2.1. Ludność przybyła w latach 2011–2021 z innego miejsca w kraju**7.2.1. Population arrived in 2011–2021 from another place in the country**

Analiza ruchu migracyjnego pokazuje, że w warmińsko-mazurskim w latach 2011–2021 liczba migrujących, którzy przybyli do aktualnego miejsca zamieszkania po nieobecności trwającej rok lub dłużej, wyniosła 167,6 tys. osób. Spośród nich 88,5% przybyło z innego miejsca w kraju, 11,3% z zagranicy, a dla 0,2% miejsce poprzedniego pobytu nie zostało ustalone. Liczba ta nie odpowiada sumie migracji, jakie miały miejsce w tym okresie, ale przedstawia liczbę osób, które przynajmniej raz w badanym okresie zmieniły miejsce zamieszkania po pobycie w innym miejscu przez co najmniej rok. Podczas spisu w 2021 r. badano ostatnią migrację każdej osoby. Migracje wcześniejsze nie były rejestrowane. Z tego powodu liczba migrantów w kolejnych analizowanych latach jest coraz większa.

Wykres 27. Ludność przybyła w latach 2011–2021 z innego miejsca w kraju według roku przybycia^a
 Chart 27. Population arrived in 2011–2021 from another place in the country by year of arrival^a

a W podziale nie uwzględniono osób, dla których nie ustalono roku przybycia.

b Dotyczy okresu od 1 stycznia do 31 marca.

a The division does not include persons for whom the year of arrival was not determined.

b Applies to the period from 1 January to 31 March.

W warmińsko-mazurskim w 2021 r. ludność przybyła z innego miejsca w kraju stanowiła 10,7% mieszkańców (w Polsce 11,2%). Największy odsetek tej ludności odnotowano w pomorskim, wielkopolskim i mazowieckim (powyżej 13%), a najmniejszy w świętokrzyskim i podkarpackim (po 8,8%). Udział ludności przybytej w latach 2011–2021 wzrósł we wszystkich województwach. W największym stopniu w dolnośląskim (o 3,4 p. proc.) i pomorskim (o 2,8 p. proc.). W warmińsko-mazurskim udział ludności przybytej zwiększył się o 1,4 p. proc. (w Polsce o 2,2 p. proc.).

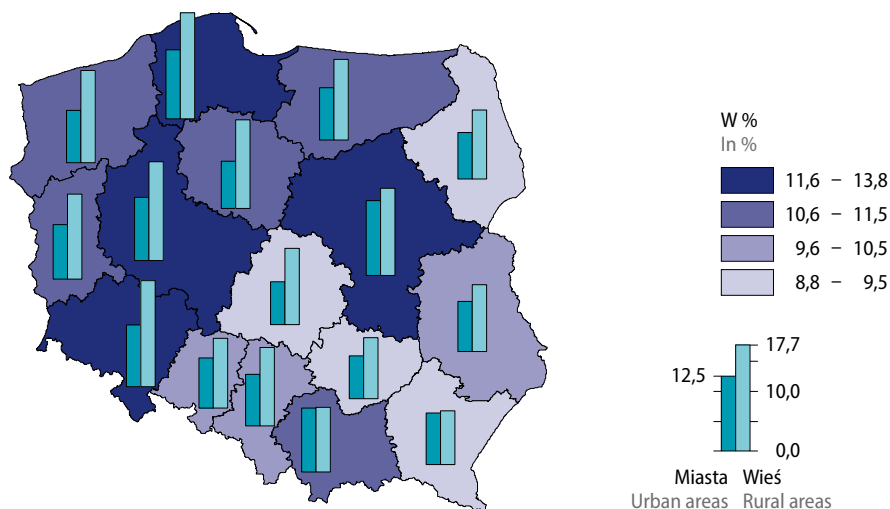
Wśród ludności miejskiej największy odsetek osób przybyłych z innego miejsca w kraju zarejestrowano w mazowieckim (12,5%) i pomorskim (11,6%), a najmniejszy w świętokrzyskim i łódzkim (po 7,1%). W miastach warmińsko-mazurskiego osiągnął wartość 8,8% (w Polsce 9,7%). Największym udziałem ludności przybytej na obszary wiejskie charakteryzowały się populacje dolnośląskiego i pomorskiego (po 17,7%), najmniejszym – podkarpackiego (9,0%). W warmińsko-mazurskim na terenach wiejskich, tak samo jak w Polsce, odsetek osób przybyłych wyniósł 13,5%. We wszystkich województwach, zarówno w miastach, jak i na wsi, odsetek osób przybyłych w latach 2011–2021 z innego miejsca w kraju zwiększył się.

Mapa 28. Udział ludności przybytej w latach 2011–2021 z innego miejsca w kraju według województw w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Map 28. Share of population arrived in 2011–2021 from another place in the country by voivodships in 2021

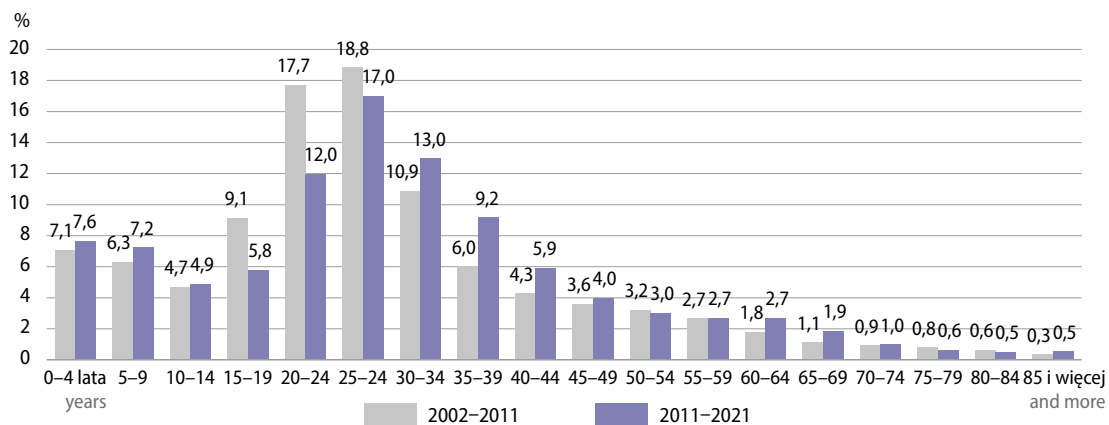
As of 31 March

We wszystkich województwach wśród ludności przybytej w latach 2011–2021 z innego miejsca w kraju przeważały kobiety. Ich udział wahał się od 51,6% w śląskim do 54,0% w podlaskim. W warmińsko-mazurskim, tak samo jak w Polsce, kobiety stanowiły 52,4% migrantów.

Z analizy wieku osób, które przybyły do miejscowości obecnego zamieszkania z innego miejsca w kraju wynika, że podobnie jak w poprzednim okresie międzypisowym, również w latach 2011–2021 najczęściej migrowały osoby w wieku 25–29 lat. Liczną grupę tworzyły również osoby w wieku 30–34 oraz 20–24 lata. W porównaniu z poprzednim okresem, wzrósł udział najmłodszych migrantów w wieku poniżej 15 lat.

Wykres 28. Ludność przybyła z innego miejsca w kraju według wieku w momencie migracji^a
Chart 28. Population arrived from another place in the country by age at the moment of migration^a

a W podziale nie uwzględniono osób, dla których nie ustalono wieku w momencie migracji.

a The division does not include persons for whom the age at the moment of migration was not determined.

7.2.2. Migracje wewnątrzwojewódzkie i międzywojewódzkie

7.2.2. Intravoivodship and intervoivodship migration

Wśród migracji wewnętrznych przeważały migracje wewnątrzwojewódzkie, dotyczące osób przemieszczających się w granicach tego samego województwa. Ruch migracyjny wewnątrzwojewódzki nie powoduje zmian w liczbie mieszkańców danego regionu, ale decyduje o przestrzennym rozmieszczeniu ludności. W warmińsko-mazurskim w latach 2011–2021 migracje wewnątrzwojewódzkie stanowiły 69,1% migracji napływowych i 64,7% migracji odpływowych.

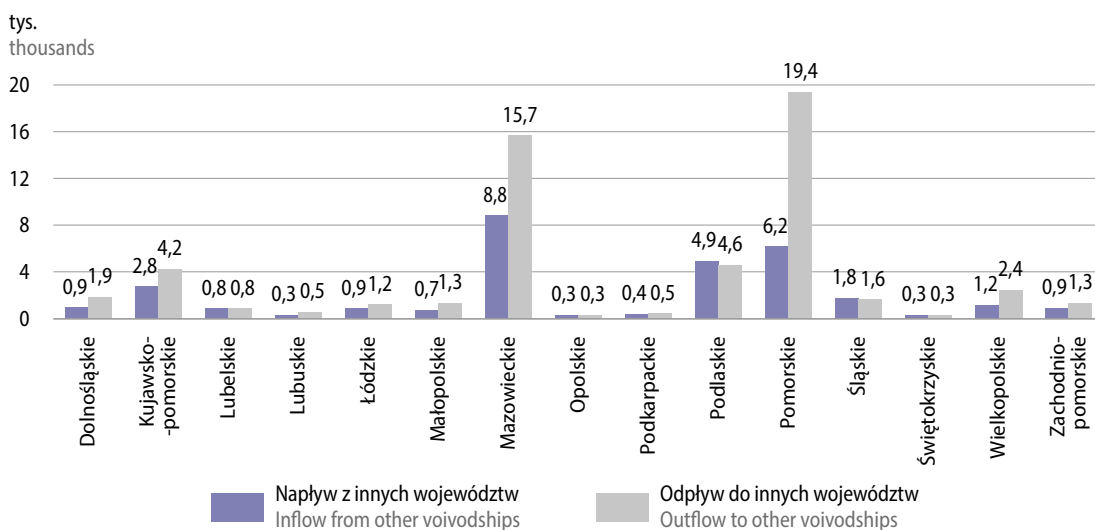
Największy udział migracji wewnątrzwojewódzkich w napływie ludności odnotowano w lubelskim (75,0%) i podkarpackim (73,7%). Najmniejszy udział tego rodzaju migracji dotyczył województw: mazowieckiego (62,2%), pomorskiego (64,2%), małopolskiego (64,7%). Odpływ ludności w migracjach wewnątrzwojewódzkich wahał się od 62,3% w świętokrzyskim do 83,7% w wielkopolskim.

Wpływ na saldo ruchu wewnętrznego ludności mają migracje międzywojewódzkie, dotyczące przemieszczeń ludności z województwa do innych województw i w odwrotnym kierunku. W latach 2011–2021 więcej osób wyjechało na stałe z warmińsko-mazurskiego (56,0 tys.) niż przybyło na pobyt stały z innych województw (45,8 tys.).

W ruchu międzywojewódzkim ludność najczęściej przemieszczała się między województwami sąsiadującymi. W analizowanych dziesięciu latach najwięcej ludności przybyłej do województwa warmińsko-mazurskiego przyjechało z mazowieckiego, pomorskiego, podlaskiego i kujawsko-pomorskiego. Wymienione województwa były również najczęstszymi kierunkami wyjazdów.

Wykres 29. Migracje międzywojewódzkie ludności między warmińsko-mazurskim a pozostałymi województwami w latach 2011–2021

Chart 29. Intervoivodship migration of population among Warmińsko-Mazurskie Voivodship and other voivodships in 2011–2021

7.3. Migracje zagraniczne

7.3. International migration

7.3.1. Ludność przybyła w latach 2011–2021 z zagranicy

7.3.1. Population arrived in 2011–2021 from abroad

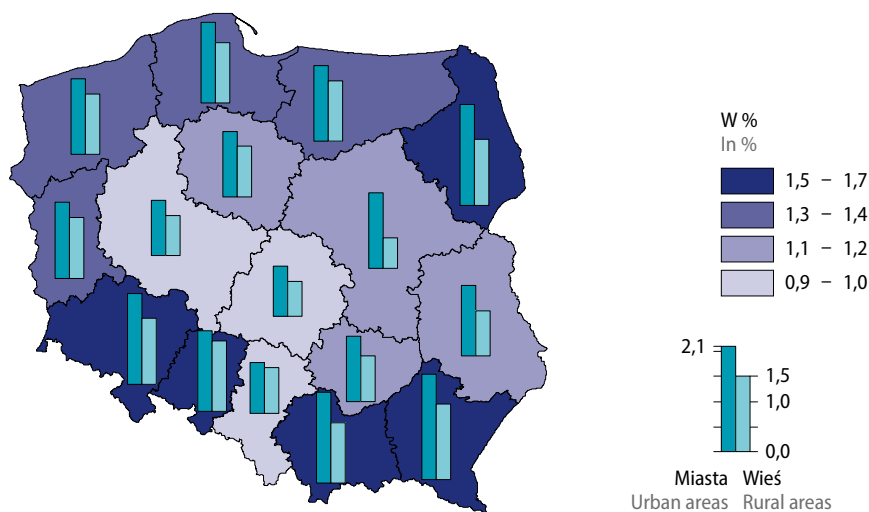
Pytania zawarte w spisie, dotyczące poprzedniego miejsca zamieszkania i roku przybycia do miejscowości obecnego zamieszkania, pozwoliły wyodrębnić osoby, które po co najmniej rocznym pobycie za granicą powróciły do kraju. Spośród 167,6 tys. osób, które w latach 2011–2021 przybyły do miejsca aktualnego zamieszkania w warmińsko-mazurskim, 11,3% migrantów przybyło z zagranicy (w Polsce 10,2%). Największy odsetek ludności przybytej z zagranicy w populacjach poszczególnych województw odnotowano w podkarpackim i podlaskim (po 1,7%), najmniejszy w łódzkim (0,9%), śląskim i wielkopolskim (po 1,0%). We wszystkich województwach, zarówno w miastach, jak i na wsi, odsetek osób przybyłych w latach 2011–2021 z zagranicy zwiększył się.

Mapa 29. Udział ludności przybytej w latach 2011–2021 z zagranicy według województw w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Map 29. Share of population arrived in 2011–2021 from abroad by voivodships in 2021

As of 31 March

7.3.2. Imigranci przebywający w województwie czasowo

7.3.2. Immigrants staying in the Voivodship temporarily

Imigracja na pobyt czasowy dotyczy osób, które przybyły z zagranicy, ale nie uzyskały prawa pobytu stałego w Polsce, czyli możliwości zameldowania się na stałe. Imigranci przebywający w Polsce czasowo nie są zaliczani do stałych mieszkańców Polski (według krajowej definicji ludności).

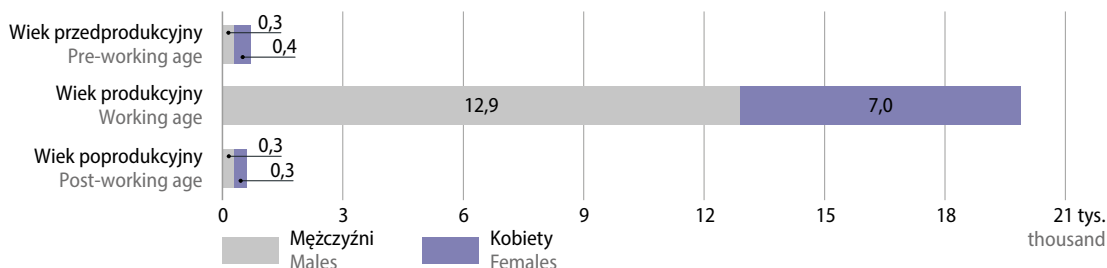
Według danych zebranych podczas spisu w 2021 r., w warmińsko-mazurskim przebywało czasowo 21,1 tys. imigrantów. Najwięcej spośród nich (40,3%) przebywało od 3 do 12 miesięcy. Liczną grupę stanowiły również osoby przebywające do 3 miesięcy (37,8%). Co piąty imigrant przebywał w województwie co najmniej rok.

Wśród imigrantów przebywających w województwie czasowo więcej było mężczyzn – 63,7% (w Polsce 62,4%). Przeważali oni w większości powiatów. W gołdapskim stanowili prawie 80%. Jedynie w powiecie bartoszyckim wśród imigrantów więcej było kobiet (56,5%). W województwie 94,1% imigrantów przebywających czasowo było w wieku produkcyjnym (w Polsce 94,9%). Odsetek imigrantów w wieku produkcyjnym wahał się od 86,5% w powiecie piskim do 97,4% w nowomiejskim.

Wykres 30. Imigranci przebywający w województwie czasowo według ekonomicznych grup wieku i płci w 2021 r.

Stan w dniu 31 marca

Chart 30. Immigrants staying in the Voivodship temporarily by economic age groups and sex in 2021
As of 31 March

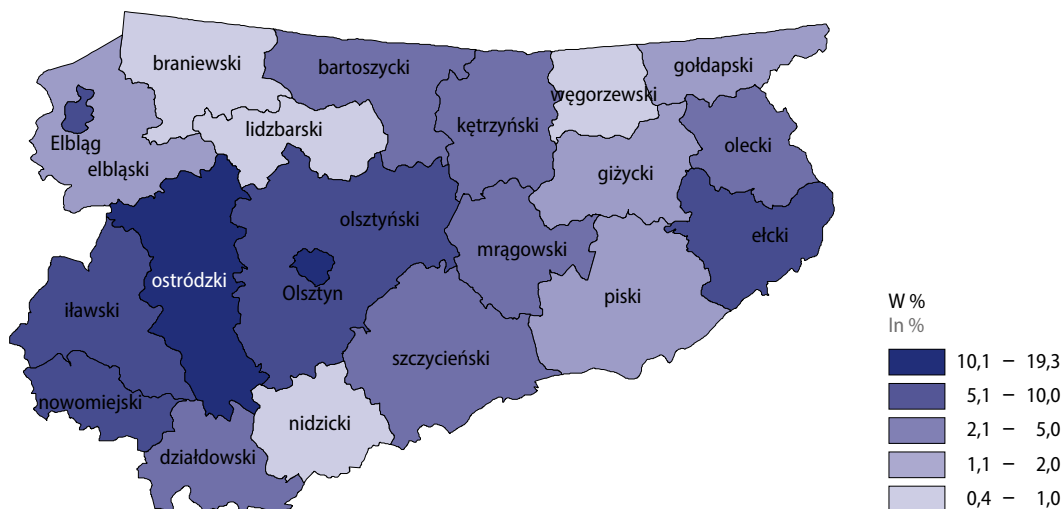
Najwięcej imigrantów w warmińsko-mazurskim przybyło z Ukrainy – 60,2% (w Polsce 63,9%). Kolejnymi krajami, z których przyjechały osoby przebywające w województwie czasowo były: Białoruś (6,1%), Mołdawia (4,3%), Gruzja (3,6%).

Imigranci przebywający czasowo w warmińsko-mazurskim stanowili 1,5% zbiorowości imigrantów w Polsce, co uplasowało województwo na przedostatniej pozycji, przed świętokrzyskim. Ponad ¼ osób z tej grupy przebywała w mazowieckim, a co dziesiąty imigrant wybierał wielkopolskie i dolnośląskie jako miejsca czasowego pobytu. W ujęciu powiatowym największa liczba migrantów przebywających w województwie czasowo została zarejestrowana w Olsztynie i powiecie ostródzkim. Najmniej osób wybrało powiaty: węgorzewski, braniewski, nidzicki, lidzbarski.

Mapa 30. Imigranci przebywający w województwie czasowo według powiatów w 2021 r. (województwo=100)

Stan w dniu 31 marca

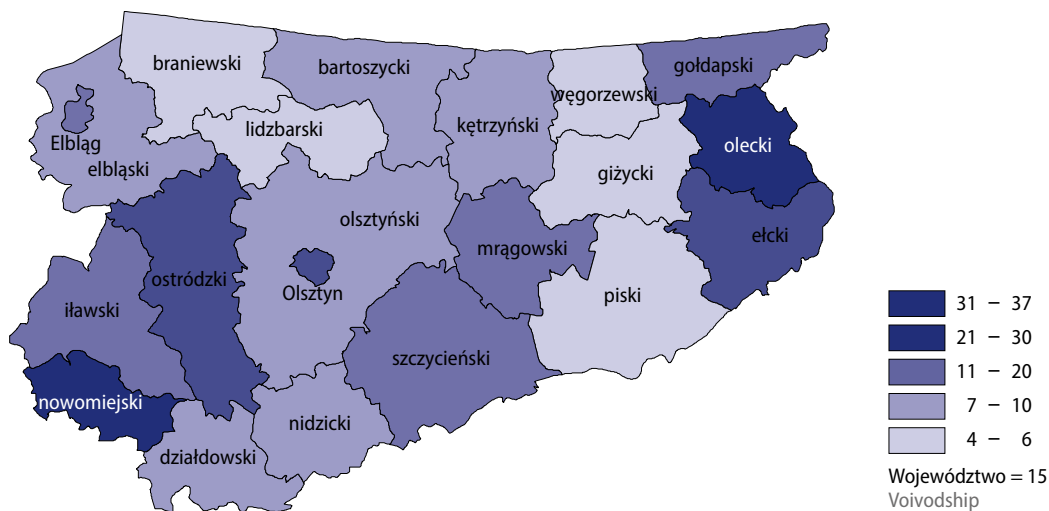
Map 30. Immigrants staying in the Voivodship temporarily by poviats in 2021 (voivodship=100)
As of 31 March

Największe zagęszczenie imigrantów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców województwa odnotowano w mazowieckim (66), lubuskim (59) i dolnośląskim (54), najmniejsze w podkarpackim (11), świętokrzyskim (13) i warmińsko-mazurskim (15). Współczynnik imigracji czasowej na 1000 ludności wyniósł w Polsce 38. W ujęciu powiatowym najwięcej imigrantów na 1000 ludności mieszkało w powiecie nowomiejskim (37) i oleckim (31), najmniej w węgorszewskim (4) i braniewskim (5).

Mapa 31. Imigranci przebywający w województwie czasowo na 1000 ludności według powiatów w 2021 r.
Stan w dniu 31 marca

Map 31. Immigrants staying in the Voivodship temporarily per 1000 population by powiats in 2021
As of 31 March

7.3.3. Emigranci przebywający za granicą czasowo

7.3.3. Emigrants staying abroad temporarily

Emigracja na pobyt czasowy dotyczy osób, które przebywają za granicą (bez względu na okres przebywania), ale zachowały jednocześnie stałe zameldowanie w Polsce. Osoby te są zaliczane do stałych mieszkańców Polski (według krajowej definicji ludności).

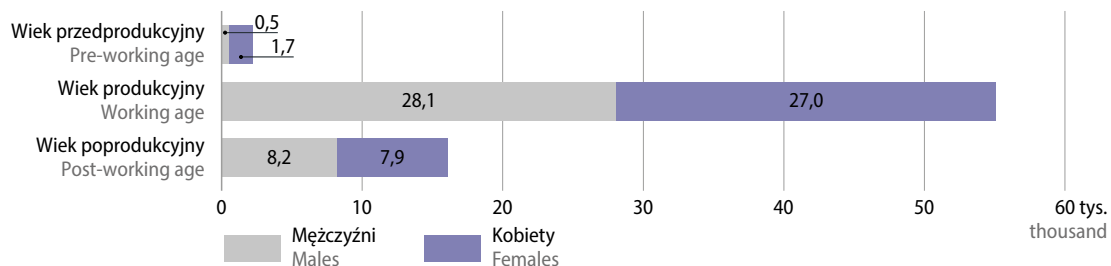
Wyniki spisu przeprowadzonego w 2021 r. wykazały, że 73,4 tys. osób zameldowanych w warmińsko-mazurskim przebywało czasowo za granicą. Najwięcej z nich stanowili emigranci długookresowi, którzy przebywali poza krajem 12 miesięcy lub dłużej – 92,3% (w Polsce 91,6%). Pozostałe 7,7% to emigranci krótkookresowi, czyli osoby przebywające za granicą do 12 miesięcy.

W Polsce wśród emigrantów przebywających czasowo za granicą nieznacznie przeważały kobiety (51,0%). W warmińsko-mazurskim udział kobiet i mężczyzn był na podobnym poziomie. Również w ujęciu powiatowym nie zaobserwowano znacznych różnic w strukturze emigrantów według płci.

Wyniki spisu pokazały, że ponad ¾ osób, które wyjechały za granicę było w wieku produkcyjnym. Ponad 1/5 to osoby w wieku przedprodukcyjnym, a zaledwie 2,9% – osoby najstarsze, w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 31. Emigranci przebywający za granicą czasowo według ekonomicznych grup wieku i płci w 2021 r.
Stan w dniu 31 marca

Chart 31. Emigrants staying abroad temporarily by economic age groups and sex in 2021
As of 31 March

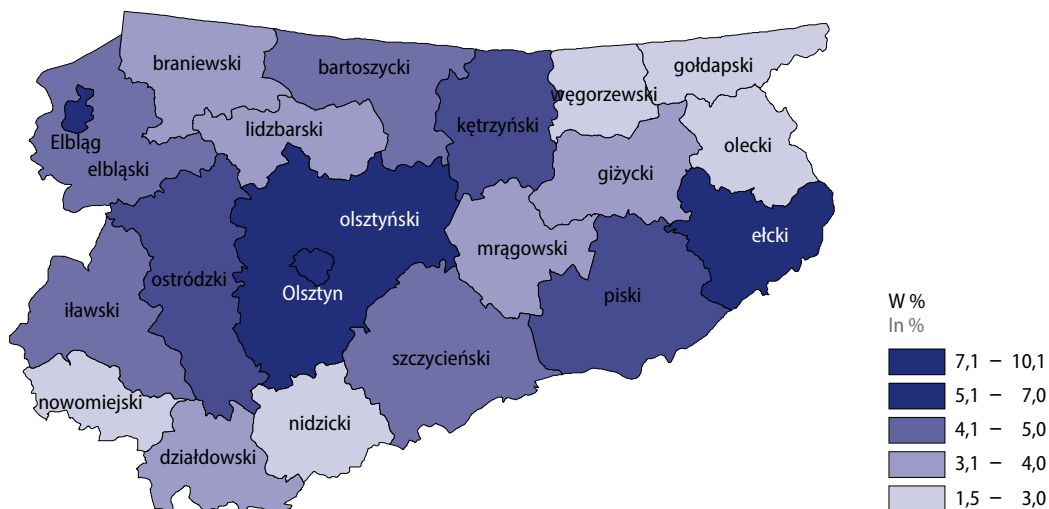

Najczęściej wybieranym krajem emigracji czasowej była Wielka Brytania, w której w dniu spisu przebywało 28,2% emigrantów z warmińsko-mazurskiego (25,9% z Polski). Drugim kierunkiem emigracji były Niemcy, do których wyjechało 23,3% emigrantów (z Polski 22,1%). Emigracja do tych dwóch krajów stanowiła ponad połowę wszystkich emigracji czasowych zarejestrowanych podczas NSP 2021. Kolejnymi krajami emigracji czasowej były: Holandia (7,6%), Irlandia (3,6%), Norwegia (3,6%), Stany Zjednoczone (3,3%).

Emigranci z warmińsko-mazurskiego stanowili 5,1% zbiorowości osób przebywających czasowo poza krajem. Najwięcej osób przebywających w 2021 r. za granicą przed wyjazdem mieszkało w województwie małopolskim (9,9%), śląskim (9,6%) i podkarpackim (9,3%), najmniej w lubuskim (3,0%), świętokrzyskim (3,7%) i opolskim (3,8%). W ujęciu powiatowym największa liczba osób wyjechała z Olsztyna (10,1%), powiatu elckiego (9,0%), olsztyńskiego (8,9%) i Elbląga (8,4%). Najmniej osób opuściło powiaty: węgorszewski (1,5%), nidzicki (2,0%), nowomiejski (2,2%).

Mapa 32. Emigranci przebywający za granicą czasowo według powiatów w 2021 r. (województwo=100)
Stan w dniu 31 marca

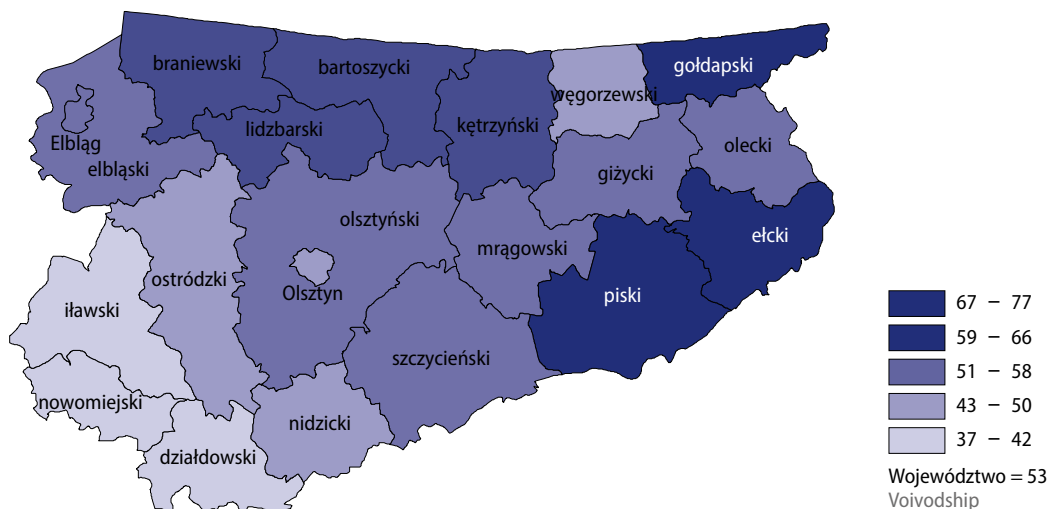
Map 32. Emigrants staying abroad temporarily by powiat in 2021 (voivodship=100)
As of 31 March

Analiza liczby emigrantów przypadających na 1000 mieszkańców danego województwa wskazuje, że największy odpływ ludności za granicę na pobyt czasowy odnotowano w podkarpackim (64) i podlaskim (60), najmniejszy w mazowieckim (22), łódzkim (26) i wielkopolskim (26). Współczynnik emigracji czasowej na 1000 ludności wyniósł w warmińsko-mazurskim 53 (w Polsce 38). W ujęciu powiatowym najwięcej osób na 1000 ludności wyjechało z gołdapskiego (77), ełckiego (74), piskiego (70), najmniej z nowomiejskiego (37), działdowskiego (39) i iławskiego (40).

Mapa 33. Emigranci przebywający za granicę czasowo na 1000 ludności według powiatów w 2021 r.
Stan w dniu 31 marca

Map 33. Emigrants staying abroad temporarily per 1000 population by powiats in 2021
As of 31 March

Uwagi metodologiczne

1. Podstawa prawna, termin i zakres Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021

Ramy tematyki narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań w 2021 r., zakres, forma, tryb, granice obowiązków statystycznych określone zostały w następujących aktach prawnych:

- ustawa z dnia 9 sierpnia 2019 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2021 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 1775, z 2020 r. poz. 1486, z 2021 r. poz. 615, z 2021 r. poz. 1143), dalej: ustawa o NSP 2021);
- ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2021 r., poz. 955), dalej: ustawa o statystyce publicznej);

oraz:

- rozporządzenie (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 763/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. w sprawie spisów powszechnych ludności i mieszkań (Dz. Urz. UE L 218 z 13 sierpnia 2008 r., str. 14);
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz. Urz. UE L 119 z 4 maja 2016, str. 1) w zakresie zasad przetwarzania danych osobowych;
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 223/2009 z dnia 11 marca 2009 r. w sprawie statystyki europejskiej oraz uchylające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE, Euratom) nr 1101/2008 w sprawie przekazywania do Urzędu Statystycznego Wspólnot Europejskich danych statystycznych objętych zasadą poufności, rozporządzenie Rady (WE) nr 322/97 w sprawie statystyk Wspólnoty oraz decyzję Rady 89/382/EWG, Euratom w sprawie ustanowienia Komitetu ds. Programów Statystycznych Wspólnot Europejskich (Tekst mający znaczenie dla EOG i Szwajcarii) (Dz. Urz. L 87 z 31 marca 2009, str. 164), w zakresie zasad opracowywania, tworzenia i rozpowszechniania statystyk oraz poufności informacji statystycznych.

Zgodnie z zapisami ustawy o NSP 2021, spis ludności i mieszkań realizowany był w terminie od 1 kwietnia do 30 września 2021 r., według stanu na dzień 31 marca 2021 r.

W części Aktywność ekonomiczna – dotyczącej aktywności bieżącej, okresem referencyjnym był dodatkowo tydzień kończący się w dniu referencyjnym badania (tj. okres od 25 do 31 marca 2021 r.).

Narodowy spis powszechny ludności i mieszkań 2021 realizowany był jako badanie pełne i obejmował:

- osoby fizyczne stale zamieszkałe i czasowo przebywające w mieszkaniach, budynkach i innych zamieszkałych pomieszczeniach niebędących mieszkaniami – dotyczyło to również osób czasowo lub na stałe przebywających za granicą, jeśli nie wymeldowały się z pobytu stałego w Polsce;
- osoby fizyczne niemające miejsca zamieszkania;
- mieszkania, budynki, obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz zamieszkane pomieszczenia niebędące mieszkaniami.

Spis nie obejmował:

- szefów oraz cudzoziemskiego personelu przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych, członków ich rodzin oraz innych osób korzystających z przywilejów i immunitetów na mocy ustaw, umów międzynarodowych lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych;
- mieszkań, budynków, obiektów oraz pomieszczeń będących własnością przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych.

2. Podstawowe cele spisu

Najważniejszymi założonymi celami spisu powszechnego ludności i mieszkań były:

1. zaspokojenie potrzeb informacyjnych kraju, zwłaszcza zebranie informacji, których nie można uzyskać z innych źródeł, w szczególności ze źródeł administracyjnych;
2. dostarczenie informacji na poziomie jednostek podstawowego podziału administracyjnego kraju;
3. zaprezentowanie zmian w liczbie ludności i zasobach mieszkaniowych w porównaniu z wynikami poprzedniego spisu (NSP 2011), wraz z szeroką charakterystyką zarówno poszczególnych zbiorowości, jak i przebiegu podstawowych procesów, w tym: o stanie i strukturze demograficzno-społecznej i ekonomicznej ludności, gospodarstw domowych i rodzin zamieszkujących lub przebywających w Polsce, o rozmiarach i kierunkach mobilności ludności, aktywności ekonomicznej, a także o rozmiarach zasobów mieszkaniowych, ich jakości oraz efektywnym wykorzystaniu;
4. zebranie informacji niezbędnych do realizacji zobowiązań międzynarodowych Polski wobec Unii Europejskiej oraz ONZ;
5. dostarczenie danych statystycznych na potrzeby tworzenia i aktualizacji operatów zarówno dla ustalania stanu i struktury ludności według cech demograficznych, społecznych i ekonomicznych, jak i losowania prób do badań reprezentacyjnych prowadzonych w latach pospisywanych w gospodarstwach domowych.

3. Zakres tematyczny spisu

Przy ustalaniu zakresu przedmiotowego spisu ludności i mieszkań 2021 została przeprowadzona analiza wykorzystania wyników poprzedniego spisu oraz analiza nowych potrzeb informacyjnych. Brano również pod uwagę możliwości pozyskania tych informacji z innych źródeł, przede wszystkim z systemów informacyjnych administracji publicznej, a także konieczność zachowania w czasie pełnej porównywalności danych oraz zobowiązania międzynarodowe określone w rozporządzeniu nr 763/2008.

Na przełomie 2016/ 2017 roku zostały przeprowadzone konsultacje społeczne, w których zbierano uwagi i zapotrzebowanie na dane spisowe od urzędów centralnych i terenowych, samorządów, ośrodków badawczych, organizacji narodowościowych i instytucji wyznaniowych.

W wyniku tych prac ustalono następujące tematy badawcze:

1. geograficzna charakterystyka ludności – miejsce zamieszkania;
2. demograficzna charakterystyka osób – płeć, wiek, stan cywilny, pozostawanie w związku niesformalizowanym, kraj urodzenia, kraj obywatelstwa;
3. gospodarstwa domowe i rodziny – wielkość i skład gospodarstwa domowego i rodziny, rodziny biologiczne, rodziny niepełne, pozycja osób w gospodarstwie domowym i rodzinie;
4. wykształcenie – poziom wykształcenia;
5. niepełnosprawność: biologiczna i prawna;
6. migracje wewnętrzne i zagraniczne, w tym emigracja i imigracja czasowa, kraj poprzedniego zamieszkania; kraj wyjazdu, fakt zamieszkania kiedykolwiek za granicą; miejsce zamieszkania rok przed spisem;
7. narodowość i język używany w domu;
8. wyznanie (przynależność do kościoła lub związku wyznaniowego);
9. ekonomiczna charakterystyka osób, w tym: bieżąca aktywność ekonomiczna – pracujący, bezrobotni, bierni zawodowo, charakterystyka zawodowa pracujących;
10. źródło utrzymania osób;
11. dojazdy do pracy.

Z zakresu tematyki mieszkaniowej ujęto w spisie następujące zagadnienia:

1. rodzaj zamieszkanym pomieszczeń;
2. charakterystyka mieszkań, w tym status zamieszkania mieszkania (zamieszkane, niezamieszkane), tytuł prawny do zajmowanego mieszkania, własność mieszkania, wielkość mieszkania, w tym: liczba izb oraz powierzchnia użytkowa mieszkań, wyposażenia w instalacje sanitarno-techniczne, sposób ogrzewania mieszkania oraz rodzaj paliwa/źródła energii stosowanego do ogrzewania mieszkania (dotyczy mieszkań zamieszkanym);
3. charakterystyka budynków z lokalami mieszkalnymi, w tym: rodzaj budynku, forma własności budynku, liczba mieszkań w budynku, rok oddania do użytku, wyposażenie budynków w urządzenie techniczne (wodociąg, kanalizacja, gaz z sieci, centralne ogrzewanie).

4. Źródła danych

4.1. Rejestry administracyjne i systemy informacyjne

Zakres informacyjny powszechnego spisu ludności i mieszkań 2021 został zebrany o całej populacji podlegającej badaniu metodą mieszaną, tzn. z rejestrów administracyjnych oraz danych zebranych bezpośrednio od respondentów przy pomocy elektronicznego formularza spisowego z wykorzystaniem samospisu internetowego, wywiadu telefonicznego i wywiadu z udziałem rachmistrza spisowego.

W NSP 2021 wykorzystanych zostało ok. 35 głównych rejestrów i systemów informacyjnych. Jako priorytetowe należy wymienić: Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności oraz gminne zbiory meldunkowe w zakresie danych o ludności; zbiory danych z systemu ZUS dotyczące płatników składek, osób ubezpieczonych oraz osób pobierających emeryturę lub rentę, świadczenie lub zasiłek przedemerytalny, rentę socjalną, świadczenia pieniężne wypłacane samoistnie; Centralny Wykaz Ubezpieczonych (NFZ) – w zakresie danych o osobach objętych systemem ubezpieczeń zdrowotnych; Ewidencja gruntów i budynków, Państwowy rejestr granic i powierzchni jednostek podziału terytorialnego państwa – w zakresie danych o budynkach i lokalach; Krajowy Rejestr Urzędowy Podziału Terytorialnego Kraju, a także dane z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, KRUS-u, Systemu Pobyt (UDsC), systemu POL-on (zintegrowany system informacji o nauce i szkolnictwie wyższym), Systemu Informacji Oświatowej (SIO), z systemów informacyjnych powiatowych urzędów pracy o osobach bezrobotnych i o osobach poszukujących pracy; dane z systemów pomocy społecznej o świadczeniobiorcach oraz o osobach ubiegających się o przyznanie świadczeń.

Dodatkowo zastosowanie znalazły dane pochodzące z pozaadministracyjnych źródeł tj. od: operatorów publicznych sieci telekomunikacyjnych, przedsiębiorców prowadzących sprzedaż i dystrybucję energii elektrycznej, podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków i zbiorowego zaopatrzenia w wodę, w zakresie dystrybucji lub obrotu paliwami gazowymi, w zakresie przesyłu i wytwarzania energii cieplnej, dla których odbiorcą końcowym dokonującym zakupu są gospodarstwa domowe.

Uznano, że zakwalifikowane rejestry i systemy administracyjne zostaną wykorzystane jako:

- a) bezpośrednie źródło danych;
- b) źródło informacji do utworzenia wykazu podmiotów objętych spisem (wykaz osobowo-adresowo-mieszkaniowy);
- c) źródło informacji do imputacji, szacowania danych, porównań i określenia jakości danych.

4.2. Elektroniczny formularz spisowy

W spisie 2021 wykorzystywano formularz dostępny wyłącznie w formie elektronicznej.

Była to interaktywna aplikacja składająca się z kilku części: dane osoby (z którą przeprowadzany był spis lub która dokonywała samospisu), ustalenie adresu zamieszkania osoby, osoby w mieszkaniu /pomieszczeniu niebędącym mieszkaniem/obiekcie zbiorowego zakwaterowania, osoby przebywające za granicą, relacje rodzinne, kwestionariusze osobowe zawierające pytania z zakresu charakterystyki demograficzno-społecznej, migracyjnej, narodowo-etnicznej, wyznaniowej i dotyczące aktywności ekonomicznej osób oraz kwestionariusz mieszkaniowy zawierający pytania w zakresie opisu mieszkania i budynku.

Przyjęto zasadę, że osoba dorosła, która jako pierwsza zalogowała się do aplikacji spisowej, podawała informacje o mieszkaniu i wszystkich osobach w nim zamieszkałych, ustalała skład osobowy mieszkania, określała relacje rodzinne pomiędzy osobami. Następnie wypełniane były kwestionariusze osobowe osób zamieszkałych pod danym adresem.

Formularz elektroniczny wsparty był słownikami:

- a) miejscowości – miejscowość, województwo, powiat, gmina;
- b) krajów zamieszkania;
- c) krajów urodzenia;
- d) krajów obywatelstwa;
- e) etnonimów z możliwością otwartego zapisu tekstowego;
- f) języków z możliwością otwartego zapisu tekstowego;
- g) wyznań z możliwością otwartego zapisu tekstowego;
- h) rodzajów paliwa i źródeł energii – do określenia sposobu ogrzewania mieszkania;
- i) zawodów i specjalności. Słownik ten co do formy opierał się w głównej mierze na zawodach (grupach zawodów) opisanych w Klasyfikacji zawodów i specjalności (KZiS) na trzech lub czterech znakach. Słownik uzupełniono o zawody z KZiS występujące na sześciu znakach, które dobrze reprezentowały zbiorczą, czteroznakową grupę zawodów. W ograniczonej mierze wykorzystane zostały również popularne synonimy często używane w mowie potocznej;
- j) rodzajów działalności nierolniczej. Słownik został oparty na grupach rodzajów działalności oznaczonych w PKD 2007 trzema cyframi. Dokonano także uzupełnienia o niektóre nazwy klas, a także nieliczne synonimy rodzajów działalności występujące w mowie potocznej.

Aplikacja spisowa została również przystosowana na potrzeby osób z niepełnosprawnościami. Osoby głuche i głuchonieme miały możliwość skorzystania z internetowej aplikacji do samospisu, która spełniała normy WCAG 2.0 (wytycznych dotyczących dostępności treści internetowych).

Osoby, które nie miały dostępu do Internetu mogły skorzystać z miejsc spisowych w najbliższym urzędzie gminy, gdzie, zgodnie z ustawą z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się, była zapewniona obsługa również w języku migowym.

Przygotowano 4 wersje językowe aplikacji spisowej. Oprócz języka polskiego aplikacja była dostępna w języku angielskim, rosyjskim i ukraińskim.

Przygotowana została także odrębna aplikacja elektroniczna w celu realizacji spisu ludności w obiektach zbiorowego zakwaterowania. Dane o osobach przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania przekazywali zarządzający tymi obiektami, w zakresie posiadanej dokumentacji. Aplikacja zawierała podstawowe informacje o typie obiektu i osobach w nim przebywających. Uzupełniając i niezależnie, osoby przebywające w obiektach zbiorowego zakwaterowania mogły samodzielnie przekazywać dane na swój temat poprzez samospis internetowy lub na żądanie poprzez wywiad telefoniczny.

5. Wybrane pojęcia i definicje spisowe

W rozdziale zaprezentowane zostały pojęcia i definicje spisowe, niezbędne do właściwej interpretacji wyników spisu 2021 w zakresie stanów ludności oraz jej charakterystyki demograficzno-społecznej.

Na podstawie wyników NSP 2021 zostały wyodrębnione następujące kategorie ludności:

1. Ludność według definicji krajowej.
2. Rezydenci (ludność rezydująca).

We wszystkich tablicach publikacji informacje dotyczą kategorii ludności według definicji krajowej – dalej określanej jako „ludność”.

Ludność według definicji krajowej. Kategoria ta, z punktu widzenia mieszkańców gminy, tj. najmniejszej jednostki podziału administracyjnego kraju – obejmuje następujące grupy:

1. osoby mieszkające stale (stali mieszkańcy) – są to osoby, które w spisie zadeklarowały, że dana gmina jest ich stałym miejscem zamieszkania (bez względu czy są tam zameldowane na pobyt stały czy nie) oraz – w momencie spisu:
 - a) były obecne (mieszkały w gminie);
 - b) były nieobecne, ale ich nieobecność trwała krócej niż 3 miesiące;
 - c) były nieobecne dłużej niż 3 miesiące, ale ich nieobecność wynikała z powodu m.in.:
 - przebywania w zakładzie karnym lub śledczym;
 - pobytu za granicą.
2. osoby przebywające czasowo dłużej niż 3 miesiące. Dotyczy osób, które w spisie zadeklarowały, że ich stałym miejscem zamieszkania jest inna gmina w kraju, natomiast w miejscu/gminie spisania przebywały czasowo (dłużej niż 3 miesiące) z następujących powodów: nauka, praca, warunki rodzinne lub mieszkaniowe, leczenie lub rehabilitacja, przebywanie w domu opieki.

Do kategorii ludności faktycznej danej gminy nie były zaliczane osoby przybyłe z zagranicy na pobyt czasowy, tj. takie, które nie posiadały stałego pobytu w Polsce. Kategoria nie ujmuje też stałych mieszkańców danej gminy, którzy w momencie spisu przebywali poza gminą dłużej niż 3 miesiące z przyczyn innych niż przebywanie w zakładzie karnym (śledczym) lub pobyt za granicą, tj. osób które przebywały czasowo w innej gminie kraju (zgodnie z przyjętą definicją zostali tam ujęci jako ludność według definicji krajowej). Analogicznie wyodrębniana jest ludność dla poszczególnych miejscowości statystycznych.

Ludność rezydująca (rezydenci). Do rezydentów z punktu widzenia mieszkańców gminy zalicza się:

1. stałych mieszkańców, z wyjątkiem osób przebywających poza miejscem zamieszkania (gminą) przez okres co najmniej 12 miesięcy – bez względu na ich miejsce przebywania (w kraju czy za granicą). Wyjątek stanowią polscy dyplomaci na placówkach oraz żołnierze stacjonujący na zagranicznych misjach wojskowych, którzy – mimo przebywania za granicą – zostali zaliczeni do stałych mieszkańców Polski (zgodnie z rekomendacjami EKG ONZ oraz Unii Europejskiej);
2. osoby mieszkające czasowo w gminie przez okres co najmniej 12 miesięcy, przybyłe z innego miejsca w kraju lub z zagranicy (cudzoziemcy bez stałego pobytu w Polsce).

Jako kryterium przemieszczania się ludności przy wyodrębnianiu kategorii rezydentów przyjęto (podobnie jak dla ludności według definicji krajowej): naukę, pracę, warunki rodzinne i mieszkaniowe, leczenie i rehabilitację, pobyt w domu opieki. Oznacza to, że osoby przebywające w zakładach karnych czy aresztach – bez względu na czas nieobecności – są zaliczane do rezydentów miejscowości, w których zamieszkiwali przed jej „przymusowym” opuszczeniem.

Wiek osób określa się liczbą lat ukończonych ustaloną poprzez porównanie pełnej daty urodzenia z datą przeprowadzenia spisu (tzw. momentem krytycznym, tj. 31 marca 2021 r.).

Ekonomiczne grupy wieku – przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18–64 lata, dla kobiet – 18–59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w wieku mobilnym, tj. w wieku 18–44 lata i niemobilnym, tj. mężczyźni – 45–64 lata, kobiety – 45–59 lat. Przez ludność w wieku nieprodukcyjnym rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. do 17 lat oraz ludność w wieku poprodukcyjnym, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

Stan cywilny – to sytuacja prawna osoby określona na podstawie odpowiednich aktów stanu cywilnego. Zgodnie z prawem polskim występują cztery kategorie stanu cywilnego:

- kawaler, panna – osoby, które nigdy nie pozostawały w prawnym związku małżeńskim;
- żonaty, zamężna – osoby, których związek małżeński został zawarty zgodnie z prawem świeckim;
- wdowiec, wdowa – osoby, których prawne małżeństwo przestało istnieć z powodu śmierci współmałżonka;
- rozwiedziony, rozwiedziona – osoby, których małżeństwo zostało rozwiązane orzeczeniem sądu.

Migracje zagraniczne – to wyjazdy z kraju stałego zamieszkania (emigracja) lub przyjazdy do kraju (imigracja) w celu zamieszkania na stałe lub na pobyt czasowy. W zaleceniach ONZ migracje zagraniczne są zdefiniowane jako fakt zmiany kraju głównego miejsca zamieszkania, przy czym główne miejsce zamieszkania oznacza miejsce, w którym osoba spędza większość czasu podczas pewnego okresu; długość tego okresu może wynosić – w zależności od przyjętych uregulowań prawnych w poszczególnych krajach – 3 miesiące, 6 miesięcy, najczęściej co najmniej 12 miesięcy.

Przyjmując za kryterium obserwacji długość pobytu (nieobecności) migracje dzieli się na:

- **krótkookresowe** – pobyt czasowy trwający od 3 do 12 miesięcy;
- **długookresowe** – pobyt czasowy trwający co najmniej 12 miesięcy oraz zamieszkanie na stałe – bez względu na okres zamieszkiwania.

Migracje na pobyt stały – to migracje związane z osiedleniem się w innym kraju na stałe (w świetle polskiego prawa: imigracja to dokonanie zameldowania na pobyt stały, zaś emigracja – dokonanie wymeldowania z pobytu stałego w Polsce).

Migracje czasowe – to migracje związane z pobytem czasowym trwającym dłużej niż 3 miesiące. W szerszym ujęciu terminem tym można objąć wszystkie migracje o charakterze niedefinitywnym, tzn. nie na osiedlenie, a zatem według podziału zalecanego przez ONZ – migracje długookresowe i krótkookresowe.

Osoba migrująca (migrant) – to osoba, która zmienia swoje miejsce zamieszkania.

Emigrant – to osoba przemieszczająca się z kraju za granicę na pobyt stały lub czasowy.

Imigrant – to osoba przybyła z zagranicy do kraju na pobyt stały lub czasowy.

Kraj urodzenia – zgodnie z międzynarodowymi zaleceniami należało podać biorąc pod uwagę granice państw aktualne w momencie spisu, a nie w momencie urodzenia osoby, np. jeżeli osoba urodziła się w Wilnie, to – bez względu na rok jej urodzenia – jako kraj urodzenia należało wpisać Litwa. Rozstrzygnięcie takie zostało przyjęte w związku z koniecznością zabezpieczenia porównywalności, a przede wszystkim nie dublowania danych w skali międzynarodowej.

Obywatelstwo – oznacza prawną więź pomiędzy osobą a państwem, nie wskazuje ono na pochodzenie etniczne tej osoby i jest niezależne od pytania o narodowość. Dla osób nieposiadających obywatelstwa żadnego kraju przewidziana była możliwość odpowiedzi: nie posiadam obywatelstwa żadnego kraju. Jeśli spisywana osoba posiadała obywatelstwa kilku krajów, zastosowano hierarchię wskazań: Polska, kraje UE, kraje trzecie.

Cudzoziemcem jest każda osoba, która nie posiada polskiego obywatelstwa, bez względu na fakt posiadania lub nie obywatelstwa (obywatelstw) innych krajów. Cudzoziemcy, przybyli do Polski na pobyt stały, są traktowani jako osoby mieszkające stale, pozostali zaś, w zależności od czasu faktycznego pobytu w naszym kraju:

- jako przebywający czasowo (imigranci krótkookresowi) – w przypadku przebywania przez okres poniżej 12 miesięcy;
- jako rezydenci (imigranci długookresowi) – w przypadku przebywania przez okres co najmniej 12 miesięcy.

Bezpaństwowiec – to osoba nieposiadająca obywatelstwa żadnego kraju (bezpaństwowcy są zaliczani do cudzoziemców).

Migracje wewnętrzne – to przemieszczenia ludności w granicach kraju.

W ramach migracji wewnętrznych wyróżnia się migracje:

- międzywojewódzkie, czyli przemieszczenia ludności z jednego województwa do innego;
- wewnątrzwojewódzkie, czyli zmiany miejsca zamieszkania w obrębie tego samego województwa;
- międzypowiatowe, czyli przemieszczenia ludności z jednego powiatu do innego;
- wewnątrzpowiatowe, czyli zmiany miejsca zamieszkania w obrębie tego samego powiatu.

Klasyfikując migracje wewnętrzne według charakteru administracyjnego obszarów, między którymi miała miejsce wędrówka, rozróżniamy następujące kierunki migracji:

- ze wsi do miast;
- z miast na wieś;
- z miast do miast;
- ze wsi na wieś.

Czasowe migracje wewnętrzne – to migracje związane z pobytem czasowym poza miejscem stałego zamieszkania trwającym lub zamierzającym trwać dłużej niż 3 miesiące.

Narodowość (przynależność narodowa lub etniczna) – jest deklaratywną, opartą na subiektywnym odczuciu, indywidualną cechą każdego człowieka, wyrażającą jego emocjonalny, kulturowy lub wynikający z pochodzenia związek z określonym narodem lub wspólnotą etniczną. Narodowości (odczuwanej przynależności narodowo-etnicznej) nie należy mylić z przynależnością państwową – czyli obywatelstwem.

Język używany w kontaktach domowych – dotyczy języka używanego na co dzień w domu i odnosi się do języka mówionego lub migowego, który używany jest w kontaktach rodzinnych. Język używany w rodzinnych kontaktach domowych nie odnosi się do znajomości języków obcych.

Wyznanie (przynależność wyznaniowa) – to formalne uczestnictwo lub emocjonalny związek osoby z określonym wyznaniem religijnym (kościółem lub związkiem wyznaniowym). Wyznanie powinno być określane na podstawie dobrowolnej deklaracji, w tym także – wyrażającej brak związku z jakimkolwiek wyznaniem (bez wyznania).

Poziom wykształcenia – to najwyższy ukończony cykl kształcenia w szkole lub szkolenia w innym trybie lub formie, uznany zgodnie z obowiązującym systemem szkolnictwa. Podstawą zaliczenia wykształcenia do określonego poziomu jest uzyskanie świadectwa (dyplomu) ukończenia odpowiedniej szkoły niezależnie od trybu jej ukończenia (dziennie, wieczorowo, zaocznie, eksternistycznie/stacjonarnie, niestacjonarnie, na odległość, korespondencyjnie) w kraju lub za granicą.

Poziom wykształcenia jest określany na podstawie klasyfikacji ISCED 2011:

- a) wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora – dotyczy osób z tytułem doktora, doktora habilitowanego lub profesora;
- b) wyższe z tytułem magistra, magistra inżyniera lub równorzędnym – uzyskanym po ukończeniu studiów II stopnia (uzupełniających magisterskich) lub jednolitych studiów magisterskich. Do tej kategorii zalicza się osoby, które posiadają dyplom lekarza;
- c) wyższe z tytułem licencjata, inżyniera lub równorzędnym – dotyczy osób z tytułem zawodowym licencjata, inżyniera lub równorzędnym – uzyskanym po ukończeniu studiów I stopnia (licencjackich, inżynierskich);
- d) dyplom ukończenia kolegium – dotyczy absolwentów kolegiów nauczycielskich i nauczycielskich kolegiów języków obcych (z wyjątkiem organizowanych w ramach szkoły wyższej) oraz absolwentów kolegiów pracowników służb społecznych;
- e) policealne – dotyczy osób, które posiadają świadectwo (dyplom) ukończenia szkoły policealnej (pomaturalnej), do której przyjęcie było uwarunkowane posiadaniem świadectwa ukończenia szkoły średniej. Do tej kategorii zalicza się również osoby, które ukończyły studium nauczycielskie;
- f) średnie ogólnokształcące – dotyczy osób, które otrzymały świadectwo ukończenia liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego, liceum uzupełniającego lub które ukończyły gimnazjum przed 1932 r.;
- g) średnie zawodowe – dotyczy osób, które otrzymały świadectwo ukończenia szkoły średniej zawodowej (technikum, technikum uzupełniającego, liceum zawodowego, liceum technicznego, szkoły artystycznej II stopnia realizującej jednocześnie program szkoły średniej);
- h) zasadnicze zawodowe/branżowe – dotyczy osób, które otrzymały świadectwo ukończenia: szkoły zawodowej (zasadniczej szkoły zawodowej lub rolniczej, szkoły przemysłowej), szkoły przysposobienia zawodowego lub rolniczego, korespondencyjnego kursu rolniczego wyłącznie na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej, szkoły mistrzów, branżowej szkoły I stopnia;
- i) gimnazjalne – dotyczy osób, które uzyskały świadectwo ukończenia gimnazjum lub świadectwo ukończenia specjalnej szkoły przysposabiającej do pracy;
- j) podstawowe ukończone – dotyczy osób, które otrzymały świadectwo ukończenia: szkoły podstawowej (przed wojną szkoły powszechnej) niezależnie od tego, ile klas ona liczyła (osiem, siedem, sześć czy dawniej cztery), kursów dla pracujących w zakresie szkoły podstawowej oraz szkoły artystycznej I stopnia realizującej jednocześnie program szkoły podstawowej;
- k) niepełne podstawowe lub bez wykształcenia szkolnego – dotyczy osób, które uczą się w szkole podstawowej, użyły się w szkole podstawowej lecz jej nie ukończyły, nigdy nie uczęszczały do szkoły.

Osoby niepełnosprawne (z niepełnosprawnościami) – są to osoby, które posiadają odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoby, które takiego orzeczenia nie posiadają, lecz ich sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wykonywanie codziennych czynności, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych.

Statystyczny podział zbiorowości osób niepełnosprawnych wyróżnia trzy podstawowe grupy:

- osoby niepełnosprawne prawnie i biologicznie, tj. takie, które posiadają odpowiednie orzeczenie/a wydane przez organ do tego uprawniony i równocześnie mają (odczuwają) ograniczenie zwykłych (podstawowych) czynności życiowych odpowiednich dla ich wieku;
- osoby niepełnosprawne tylko prawnie, tj. takie, które posiadają odpowiednie orzeczenie/a wydane przez organ do tego uprawniony;
- osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, tj. takie, które takiego/ich orzeczenia/orzeczeń nie posiada/ją, ale odczuwa/ją ograniczenie zwykłych (podstawowych) czynności życiowych odpowiednich dla ich wieku.

Kryterium zakwalifikowania danej osoby do zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie było:

- dla osób w wieku 16 lat i więcej – posiadanie aktualnego orzeczenia wydanego przez odpowiedni organ orzekający, ustalającego stopień niepełnosprawności, niezdolność do pracy, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo;
- dla osób poniżej 16 roku życia – posiadanie aktualnego orzeczenia o niepełnosprawności wydanego przez organ orzekający.

Ze względu na występujące ograniczenia wśród zbiorowości osób niepełnosprawnych rozróżnia się 3 stopnie ograniczenia zdolności do wykonywania czynności podstawowych: całkowicie, poważnie lub umiarkowanie ograniczoną. We wszystkich przypadkach chodzi o stany długotrwałe, tj. takie, które trwają lub przewiduje się, że będą trwały 6 miesięcy lub dłużej.

Należy podkreślić, że zbierane w ramach NSP 2021 dane odnoszące się do posiadanych ograniczeń w codziennym funkcjonowaniu, były gromadzone na zasadzie dobrowolności (deklaracja i subiektywna ocena respondenta) – zgodnie z przepisami ustawy o NSP 2021.

Obiekt zbiorowego zakwaterowania (OZZ) – to zespół pomieszczeń (pokoi i innych pomieszczeń pomocniczych), zlokalizowanych w jednym lub kilku budynkach, zajętych przez jeden odrębny zakład, świadczący usługi: opiekuńczo-wychowawcze, hotelarskie, zdrowotne bądź inne, które są związane z zamieszkiwaniem/przebywaniem zwykle większej liczby osób lub obiekt instytucji wyznaniowej. Do obiektów zbiorowego zakwaterowania zalicza się m.in. domy studenckie, hotele pracownicze, domy dziecka, domy pomocy społecznej, placówki dla bezdomnych, klasztory, domy zakonne.

Bezdomny – to osoba, która z różnych przyczyn – ekonomicznych, rodzinnych lub administracyjnych – deklaruje brak stałego miejsca zamieszkania. Do osób bezdomnych nie należy zaliczać takich, które są pozbawione dachu nad głową z powodu wypadków losowych (kataklizmów, powodzi, pożarów itp.).

6. Klasyfikacje i grupowania wykorzystywane w spisie

1. Grupowania i klasyfikacje, określone w Rozporządzeniu Komisji (WE) 2017/543 z dnia 22 marca 2017 r. określające zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 763/2008 w sprawie spisów powszechnych ludności i mieszkań w zakresie specyfikacji technicznych tematów i dotyczących ich podziałów.
2. The International Standard Classification of Education (ISCED – UOE, 1997).
3. International Standard ISO 3166-1, Codes for the representation of names of countries and their subdivisions – Part 1: Country codes, ISO 3166-1: 2006 (E/F), International Organization on Standardization (Geneva, 2006 International Standard ISO 3166-1, Codes for the representation of names of countries and their subdivisions – Part 1: Country codes, ISO 3166-1: 2006 (E/F), International Organization on Standardization (Geneva, 2006).

Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”.

Methodological notes

1. Legal basis, deadline and the scope of the National Population and Housing Census 2021

The frames of the 2021 population and housing census subject matters, its scope, form, mode, statistical obligations limits were provided for in following legal acts:

- Act of August 9, 2019 on the National Population and Housing Census 2021 (Journal of Laws of 2019, item 1775, of 2020, item 1486, of 2021, item 615, of 2021, item 1143), hereinafter: the 2021 Census Act;
- Act of June 29, 1995 on Official Statistics (Journal of Laws of 2021, item 955), hereinafter: the Act on Official Statistics;

and:

- Regulation (EC) No 763/2008 of the European Parliament and of the Council of 9 July 2008 on population and housing censuses (Official Journal of the European Union, L 218, 13 August 2008, p. 14);
- Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (Official Journal of the European Union, L 119, 04 May 2016, p. 1) on the principles for processing personal data;
- Regulation (EC) No 223/2009 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2009 on European statistics and repealing Regulation (EC, Euratom) No 1101/2008 of the European Parliament and of the Council on the transmission of data subject to statistical confidentiality to the Statistical Office of the European Communities, Council Regulation (EC) No 322/97 on Community Statistics, and Council Decision 89/382/EEC, Euratom establishing a Committee on the Statistical Programmes of the European Communities (Text with relevance for the EEA and for Switzerland) (OJ L 87, 31 March 2009, p. 164). L 87, 31 March 2009, p. 164), as regards the rules for the development, production and dissemination of statistics and statistical confidentiality.

In accordance with the provisions of the 2021 Census Act, the Population and Housing Census was implemented from April 1 to September 30, 2021, as of March 31, 2021.

In the Economic Activity section, the reference period was additionally the week ending on the survey reference date (i.e. the period from March 25 to March 31, 2021).

The National Population and Housing Census 2021 was conducted as a complete survey and included:

- natural persons who permanently reside and temporarily reside in dwellings, buildings, and other premises other than a dwelling – this also applied to persons temporarily or permanently staying abroad, if they had not deregistered from permanent residence in Poland;
- natural persons not having residence;
- dwellings, buildings, collective living quarters and premises other than dwellings.

The census did not include:

- heads and foreign staff of diplomatic representations and consular offices of foreign countries, their family members and other persons enjoying privileges and immunities under the laws, international agreements or generally recognized international customs;
- apartments, buildings, facilities and premises owned by diplomatic representations and consular offices of foreign countries.

2. Main objectives of the census

The most important assumed objectives of the population and housing census were:

1. to meet the information needs of the country, especially to collect information that cannot be obtained from other sources, especially from administrative sources;
2. to provide information at the level of units of the country's basic administrative division;
3. to present changes in the number of population and housing resources in comparison with the results of the previous census (Census 2011), together with a broad characterization of both the individual populations and the course of the basic processes, including: the status and demographic-social and economic structure of the population, households and families living or staying in Poland, the size and directions of population mobility, economic activity, as well as the size of housing resources, their quality and effective use;
4. to collect information necessary for fulfilling Poland's international obligations towards the European Union and the United Nations;
5. to provide statistical data for the needs of creating and updating the survey data, both for determining the condition and structure of the population by demographic, social and economic characteristics and for drawing samples for sample surveys conducted in the post-census years in households.

3. Information scope of the census

When determining the scope of the 2021 Census, an analysis of the use of the results of the previous census was carried out, as well as an analysis of new information needs. The possibility of obtaining this information from other sources, mainly from public administration information systems, as well as the need to maintain full comparability of data in time and international obligations specified in Regulation No. 763/2008 were also taken into account.

At the turn of 2016/2017, public consultations were conducted, in which comments and demand for census data were collected from central and local offices, local governments, research centers, national and ethnic associations and religious institutions.

As a result of these activities, the following main topics were established:

1. geographical characteristics of the population – place of residence;
2. demographic characteristics of persons.– sex, age, marital status, being in an informal relationship, country of birth, country of citizenship;
3. households and families – size and composition of household and family, biological families, single-parent families, position of people in the household and family;
4. education – level of education;
5. biological and legal disability;
6. internal and international migration, including temporary emigration and immigration, the country of previous residence; country of departure, ever living abroad; place of residence one year before the census;
7. nationality and language used at home;
8. religion affiliation (membership of a church or religious association);
9. economic characteristics of persons, including: current economic activity – the employed, unemployed, economically inactive persons, professional characteristics of the employed;
10. source of maintenance;
11. commuting to work.

The following topics were established in the area of 'Housing and buildings':

1. type of inhabited living quarters;
2. characteristics of dwellings including occupancy status (inhabited, uninhabited), tenure status to occupied dwelling, ownership of dwelling, the size of dwelling including: number of rooms and useful floor area of dwellings, equipping dwellings with sanitary and technical installation, heating method of dwelling and type of fuel/source of energy to heat the dwelling (for inhabited dwellings);
3. characteristics of buildings with dwellings, including: type of building, type of ownership of building, number of dwellings in building, year of building's completion, equipping buildings with technical facilities (water supply system, sewage system, gas supply system, central heating).

4. Data sources

4.1. Administrative registers and information systems

The information scope of the 2021 Census was collected about the entire population to be surveyed using a mixed method, i.e. from administrative registers and data collected directly from respondents by means of an electronic census form using online self-reporting, telephone interview, and interview with a census enumerator.

Approximately 35 major registers and information systems were used in the 2021 Census. The following should be mentioned as priorities: the Universal Electronic System for Registration of the Population and registration collections of gminas in the field of population data; sets of data from the Social Insurance Institution system concerning payers of contributions, insured persons and persons receiving pensions, pre-retirement benefits or allowances, social pensions, self-paid cash benefits; Central Register of Insured Persons – with regard to data on persons covered by the health insurance system; Land and building register, National Register of Boundaries and Area of Administrative Units of Poland – as regards data on buildings and premises; The National Official Register of Territorial Division of the Country, as well as data from the State Fund for Rehabilitation of Disabled Persons, Agricultural Social Insurance Fund, the Pobył System, the POL-on System (integrated information system on Polish science and higher education), the Educational Information System, and information systems of powiat employment offices on the unemployed and job seekers; data from social welfare systems on benefit recipients and claimants.

Additionally, data from non-administrative data sources were used, i.e. from: operators of public telecommunication networks, entrepreneurs selling and distributing electric energy, entities conducting activity within the scope of collective sewage disposal and collective water supply, within the scope of distribution or trading in gaseous fuels, within the scope of transmission and generation of heat energy, for which the final customer purchasing are households.

It was considered that the eligible administrative registers and systems would be used as:

- a) a direct source of data;
- b) a source of information for creating a list of entities to be enumerated in the census (personal/address/housing list);
- c) a source of information for imputation, data estimation, comparisons and data quality determination.

4.2. Electronic census form

The 2021 Census used an electronic-only form.

It was an interactive application that consists of the following parts: data of the person (with whom the census was carried out or who did the online self-enumeration), determining the person's address of residence, persons in a dwelling/premises other than a dwelling/collective living quarters, persons staying abroad, family relations, personal questionnaires containing questions on demographic-social, migration, national or ethnic, religion and economic activity characteristics of the persons and a housing questionnaire containing questions on the description of the dwelling and the building.

It was assumed that the adult who first logged on to the census application provided information about the dwelling and all persons living there, established the personal composition of the dwelling, and defined family relations between persons. Subsequently, personal questionnaires were filled in for persons residing at the given address.

The electronic form was supported by dictionaries of:

- a) localities – locality, voivodship, powiat, gmina;
- b) countries of residence;
- c) countries of birth;
- d) countries of citizenship;
- e) ethnonyms with open text capabilities;
- f) languages used at home with open text capabilities;
- g) religion denominations with open text capabilities;
- h) fuel types and energy sources – to determine the method of heating the dwelling;
- i) occupations and specialties. This dictionary was mainly based on occupations (groups of occupations) described in the Classification of Occupations and Specialties (KZiS) in three or four characters. The dictionary was supplemented with occupations from the KZiS-occurring on six characters, which represented well the collective, four-character group of occupations. Also used to a limited extent are popular synonyms often used in colloquial speech;
- j) non-agricultural activities. The dictionary was based on groups of activities denoted by three digits in Polish Classification of Activities (PKD code) 2007. Additions have also been made to include some class names, as well as the few synonyms for types of activities found in colloquial speech.

The census app has also been adapted for persons with disabilities. Deaf and deafblind persons were able to use a web-based self-reporting application that met Web Content Accessibility Guidelines WCAG 2.0 standards.

Those who did not have access to the Internet could use the census sites in the nearest municipal office, where, in accordance with the Act of August 19, 2011 on Sign Language and Other Means of Communication, service was also provided in sign language.

Four language versions of the census application were prepared. Apart from Polish, the application was available in English, Russian and Ukrainian.

A separate electronic application was also prepared for the purpose of carrying out a census in collective living quarters (CLQs). Data on persons staying in CLQs were submitted by the managers of these facilities, within the scope of the available documentation. The application contained basic information on the type of facility and persons staying there. Complementarily and independently, persons staying in CLQs were able to provide on their own through an online self-enumeration or upon request through a telephone interview.

5. Selected census terms and definitions

The chapter presents census concepts and definitions necessary for the proper interpretation of the results of the 2021 Census in terms of population size and its demographic and social characteristics.

Based on the results of the 2021 Census, the following population categories were distinguished:

1. Population by the national definition.
2. Residents (resident population).

In all tables of publications, the information refers to the category of population as defined by the national definition – hereinafter referred to as "population".

Population by the national definition. This category, from the point of view of the inhabitants of the gmina, i.e. the smallest administrative division of the country, includes the following groups:

1. persons living permanently – these are persons who declared in the census that a given gmina is their permanent place of residence (regardless of whether they are registered there for permanent residence or not) and at the time of the census:
 - a) were present (lived in the gmina);
 - b) were absent, but their absence was less than 3 months;
 - c) have been absent for more than 3 months, but their absence was due to, among others:
 - being in a penitentiary or investigative facility;
 - staying abroad.
2. persons staying temporarily for more than 3 months. It applies to persons who declared in the census that their permanent place of residence is another gmina in the country, while they stayed in the place/gmina of the census temporarily (for more than 3 months) for the following reasons: study, work, family or housing conditions, treatment or rehabilitation, being in a nursing home.

The category of the actual population of a given gmina did not include persons who came from abroad for a temporary stay, i.e. those who did not have permanent residence in Poland. The category also does not include permanent residents of a given gmina who, at the time of the census, stayed outside the gmina for more than 3 months for reasons other than staying in a prison or staying abroad, i.e. persons who temporarily stayed in another gmina of the country (in accordance with the adopted definition, these persons were included there as the population according to the national definition). Similarly, the population for individual statistical localities is distinguished.

Resident population (residents). Residents from the point of view of the inhabitants of the gmina include:

1. permanent residents, except for persons residing outside their place of residence (gmina) for at least 12 months – regardless of their place of residence (in the country or abroad). The exceptions are Polish diplomats on posts and soldiers stationed on foreign military missions who, despite staying abroad, have been included as permanent residents of Poland (according to the recommendations of the UNECE and the Eurostat);
2. persons temporarily residing in the gmina for at least 12 months, who came from another place in the country or from abroad (foreigners without permanent residence in Poland).

The following criteria were adopted as the criterion of population movement when distinguishing the category of residents (similarly to the population according to the national definition): study, work, family and housing conditions, treatment and rehabilitation, stay in a nursing home. This means that people staying in prisons or detention centers – regardless of the length of absence – are counted as residents of the locality where they lived before their "forced" departure.

Age of individuals is determined by the number of years completed as determined by comparing the full date of birth to the date of the census (known as the critical moment, March 31, 2021).

Economic age groups – the working age population is understood as the working age population. The ages of 18–64 were assumed for men, and 18–59 for women. Among the working-age population, the mobile age, i.e. aged 18–44, and the non-mobility age, i.e. men – 45–64, women – 45–59, are distinguished. The non-working age population is understood as the pre-working age population, i.e. up to 17 years of age and the post-working age population, i.e. men – 65 years and more, women – 60 years and more.

Marital status is the legal situation of a person determined on the basis of relevant civil status acts. Under Polish law, there are four categories of marital status:

- single – persons who have never been legally married;
- married – persons whose marriage was contracted in accordance with secular law;
- widowed – persons whose legal marriage has ceased to exist because of the death of a spouse;
- divorced – persons whose marriage has been dissolved by a court decision.

International migrations – are departures from the country of permanent residence (emigration) or arrivals to the country (immigration) in order to live permanently or for a temporary stay. In the UN recommendations, international migration is defined as the fact of changing the country of main residence, where main residence means the place where a person spends most of his time during a certain period; the length of this period may be – depending on the legal regulations adopted in individual countries – 3 months, 6 months, most often at least 12 months.

Taking the length of stay (absence) as the observation criterion, migrations are divided into:

- **short-term** – temporary stay from 3 to 12 months;
- **long-term** – temporary stay at least 12 months plus permanent residence – regardless of the period of residence.

Migrations for permanent residence – are migrations related to settling in another country for permanent residence (in the light of Polish law: immigration is registration for permanent residence, and emigration – deregistration from permanent residence in Poland).

Temporary migrations – are migrations related to a temporary stay lasting more than 3 months. In a broader sense, the term can cover all non-definitive migrations, i.e. not for settlement, and thus according to the division recommended by the UN – long-term and short-term migrations.

Migrant – is a person who changes his place of residence.

Emigrant – is a person moving from a country abroad for permanent residence or for temporary stay.

Immigrant – is a person who came from abroad to a country for permanent residence or for temporary stay.

Country of birth – in accordance with international recommendations, the country of birth had to be specified by referring to the state borders valid at the moment of Census, and not on the day of birth, e.g. if a person was born in Vilnius, the country of birth should be Lithuania, regardless of the year of birth. Such a solution was applied with a view to ensuring comparability, and especially to avoiding data duplication on the international scale.

Citizenship – is defined as a particular connection (legal bond) between a person and the State. It does not show the ethnic origin and is not depended on nationality. For those who did not have citizenship of any country, there was an option to answer: do not have citizenship of any country. If the census respondent had citizenship of several countries, a hierarchy of indications was used: Poland, EU countries, third countries.

Foreigner – is any person who does not have Polish citizenship, regardless of the fact of having or not having citizenship(s) of other countries. Foreigners who came to Poland for permanent residence are treated as permanent residents, while others, depending on the time of actual stay in our country:

- as temporarily residing (short-term immigrants) – in the case of staying for less than 12 months;
- as residents (long-term immigrants) – in the case of staying for at least 12 months.

Stateless person – is a person who does not have the citizenship of any country (stateless persons are considered foreigners).

Internal migrations – are movements of people within the borders of the country.

As part of internal migrations, the following migrations are distinguished:

- inter-voivodship, i.e. population movements from one voivodship to another;
- intra-voivodship, i.e. changes of place of residence within the same voivodship;
- inter-powiat, i.e. population movements from one powiat to another;
- intra-powiat, i.e. changes of place of residence within the same powiat.

When classifying the internal migrations in terms of administrative character of the territories among which there was a movement, following directions of migration are distinguished:

- from urban to rural areas;
- from rural to urban areas;
- from one urban area to another;
- from one rural area to another.

Temporary internal migrations – are migrations related to a temporary stay outside the place of permanent residence lasting or intending to last longer than 3 months.

Nationality (national or ethnic affiliation) – is a declarative individual characteristic of each person expressing his/her emotional, cultural or ancestral connection to a particular nation or ethnic community, which is based on subjective feeling. Nationality (felt national-ethnic affiliation) should not be confused with a citizenship.

Language used at home – refers to the language used on a daily basis at home and refers to the spoken or sign language that is used in family contacts. The language used in family home contacts does not relate to the knowledge of foreign languages.

Denomination (religious affiliation) – is the formal participation or emotional connection of a person with a specific religious denomination (church or religious association). Religion should be determined on the basis of a voluntary declaration, including one expressing no connection with any religion (no religion).

Education – this is the highest educational level achieved in a school-based system, or in any other training mode or form, recognised in compliance with the binding education system. The basis for classifying education to a given level is provided by a certificate (diploma) of completion of a certain school, irrespective of the mode of studying (e.g. full-time, evening/weekend, part-time, by correspondence) in the country or abroad. Information on the educational level was obtained for all persons aged 13 years or more.

Educational attainment is determined by the ISCED 2011 classification:

- a) tertiary education with an academic degree of at least doctorate (Ph. D.) – shall be marked by persons with a doctoral or postdoctoral degree or with a title of professor;
- b) tertiary education with a master's degree, master's degree in engineering or equivalent degree – obtained after graduation from a second degree studies or long-cycle master's degree programmes. This category also includes individuals who hold a medical degree;
- c) tertiary education with a bachelor's (licentiate), engineer's or equivalent degree – marked by persons with a bachelor's, engineer's or equivalent degree – obtained after graduation from Bachelor's, engineer's or equivalent studies);
- d) college graduation diploma – applies to graduates of teacher training colleges and teacher training colleges of foreign languages (except for those organised within a higher education institution) and graduates of social services colleges;
- e) post-secondary education – applies to persons who have a certificate (diploma) of completion of a post-secondary school, admission to which was conditional upon possession of a secondary school leaving certificate. This category also includes those who have completed teacher training;
- f) general secondary education – shall be marked by persons who received a certificate of graduation from a general secondary school, profiled (specialised) secondary school, supplementary secondary school or who graduated from a lower secondary school (gimnazjum) before 1932;
- g) vocational secondary education – persons who have obtained a certificate of completion of a vocational secondary school (technical school, supplementary technical school, vocational secondary school, technical secondary school, art school of the second degree providing at the same time a secondary school curriculum);
- h) basic vocational/stage I sectoral vocational education – held a person who obtained a certificate of completion of: vocational school (basic vocational or agricultural school, industrial school), vocational or agricultural school, agricultural correspondence course at the level of basic vocational school only, school of masters, sectoral vocational school of the first degree;
- i) lower secondary (gimnazjum) – held by persons who have obtained a certificate of completion of lower secondary school or a certificate of completion of a special preparatory school. For those who graduated from lower secondary school (gimnazjum) before 1932, indicate general secondary education;
- j) primary – held by persons who have received a certificate of completion of: a primary school (before the war a common school) regardless of how many grades it had (eight, seven, six or formerly four), courses for workers in the scope of a primary school and a primary art school realising at the same time the curriculum of a primary school;
- k) incomplete primary or no school education – refers to persons who are attending primary school, attended primary school but did not complete it, who have never attended school.

Disabled persons (with disabilities) – are persons who have an appropriate certificate issued by an authorized body or persons who do not have such a certificate, but their physical, mental or mental fitness permanently or periodically hinders, limits or prevents the performance of everyday activities, education, work and social roles.

The statistical division of the disabled population distinguishes three basic groups:

- persons with legal and biological disabilities, i.e. those who have an appropriate certificate issued by an authorized body and at the same time have (feel) limitation of ordinary (basic) life activities appropriate to their age;
- persons with disabilities only legally, i.e. those who have the appropriate certificate(s) issued by an authorized body;
- persons with disabilities only biologically, i.e. those who do not have such a certificate(s), but feel restricted in their usual (basic) life activities appropriate to their age.

The criterion for qualifying a given person to a group of legally disabled people was:

- for persons aged 16 and over – possession of a valid certificate issued by the relevant adjudicating authority, determining the degree of disability, incapacity for work, the advisability of retraining or disability;
- for persons under 16 years of age – possession of a valid certificate of disability issued by the adjudicating authority.

Due to the existing limitations among the disabled population, there are three degrees of limitation of the ability to perform basic activities: completely, severely or moderately limited. In all cases, these are long-term conditions, i.e. those that last or are expected to last for 6 months or more.

It should be emphasized that the data collected within the 2021 Census relating to the limitations in daily functioning were collected on a voluntary basis (declaration and subjective assessment of the respondent) – in accordance with the provisions of the Act on the 2021 Census.

A collective living quarters (CLQs) – is a group of premises (rooms and other ancillary facilities), located in one or more buildings, occupied by one separate establishment, providing the following services: care and education, hotel, health or other, which are usually associated with the residence/stay of more people or facilities of religious institutions. A collective living quarters include: student dormitories, workers' hotels, children's homes, social assistance homes, facilities for the homeless, monasteries, monastic houses.

Homeless person – is a person who, for various reasons – economic, family or administrative – declares the lack of a permanent place of residence. Homeless people do not include those who are deprived of a roof over their heads due to random accidents (cataclysms, floods, fires, etc.).

6. Classifications and groupings used in the census

1. Groupings and classifications set out in Commission Regulation (EC) 2017/543 of 22 March 2017 laying down rules for the application of Regulation (EC) No 763/2008 of the European Parliament and of the Council on population and housing censuses as regards the technical specifications of the topics and of their breakdowns.
2. The International Standard Classification of Education (ISCED-UOE, 1997).
3. International Standard ISO 3166-1, Codes for the representation of names of countries and their subdivisions – Part 1: Country codes, ISO 3166-1: 2006 (E/F), International Organization on Standardization (Geneva, 2006 International Standard ISO 3166-1, Codes for the representation of names of countries and their subdivisions – Part 1: Country codes, ISO 3166-1: 2006 (E/F), International Organization on Standardization (Geneva, 2006).

Due to the rounding of data, in some cases sums of components may slightly differ from the amount given in the item „total“.